

Kl. 09.00 – 14.36

1 § Utrikespolitisk debatt

Utrikespolitisk debatt

Anf. 1 Utrikesminister LAILA FREIVALDS (s):

Herr talman! ”Säkerhet i dagens värld måste skapas globalt och gemensamt, och innebära frihet och trygghet för alla. – – – Säkerhet förutsätter mänskliga rättigheter, folkrätt och demokrati.”

Med dessa formuleringar i riksdagen för ett år sedan lyfte Anna Lindh fram de värderingar som är ledstjärnor för hela vår utrikes- och säkerhetspolitik.

Alla människors lika värde och rättigheter är grunden. Solidariteten och samarbetet är i sin tur förutsättningar för vår egen säkerhet.

Detta är också Förenta nationernas tanke, och detta är Europeiska unionens tanke.

Men värderingar förverkligas inte i tal och i tankar. Värderingar får sin betydelse när de omsätts i handling.

Just nu är Sverige aktivt på en rad områden för att öka säkerheten i vårt närområde i Europa och globalt. Vi agerar för att förebygga väpnade konflikter, stoppa pågående krig och hindra deras följdverkningar. Vi agerar i stater som fallit sönder av inbördeskrig eller etniska rensningar. Vi agerar mot terrorister, människohandlare och organiserad brottslighet. Vi agerar där naturkatastrofer rasar. Vi agerar för att minska fattigdomen. Vi agerar som medlemmar av EU och FN, och vi agerar tillsammans med andra organisationer och länder liksom med det civila samhället. Vi agerar konkret för fred och säkerhet.

I Liberia – där barnsoldater, pojkar och flickor, från åtta års ålder dödat och dödats, stympat och stympats – förbereds nu för det svenska skyttekompani om 230 personer som ska ingå i den 15 000 personer starka FN-styrkan. Den ska trygga fredsprocessen som Sverige, genom kabinettssekreterare Hans Dahlgrens EU-uppdrag, medverkar till. Sverige stöder även avväpning av stridande och utbildning av domare och åklagare i Liberia.

Vi agerar i Kongo. Där har över tre miljoner människor dödats i vad som kallas Afrikas eget världskrig. Där finns svensk trupp på plats. I somras kunde en EU-insats med svenska och franska specialstyrkor på FN:s begäran snabbt kväva en uppflammande etnisk rensning. Det är ett exempel på hur vi är beredda att stoppa grova kränkningar av mänskliga rättigheter – även med militära medel. Vi samarbetar med afrikanska

stater och organisationer som tar ett allt större ansvar för Afrikas utveckling och för kontinentens kriser.

Vi agerar i Afghanistan, där talibanerna och al-Qaida ökar sina attacker. Där förbereder vi en insats tillsammans med de nordiska länderna och andra truppbidragare för att stärka säkerheten på landsbygden, bekämpa narkotikahandel och terrorism och underlätta återuppbyggnaden. Sverige deltar redan i säkerhetsstyrkan i Kabul, som leds av Nato. Vi ansvarar för utbildning av afghanska advokater i mänskliga rättigheter. Svenska Afghanistankommittén svarar för 500 skolor och för hälsovård för kvinnor och barn.

På Balkan kunde EU under svenskt ordförandeskap förhindra ett fullskaligt krig i Makedonien. Nu leder Sverige den brigad i Natostyrkan Kfor i Kosovo där vi själva deltar med 520 personer. Svenska poliser deltar i EU:s båda polissioner i Bosnien och i Makedonien. Regeringen verkar för att EU:s roll i Kosovo stärks.

Sverige vill bidra till att åter få i gång fredsprocessen i den kanske farligaste regionala konflikten: Mellanöstern. I dagsläget förmår inte parterna själva att nå en fredsuppgörelse eller att uppfylla färdplanen. De behöver internationell hjälp. Den svenska regeringens budskap är klart: Bosättningarna på ockuperad mark är illegala, och bosättningspolitiken måste därför upphöra. Det så kallade säkerhetsstängslet på ockuperat område strider mot folkrätten. Fortsatt våld ger inga fördelar, inte åt någondera sidan. Det behövs en omedelbar vapenvila, det behövs en internationell närvaro för att den ska bli hållbar, och – kanske viktigast av allt – det måste finnas ett hopp om en politisk lösning, en livskraftig palestinsk stat sida vid sida med Israel. Ockupationen måste få ett slut. Regeringen fördömer alla våldshandlingar mot oskyldiga civila, vare sig de är palestinier eller israeler. De palestinska självmordsbombningarna kan aldrig ursäktas. De måste upphöra för att israeler och palestinier ska kunna leva i fred och harmoni. Ett exempel på regeringens engagemang för fred var mötet för två veckor sedan med företrädare för Genèveinitiativet.

Sverige agerar för att hoten från massförstörelsevapen ska minska. 15 år efter det kalla krigets slut finns det ännu tiotusentals kärnvapen och fler fingrar på avtryckarna än någonsin. Ett lovande tecken är den begynnande avspänningen mellan Indien och Pakistan som minskar hotet om en kärnvapenkonflikt och banar väg för regional ekonomisk utveckling.

Sverige trycker på för att Nordkorea ska skrota sitt kärnvapenprogram och uppmuntrar de tecken som finns på att landet vill öppna sig mot omvärlden. Vi bidrar till att ge Nordkorea insikter om mänskliga rättigheter och marknadsekonomi, och vi är beredda att göra mer. Ett närmare samarbete med Nordkorea kräver dock att landet uppfyller sina internationella åtaganden.

Vi verkar för att kärnvapenstaterna äntligen ska uppfylla sina nedrustningsåtaganden. EU:s politik mot massförstörelsevapen, som Sverige tog initiativ till, ska nu genomföras. Exportkontrollen ska förstärkas och inspektionerna utvecklas. Ett annat svenskt initiativ är den internationella kommissionen om massförstörelsevapen. Den leds av Hans Blix, som nu ett år efter det att han fick avbryta sitt FN-uppdrag i Irak har fått motta välförtjänt uppskattning.

Värderingarna om mänskliga rättigheter och folkrätt borde vara självklara. Men i praktiken är övergreppen många, som UD:s årliga sammanställning visar. Genom att publicera den på nätet bidrar vi till den öppenhet som är förövarnas värsta fiende. Statssuveräniteten kan inte längre vara ett legitimt skydd bakom vilken massiva brott mot de mänskliga rättigheterna tillåts att fortgå.

Herr talman! Den internationella terrorismen utgör ett växande hot mot allas vår säkerhet och grundläggande fri- och rättigheter. Vi får ständigt rapporter om nya ohyggliga terrordåd. Sverige deltar aktivt i det internationella samarbete som är en förutsättning för att bekämpa terrorismen. Respekt för de mänskliga rättigheterna och för folkrätten är avgörande för att den kampen ska bli framgångsrik.

Sverige kräver att den svenske medborgare som sitter frihetsberövad på Guantánamobasen ska frigges eftersom någon rättsligt hållbar grund för interneringen inte har kunnat visas av Förenta staterna. Det är uppenbart att den svenska och den amerikanska regeringen i det här fallet har olika syn på vad folkrätten tillåter. Detta gäller tyvärr även synen på Internationella brottmålsdomstolen. Exemplet Slobodan Milošević visar betydelsen av att de mest ansvariga också kan ställas inför rätta. Fler av hans gelikar bör föras till Haag. Därför har Internationella brottmålsdomstolen inrättats.

Att den svenska och amerikanska regeringen för närvarande har olika uppfattningar i vissa frågor får inte överskugga det faktum att ett aktivt engagemang från Förenta staterna är en förutsättning för att alla de utmaningar som världssamfundet står inför ska kunna mötas. Dessa utmaningar kan inget land hantera på egen hand. Förenta staterna behöver världen, och världen behöver Förenta staterna. Förhållandet till Förenta staterna, den så kallade transatlantiska länken, är centralt för Europas säkerhet och utveckling. Även om vi ibland har olika åsikter är väsentliga grundvärderingar om demokrati och mänskliga rättigheter gemensamma.

Ett annat viktigt spörsmål är hur vi ska hantera att respekten för de mänskliga rättigheterna utvecklas långsamt i länder som Kina. Frågan är om det räcker med att den starka ekonomiska utvecklingen lyfter en stor del av befolkningen ur fattigdom och ökar kontakterna med omvärlden. Regeringens uppfattning är klar: Vi ska inte vika i vår kritik av de brott mot de mänskliga rättigheterna som förekommer i Kina. Inte minst därför behöver vi dialog och samarbete inom områden där vi faktiskt kan påverka detta stora land, som inom rättsutveckling och miljö.

Det är en mänsklig rättighet att söka asyl. Vi vill skapa en asylpolitik där de som söker skydd undan förföljelse möts av rättssäkerhet och förutsägbarhet, och där de som behöver kan få en fristad. Den politiken ska genomsyra vårt internationella arbete, inte minst i EU. Genom att stärka de mänskliga rättigheterna runtom i världen kan vi motverka att människor drivs på flykt.

Våra värderingar kräver en sammanhållen politik.

En solidarisk utvecklingspolitik måste ta hänsyn till helheten. Grunden har lagts för en samstämmig svensk politik, som vi ska driva också i EU och FN. Vi har satt ett nytt övergripande mål för alla politikområden: en rättvis och hållbar global utveckling. Rättighetsperspektivet och de fattigas perspektiv gör fattiga människor inte enbart till passiva motta-

gare av insatser utan till individer med kraft och vilja att skapa utveckling. Förtryck och diskriminering av kvinnor är ett grundläggande hinder för utveckling.

En öppen och rättvis världshandel är en viktig motor för tillväxt, sysselsättning och utveckling över hela världen. Ekonomiskt samarbete bidrar till ökade mellanstatliga kontaktnät och internationell samsyn. U-länderna måste kunna sälja sina varor och tjänster. I-ländernas barriärer mot import av jordbruksvaror, tyg och kläder måste rivas. Det är oacceptabelt att Bangladeshs export till Förenta staterna ska belastas med lika mycket tull som Frankrikes, trots att man bara säljer en tiondel av vad fransmännen gör.

För många u-länder är exportinkomsterna från sådana varor avgörande. Men de kan inte konkurrera och få i gång en ekonomisk utveckling när i-länderna sätter upp tullmurar och subventionerar sitt eget jordbruk med belopp som överstiger två tredjedelar av hela Afrikas bruttonationalprodukt. Den rika världen måste radikalt minska stödet till den egna jordbrukssektorn. EU har nu tagit ett första steg för att förändra sin jordbrukspolitik. Sverige kommer att driva på för fortsatta reformer. U-länderna måste också underlätta handeln sinsemellan om fattiga länder ska kunna integreras i världsekonomin. Vårt utvecklingssamarbete är centralt för att öka u-ländernas förmåga att delta i den internationella handeln.

Global tillväxt och utveckling i fattiga länder kräver att det nuvarande handelssystemet vidareutvecklas och reformeras. Sverige verkar därför för att förhandlingarna inom världshandelsorganisationen WTO ska återupptas så snart som möjligt. Vi försöker återskapa förtroendet genom samarbete med Brasilien, Indien, Sydafrika och andra länder i Afrika, och genom bilaterala och regionala samarbeten. OECD ska på svenskt initiativ undersöka hur i-länderna kan öppna handeln inom hittills skyddade sektorer.

Med globaliseringen följer kraven på ökat ansvar. Genom initiativet Globalt ansvar stimulerar regeringen svenska företag att leva upp till och främja grundläggande principer om mänskliga rättigheter, miljö, arbetsvillkor och korruptionsbekämpning.

Herr talman! Utvecklingssamarbetet spelar en central roll i Sveriges kontakter med omvärlden. Under mandatperioden ska beslut fattas så att biståndet höjs till 1 % av BNI.

Inom utvecklingssamarbetet prioriterar vi fyra områden:

För det första: Konfliktförebyggande – eftersom det är omöjligt att få till stånd en hållbar utveckling i ett land som befinner sig i krig.

För det andra: Kampen mot narkotika – eftersom narkotikan både är ett hinder för utveckling på ett globalt plan och ett allvarligt samhällsproblem i Sverige.

För det tredje: Hiv/aids – eftersom denna farsot fortsätter att växa snabbt, nu också i Asien och i Östeuropa. De hårdast drabbade länderna i södra Afrika riskerar kollaps inom en eller flera samhällssektorer. Sverige satsar på alla led från vaccinforskning och prevention till behandling och vård. Regeringen har tillsatt en särskild hiv/aids-ambassadör för detta ändamål.

För det fjärde: Sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter – eftersom många unga kvinnor smittas och dör, och därför att vi upplever ett

bakslag i det internationella arbetet med dessa frågor. Homosexuella förtrycks i många länder. Frågor kring sexualitet och samlevnad, sexuellt likaberättigande, mödrahälsovård, tillgång till preventivmedel, säkra och lagliga aborter och kvinnors ställning får inte tystas ned. Sverige och EU måste fortsätta att driva på för ett mer progressivt och effektivt internationellt arbete.

Herr talman! För att vi ska kunna förverkliga vår utrikespolitik behövs en förvaltning av internationell toppklass. Utrikesförvaltningen genomför nu ett omfattande moderniserings- och förnyelsearbete. En ny ambassad öppnas i Bratislava i maj 2004. En ny ambassad planeras också att öppnas på Cypern. Vår förhoppning är att de återupptagna förhandlingarna om FN-planen ska leda till att ett enat Cypern kan inträda i unionen den 1 maj i år. Det skulle innebära att en 40 år gammal konflikt fann sin lösning, med stöd av FN och inom den europeiska unionens ram.

Förberedelser pågår vidare för att bemanna ambassaden i Bagdad. En särskild satsning görs på utlandsorganisationen för att främja export och investeringar som ger tillväxt och sysselsättning i Sverige och för att förstärka EU-arbetet. Utrikesförvaltningen ska vara ett effektivt redskap för hela regeringen.

Herr talman! Vårt medlemskap i Europeiska unionen är centralt för att omsätta våra värderingar i konkret handling.

Den 1 maj vänds ett nytt blad i Europas historia. Tio nya medlemsländer träder in i EU. Kontinentens historia av krig och konflikt i nazismens, fascismens, kommunismens, nationalismens och kolonialismens namn lämnas allt längre bakom oss. Vi samarbetar nu fredligt för att lösa våra egna problem och konflikter. Och vi vill tillsammans bidra till en bättre värld, baserad på värden om frihet, mänskliga rättigheter och demokrati. Knappast något annat land har som Sverige drivit på utvidgningen. Nu ska vi utnyttja de möjligheter som det utvidgade EU erbjuder genom en aktiv politik och genom alliansbyggande, inte minst med de nya medlemsländerna och de nordiska och de baltiska länderna.

Med EU-utvidgningen utvidgas den inre marknaden till totalt nästan en halv miljard människor och 20 miljoner företag. Därmed ökar möjligheterna till handel, investeringar och allt rikare mellanfolkliga kontakter, inte minst i vårt omedelbara grannskap. De övergångsregler som kan bli nödvändiga för arbetskraftens fria rörlighet ska vara i kraft så kort tid som möjligt.

Utvidgningen stärker Östersjöregionen och förutsättningarna för det nordisk-baltiska samarbetet. Samrådet i EU-frågor ökar. I dag undertecknar de nordiska och de baltiska länderna en överenskommelse som innebär att Estland, Lettland och Litauen blir fullvärdiga medlemmar i Nordiska investeringsbanken.

Samma villkor som gällde för de nya medlemsländerna ska även gälla för Turkiet, Kroatien och andra länder som söker medlemskap i unionen. Länderna på Balkan går nu in i en process som liknar den som de nya medlemsländerna gått igenom. Det svenska biståndet inriktas på att stödja detta EU-närmande, vilket också är den bästa vägen att långsiktigt bekämpa fattigdomen. Vi kommer att noga granska om villkoren om demokrati, mänskliga rättigheter och rättsstatens principer uppfylls. I vår vision för det framtida Europa finns det plats för flera religioner, kulturer

och traditioner på samma sätt som i Sverige. I det avseendet har Europa för oss inga gränser.

Förslagen i regeringskonferensen om ett nytt fördrag gör EU effektivare och lättare att förstå. EU:s och medlemsstaternas roller förtydligas. Det finns en bred enighet i de flesta av konferensens frågor, och det är angeläget att slutföra det här viktiga steget mot en union som kan främja fred och utveckling inom och utom Europa.

Unionens gemensamma resurser är begränsade och måste användas effektivt. Hårda prioriteringar måste göras. De nuvarande medlemsländer som kunnat höja sin ekonomiska nivå med hjälp av EU:s finansiella stöd måste nu vara beredda att dela med sig till de nya medlemsländerna.

EU:s bidrag till global säkerhet måste stärkas. Vi måste möta de hot som identifierats i EU:s säkerhetsstrategi: terrorism, spridning av massförstörelsevapen, miljökatastrofer, organiserad brottslighet, regionala konflikter, inbördeskrig och sönderfallande stater. Regeringen vill utnyttja den gemenskap och det samarbete som växt fram inom EU också för att hantera grundorsaker till de här hoten, som brott mot mänskliga rättigheter, bristande demokrati och rättssäkerhet, orättvisor och fattigdom.

Sverige är militärt alliansfritt. Det är en politik som har tjänat, och tjänar, oss väl. Samtidigt vill vi engagera oss aktivt för ett stärkande av den europeiska säkerhets- och försvarspolitik. I detta ligger ingen motsättning.

Vi vet att många liv hade kunnat sparas på västra Balkan om EU bättre hade kunnat samordna sin utrikespolitik under 1990-talet. Vi hade kunnat göra mer för det belägrade Sarajevo där prickskyttar dagligen dödade oskyldiga civila. Vi hade kunnat göra mer i Srebrenica, i Rwanda och i Kongo. Det är en plågsam insikt. Men den är nödvändig för att vi ska kunna förhindra liknande händelser i framtiden. EU har särskilt goda förutsättningar att förebygga konflikter, eftersom vi här har betydande politiska, ekonomiska, diplomatiska, militära och civila instrument. Vi vill stärka EU:s förmåga att tidigt upptäcka möjliga kriser och förhindra dem. FN:s generalsekreterare har nyligen här i Stockholm lagt fram förslag om hur FN kan stärkas för att bättre kunna förebygga folkmord. Att föra vidare slutsatserna från Stockholm International Forum blir en viktig uppgift, både i EU och i FN.

Relationerna med EU:s grannar måste också utvecklas. Samarbetet med Ryssland har en särskild betydelse. Regeringen vill se Ryssland närmare integrerat i det europeiska samarbetet och hoppas att ett ryskt WTO-medlemskap snart kan bli verklighet. Ett genuint partnerskap, som är EU:s och Sveriges ambition, måste dock bygga på gemensamma värderingar. Mänskliga rättigheter och grundläggande friheter måste respekteras. Konflikten i Tjetjenien måste hanteras med politiska medel.

En allt viktigare uppgift blir att förstärka kontakterna med Ukraina, Vitryssland och Moldavien men också med länderna i södra Kaukasus. De här länderna har sin framtid i samarbetet i Europa. Regeringen vill fördjupa samarbetet med de här länderna för att främja respekt för mänskliga rättigheter, demokrati, ekonomisk utveckling och frihandel. Ett inslag i det här är säkerhetsfrämjande insatser, som att förhindra spridning av massförstörelsevapen, bekämpa olyckor och katastrofer och utbilda försvarsmakter i demokrati och mänskliga rättigheter. Vi ska nära

samarbeta med OSSE och Europarådet. OSSE:s styrka ligger just i det handfasta arbetet i fält. Europarådet har en central normbildande roll men bevakar också att länderna uppfyller sina åtaganden med Europadomstolen som den yttersta garanten. Samarbetet med Nato inom ramen för Partnerskap för fred stärker säkerheten och samarbetet i regionen.

Länderna runt Medelhavet och i den större Mellanösternregionen blir allt viktigare för EU och för Sverige. Ökad respekt för mänskliga rättigheter, demokratisering och sociala och ekonomiska framsteg gynnar utvecklingen och säkerheten för de här länderna och för EU. Regionen uppmärksammas därför särskilt i EU:s säkerhetsstrategi. Ett allt närmare samarbete genom Barcelonaprocessen och skapandet av ett frihandelsområde runt Medelhavet till år 2010 stärker relationerna mellan regionen och EU. Våra institut i Alexandria och Istanbul har en viktig roll för att stimulera dialog mellan kulturer och civilisationer.

Även det rättsliga samarbetet måste stärkas. Internationell terrorism, organiserad brottslighet och människohandlare opererar i högsta grad gränsöverskridande och måste därför bekämpas med samarbete över gränserna. För att sätta stopp för den vidriga handeln med kvinnor och barn från fattiga länder till rikare länder, också till Sverige, måste vi utnyttja alla forum: FN, EU, OSSE med sin nya breda handlingsplan och sin särskilda representant, Europarådet som utarbetar en europeisk konvention mot människohandel, det nordisk-baltiska samarbetet och Barentsrådet, liksom samarbetet med Förenta staterna.

Herr talman! Våra värderingar om fred och säkerhet, global utveckling och fattigdomsbekämpning, demokratins och rättsstatens idéer, de mänskliga rättigheterna och folkrätten har sin tydliga grund i Förenta nationerna.

Vår säkerhet kan inte byggas isolerat från omvärlden eller enbart inom Europa. Vi är beroende av en effektiv multilateralism för vår gemensamma säkerhet. Ett starkt FN betyder att den globala säkerheten stärks.

När Förenta staterna och dess koalitionsmedlemmar beslöt att inleda krig mot Irak ställdes FN:s säkerhetsråd åt sidan. Nu växer insikten att FN behövs för att föra utvecklingen i Irak framåt. Trots att säkerhetsrådet förblir kritiskt, som bland annat bombdådet i Erbil mot kurdiska organisationer visar, och trots att civila irakier och koalitions soldater dödas dagligen, återvänder nu FN för att undersöka förutsättningarna för direkta val i Irak. För att Irak ska bli ett fritt, demokratiskt och livskraftigt samhälle måste suveräniteten återupprättas. FN har en given central roll i den processen. Sverige bidrar med 345 miljoner kronor de kommande två åren till utvecklingen i Irak, bland annat genom utbildning av poliser och jurister.

Några tydliga slutsatser kan nu dras efter kriget i Irak:

- Ansträngningarna att utveckla och reformera FN måste drivas ännu hårdare. Säkerhetsrådet måste utvidgas för att öka dess legitimitet och bättre återspegla dagens globala situation.

Prot. 2003/04:67

11 februari

Utrikespolitisk debatt

- Generalsekreteraren har tillsatt en arbetsgrupp som före årets slut ska rekommendera hur FN-systemet mer effektivt ska kunna möta aktuella hot mot fred och säkerhet. Sverige ska driva på dessa reformprocesser.
- EU måste utveckla sin FN-politik och sitt samarbete med FN.
- FN måste bli bättre på att förebygga väpnade konflikter. Säkerhetsrådet antog förra året en banbrytande resolution om att förebygga väpnade konflikter. Sverige var drivande i den processen och fortsätter nu ett aktivt arbete för att FN och EU ska öka sin handlingskraft på området. För det här krävs ett långsiktigt åtagande. Det är Sverige berett att göra. I enlighet med säkerhetsrådets resolution 1325 måste kvinnors roll i det konfliktförebyggande arbetet stärkas.
- FN:s roll i global krishantering måste stärkas. Viktiga insatser görs just nu i Kongo och Liberia, där Sverige och EU spelar centrala roller i komplexa, multifunktionella FN-insatser för fred.

Herr talman! På alla dessa sätt deltar Sverige praktiskt i byggandet av gemensam fred och säkerhet.

Vi gör det med den militära alliansfriheten och FN-medlemskapet som grund. Vi bygger våra insatser på gemensamma värderingar om alla människors lika värde och rättigheter och med utnyttjande av vår breda erfarenhet av olika fredsuppdrag. Vi söker stärka vår förmåga nationellt, inom EU, mellan EU och FN och i samarbete med andra organisationer. Så driver vi arbetet för global fred och utveckling vidare.

Frihet och trygghet för alla var ledord i den sista utrikesdeklaration som Anna Lindh på regeringens vägnar redovisade för riksdagen. De orden är och förblir vår vision.

När alla människor, var de än bor, lever i fred och frihet, när alla, inte bara de som fötts i den rika världen, har rätt till utveckling och trygghet, när alla får möjlighet att leva ett gott liv, då är världen en bättre och säkrare plats också för oss.

Detta är de värderingar som även framgent ska prägla svensk utrikespolitik.
(Applåder)

Anf. 2 GUNILLA CARLSSON i Tyresö (m):

Herr talman! Det är i år tio år sedan Sverige undertecknade anslutningsfördraget med den europeiska unionen. Midsommarhelgen 1994 på Kos signerade dåvarande statsministern Carl Bildt tillsammans med utrikesministern Margaretha af Ugglas med flera Sveriges delaktighet i Europa.

På kort tid och genom gott politiskt samarbete kunde vi avsluta förhandlingarna och därmed slutgiltigt lämna resterna av kalla kriget som så mycket präglat vår syn på omvärlden och vårt lands egen säkerhet. Som EU-medlem fick Sverige en sundare och mer stabil ram för sin säkerhetspolitiska utveckling men också möjligheter att tillsammans med andra ta ansvar för något mer än bara svenska angelägenheter.

På samma sätt som murens fall banade väg för utvidgningen 1994 blev den också starten för den mer omfattande och omvälvande utvidg-

ning som blir verklighet den 1 maj i år tio år senare. Nu växer samarbetet med tio nya länder. Estland, Lettland, Litauen, Polen, Slovenien, Slovakien, Tjeckien och Ungern har 13 år efter murens fall kunnat vända diktatur och förtryck mot demokrati och frihet, planekonomi mot marknadsekonomi, envælde mot demokrati. Dessutom kan Malta och Cypern ansluta.

I detta arbete har Sverige i allra högsta grad varit pådrivande. Vi har visat prov på ledarskap och samverkat utifrån olika positioner.

Under våra medlemsår har EU utvecklats. Efter de tragiska krigen på Balkan med ett handlingsförlamat och motstridigt EU växer nu en ny beslutsamhet fram, grundad i en vilja att ta ansvar för vår del av världen och bättre kunna bidra till frihet och fred. I det IGC-förslag som så snöpligt fördröjts bekräftas den omvandling som sker från försök till gemensam utrikes- och säkerhetspolitik till en mer sammanhållen säkerhets- och försvarspolitik. Det är väsentliga steg som tas som innebär omställning nationellt och omprövning för att ha förmåga att leva upp till det vi lovat varandra.

Högtidstalen om denna ambition kommer snart att utvärderas i faktiska resurser och ledarskap. Antagandet av säkerhetsstrategin visar på en vilja att göra en samlad analys och vidta gemensamma åtgärder för att säkra fred samt för att möta de nya hoten. Därmed blir förhoppningsvis unionens säkerhetspolitik mer aktiv, samlad och handlingskraftig.

I och med kampen mot terrorism och önskad förmåga att kunna ingripa mot gränsöverskridande organiserad kriminalitet breddas innebörden av vad som är säkerhetspolitik. De nya hoten kräver nya verktyg. Politiskt tas nu steg på områden som tidigare bara varit förbehållna nationalstaterna.

Denna utveckling skrämmar en del. Det är lätt att skrika efter suveränitet och att vara herre i sitt eget hus. Men vad är självbestämmande och utanförstående värt när utmaningarna och möjligheterna i dag sträcker sig vida över gamla nationsgränser? Uppgiften blir snarare att se till att beslutsfattandet i EU är demokratiskt och kontrollerbart och fortsatt avgränsat för att kunna vara starkt.

I detta demokratibygge på europeisk nivå spelar nationerna allttjämt den viktigaste rollen. Mycket måste förändras. Med utvidgningen som nu sker kommer med automatik mycket att omprövas. Det är bra. Men jag tycker att det finns en tendens att ständigt klanka på EU. Med alltför snäva perspektiv och då länder eller deras ledare inte tar samarbetet på allvar utan enkom använder det för kortsiktiga intressen kan organisationen börja vittra samman.

Nu börjar inte bara nya försök till att anta det konstitutionella fördraget utan också kampen om EU:s långtidsbudget. Det är förvisso klädsamt att finansminister Ringholm åtminstone i EU försöker begränsa de offentliga utgifterna. Men jag tycker att det är lite hycklande att gå samman med de två länder som mest har motsatt sig jordbruksreformer och som därmed de facto hindrar en bättre användning av EU:s begränsade resurser.

EU börjar här hemma, men jag tycker inte att vi har gjort hemläxan. Europasamarbetet är dåligt förankrat. Vi klagar över det i vår egen riksdag och ser i samhället bevis på att Sverige och svenskarna är de ofrivilliga européerna.

Prot. 2003/04:67

11 februari

Utrikespolitisk debatt

Jag har uppehållit mig länge vid Sveriges roll i EU. Jag vill hävda att en av förutsättningarna för en trovärdig utrikes- och säkerhetspolitik är att den är väl förankrad. EU är den viktigaste arenan för det vi i dag diskuterar. Förmågan att tillvarata vårt lands intressen och att solidariskt bidra i världen avgörs i hög grad av Sveriges ställning i den europeiska unionen. Den ställningen behöver bättre förankras.

Det förutsätter mer av klartext och uppriktighet från regeringens sida om vad man faktiskt åstadkommit och vad man vill göra i Bryssel. Det finns en tendens till anpassningstaktik och ständig vilja att vara på majoritetens vinnande sida som kan motverka vår förmåga att påverka politiska besluts utgång.

Min andra utgångspunkt är att Sverige ska vara att lita på, att vi är ett land som står upp för värderingar och inte bara har hög moral under kristallkronorna. Det handlar om att människor i vår värld ska veta att vi delar deras öden, att Sverige fortsätter att vara aktivt i kampen för demokrati och mänskliga rättigheter och att detta alltmer sätts i fokus i utvecklingssamarbetet och i nödvändiga reformer av internationella organ.

Vårt bistånd ska fortsatt vara generöst och syfta till goda resultat. Fattigdomsbekämpning sker bäst genom rivna tullmurar och handelshinder. Till detta återkommer min kollega Ewa Björling.

De senaste dagarna har Sveriges relationer, dels till människor som söker sin tillflykt hit, dels till andra länder, fått sig en törn. I vårt land som har kännetecknats av generösa åtaganden för människor som här vill finna skydd mot förtryck är regeringen beredd att åsidosätta rättssäkerheten. Av bekvämlighetsskäl, för att man inte har lyckats organisera en asylprövningsprocess utan fått långa köer, är man beredd att tumma på enskilda individers rätt till en säker prövning och ökar deras utsatthet.

På grund av försumlighet och oförmåga att förändra i svenska bidragssystem, alternativt till eftergifter åt det mäktiga LO, har regeringen nu meddelat, när några månader återstår till den historiska utvidgningen, att vårt land inte tänker leva upp till utställda löften. Det är löften som levererades under ordförandeskapet och upprepades då Tyskland och Österrike i det närmaste hänades för att tidsbegränsa övergångsregler för en av EU:s grundläggande friheter. Sist av alla ger regeringen besked och sviker därmed också den samsyn som funnits mellan de mer öppna och dynamiska länderna som Storbritannien, Irland och Norge. Det är ynkligt och för Sveriges relationer, inte minst med våra baltiska grannländer, bekymmersamt.

Det var tiotusentals balter som under de mörka åren i Europas historia sökte sin tillflykt hit. Det var balter som vi bjöd filter och kanske till och med ekonomiskt bidrag. Det är balter som i hög grad har bidragit till Sveriges ekonomiska utveckling. Jag kan inte förstå hur man använder ett begrepp som sociala turister när man i dag diskuterar behovet av ökad rörlighet.

Jag förstår att utrikesministern har hållit en låg profil. Vi båda inser nog vilket arbete som ligger framför oss för att återta förtroendet. Tänk om det varit tvärtom, om regeringen i tid hade förberett! Vilket ledarskap man då hade kunnat visa, och vilka förutsättningar vi hade fått för ett starkt samlat koalitionsbyggande för att tillvarata intressena i vår del av världen.

Sveriges insatser och ansvar i närområdet är för mig en prioriterad fråga i utrikes- och säkerhetspolitiken. Vi ska vara aktiva och engagerade i världen, fortsatt med en diplomatkår och representation i toppklass. Men vår framgång bygger på politiskt ledarskap och på att vi tar initiativ, inte minst i närområdet.

Förutsättningarna i vår del av världen förändras. Östersjösamarbetet får helt nya möjligheter med nya medlemmar i EU. Men det är inte självklart att balter och polacker finner samverkan med ett tvekande och ibland tövande Sverige som ett förstahandsval. Vi har inte samma lösningar i vår del, och det nordiska samarbetet är kanske inte så starkt som det borde vara.

De baltiska staterna kommer nu med i Nato, men Sverige står utanför. Jag hävdar att alliansen har möjliggjort en säkerhetsmiljö i Europa som i sin tur har kunnat garantera demokratiuppbyggnad och ett närmande till EU i de forna sovjetiska satellitstaterna. Nato har tjänat sina syften väl, inte bara under det kalla kriget utan också i dess efterdyningar. Natos närvaro på Balkan har varit en nödvändighet för återuppbyggnad och stabilitet.

Inom ramen för EU:s nya försvarspolitik och i partnerskap agerar Sverige nu långt inne i Natos strukturer. Visst har tiderna förändrats – det var också utrikesministerns tema i Sälen – vilket borde öppna för en omprövning av Sveriges förhållande till Nato som en vidareutveckling av Sveriges säkerhetspolitiska doktrin. Jag tycker att vi bör göra en sådan, på samma sätt som vårt grannland Finland just nu noga diskuterar och bedömer konsekvenserna av en förändrad omvärld.

Nato är en viktig del i de transatlantiska relationerna. Vi kan ha synpunkter på president Bushs administration, men vi vet vilken roll USA spelar i världen. EU är den främsta politiska arenan för politik och avtal i bred bemärkelse, men det är inom Nato som gemensamma beslut i säkerhetspolitiska avseenden fattas. Det var vid Natos sammanträdesbord man för några dagar sedan i München kunde visa aktivt och konkret engagemang för återuppbyggnaden i Afghanistan. Jag tycker att vi skulle ha varit med där, deltagandes i planläggning och strategival, och inte bara i ett senare skede med truppinsatser och ekonomiskt återuppbyggnadsbistånd.

Det ligger i Sveriges och i EU:s intresse att Nato förblir starkt, samlat och relevant för alla parter.

I dag har Ryssland närmare relationer med Nato än vad Sverige har. Jag tycker att det är bra att Ryssland har nära relationer med Nato och med EU. Tidigare års entusiasm över utvecklingen i Ryssland har dock förbytts i ett berättigat ifrågasättande av vart landet under Putin är på väg. Det fortsatta kriget mot Tjetjenien och andra brott mot mänskliga rättigheter, grava inskränkningar i pressfriheten och rättsövergrepp mot enskilda präglar rapporteringen. Utbytet och kontakterna, men också uppriktigheten och konstruktiviteten, mellan EU och Ryssland likväl som mellan Sverige och Ryssland måste öka. Det partnerskapsavtal som finns mellan EU och Ryssland behöver förstärkning, och inför presidentvalet och efter erfarenheterna av dumavalet finns all anledning att engagera sig mer i vad som sker i den ryska federationen.

Med nya medlemmar får EU också nya grannar. Ett öppet Europa med mer frihandel och nära ekonomiska och politiska relationer till de

nya grannarna ger Sverige en viktigare roll. Efter ytterligare en Östersjömiljard i sjön borde vi inom ramen för Ryssland-EU-samarbetet definiera vilken roll Sverige kan spela med en mer aktiv Rysslandspolitik.

Nya grannar gör att nya möjligheter öppnas, samtidigt som närheten till konflikter såsom Nagorno-Karabach, Abchazien, Sydossetien och Moldavien ökar. Det är uppenbart att vi behöver och måste använda alla de olika instrument som står till buds för stabilitetsbyggande för gemensam säkerhet.

När 2004 års EU-utvidgning är fullbordad i maj återstår Rumänien och Bulgarien samt stötestenen Turkiet, som jag tycker ska värderas på egna meriter utifrån uppställda kriterier. Den utveckling som skett i landet bekräftas bland annat på UD:s hemsida, där man så föredömligt redovisar sina årliga MR-rapporter.

På Balkan har medlemskapsansökningar till EU formulerats från Kroatien och snart även Makedonien. Relationerna med både det vi kallar *wider Europe* och nya kandidatländer förutsätter genomtänkta strategier och handlingsförmåga. Sverige kan här spela samma hängivna och konstruktiva roll som vi förmått göra vad gäller utvidgningen mot Öst- och Centraleuropa.

Jag hoppas att vi tar oss an den uppgiften. Det stärker säkerheten och framtidsförutsättningarna för oss alla som bor här i Sverige, i vårt gemensamma Europa. Men för att vi ska vara framgångsrika krävs det att det förs en tydlig politik med stark närvaro i EU, att den politiken är förankrad här i Sverige och att vårt land fortsätter att stå stolt och starkt i sina värderingar i det globala samarbetet.

(Applåder)

Anf. 3 CARL B HAMILTON (fp):

Herr talman! Jag tänker ta upp Mellersta Östern, europeisk säkerhetspolitik och frågan om övergångsregler för arbetskraftsinvandring från de nya EU-länderna. I andra debattomgången kommer min partikollega Birgitta Ohlsson att diskutera och ställa frågor om kungens och utrikesministerns resande och uttalanden i Vietnam och Brunei. Jag hoppas att utrikesministern har möjlighet att stanna kvar till dess.

Låt mig dock börja med att ta upp u-ländernas situation. Tredje världen präglas av fattigdom, men inte på samma sätt som förr också av total, massiv hopplöshet. Det går framåt på många håll. Framför allt i Asien stiger levnadsnivån ganska snabbt i jätteländer som Indien och Kina. I Afrika är däremot situationen betydligt dystrare, bland annat på grund av hiv/aids.

Interna reformer i u-länderna är A och O. Bistånd är också viktigt i många fall. Jag noterar i regeringsförklaringen att regeringen inte heller denna gång vill binda sig för att återgå till enprocentsmålet, utan regeringen vill bara binda sig för att före 2006 binda sig för att vid den tidpunkten ange en bindning så att man inte blir uppbounden dessförinnan. Så är det.

Bland reformerna är frihandel och export till världsmarknaden ofta avgörande. Men för att reformerna ska fungera väl bör de rika länderna montera ned sina handelshinder; där är Laila Freivalds och jag helt överens. Det är inte bara EU:s exportsubventioner på jordbruksprodukter som dumpar priserna för tredje världens export, utan alla jordbruksstöd och

gränshinder bör tas bort. Det gynnar även konsumenterna och miljön i Europa.

Det senaste året har präglats bland annat av Irakkrigets efterbörd. Hade inte USA och alliansen gått in i Irak hade Saddam Hussein suttit kvar som diktator, fånglägren hade varit kvar, tortyren fortsatt och massgravar fyllts på med nya kroppar.

När invasionen pågick 2003 ansåg inget parti i denna riksdag att koalitionen skulle packa ihop och resa hem – med ett undantag: Miljöpartiet. Hade Miljöpartiet fått råda hade Saddam Hussein i dag suttit kvar vid makten, tortyren hade fortsatt, och i lägren hade fångar försmäktat och försvunnit.

USA vann kriget men inte freden. Det är självklart att vi alla hoppas på en stabilisering i Irak. Det är önskvärt att FN och andra internationella organisationer så snart som möjligt kommer in för att stödja återuppbyggnaden. Det är också välkommet om Irak kan få en legitim regim redan till sommaren.

Låt mig i det sammanhanget ta upp två frågor: dels USA:s försök till ny Mellanösternpolitik, kallad *Greater Middle East*, dels konflikten Israel–Palestina.

Från att efter den 11 september ha fokuserat på krig mot terrorismen förefaller USA det senaste halvåret ha börjat en förskjutning till krig också mot terrorismens orsaker. En sådan förskjutning är bra och något som Sverige öppet och tydligt borde bejaka. Men utrikesministern är stum på den här punkten. Varför?

De angivna ambitionerna för USA:s *Greater Middle East*-initiativ är enorma: att inom en eller två generationer skapa demokrati, välbästand och säkerhet från Marocko i väst till Indonesien i öst. Resonemanget är enkelt: Ökad spridning av demokrati minskar grogrunden och riskerna för terrorism och leder därmed till ökad säkerhet för bland annat USA, men också oss andra, på lång sikt. Målet får inte begränsas till kortsiktig politisk stabilitet.

I dag är bilden av regionen mörk: politiskt instabil och odemokratisk, en snabbt växande befolkning i länder som alltmer har hamnat på efterkälken ekonomiskt och som har svårt att hävda sig i den internationella konkurrensen, ingen eller föga delaktighet för invånarna i sina länders styre, särbehandling av kvinnor och få fria medier.

Risken är påtaglig att frustrerade människor och regimer skaffar sig massförstörelsevapen och använder sig av terrormord. Det ska motverkas genom mindre fokus på militära medel och ökat fokus på demokrati, mänskliga rättigheter, utbildning, sociala förhållanden och frihandel. Taget på allvar går programmet *Greater Middle East* naturligtvis inte att genomföra utan samverkan och delat ansvar med andra länder, framför allt i Europa.

Att det här ambitiösa amerikanska programmet inte bara blir en PR-grej är följaktligen ett starkt intresse för oss i Europa och för Sverige. EU-länderna borde välkomna och stödja initiativet. Om alla européer, i likhet med Laila Freivalds i sin deklaration, ignorerar det här initiativet ökar naturligtvis sannolikheten för att de höga ambitionerna rinner ut i sanden och att det till slut bara blir en PR-grej.

Finns det ett svar, fru utrikesminister, på frågan vad regeringen egentligen tycker om detta initiativ?

Prot. 2003/04:67
11 februari

Utrikespolitisk debatt

Låt mig samtidigt påminna om att Europa i mångt och mycket har civiliserats av arabvärlden. Under hela 800 år var södra Spanien ett blomstrande muslimskt rike som skapade ett uppsving utan tidigare motstycke i historien inom vetenskap, filosofi, kultur och konst och som sakta men säkert berikade det övriga Europa. Det rådde religiös tolerans mellan islam, kristendom och judendom. När vi i Norden gick i djurhudar, drack mjöd och plundrade våra grannländer var kalifatet i Cordoba inte bara ett kulturellt centrum utan också ett materiellt centrum: 500 000 invånare, gatubelysning och 300 offentliga badinrättningar. Arabvärlden kan vara något annat än det som vi ofta ser i dag.

Konflikten Israel–Palestina underblåser hela tiden andra konflikter i Mellersta Östern. Utan en lösning av den konflikten blir det svårt att lyckas bland annat med *Greater Middle East*-initiativet. De två processerna måste drivas parallellt.

Vi stöder naturligtvis såväl färdplanen som Genèveinitiativet för fred. Sverige bör alltid tydligt fördöma självmordsbombarna, utsända av till exempel Islamiska Jihad och Hamas. Det finns ingen ursäkt för sådana illdåd och massakrer på helt oskyldiga israeler.

Lika lite som det går att lösa krisen i Zimbabwe utan att Robert Mugabe försvinner går det att lösa konflikten Israel–Palestina utan att Yassir Arafat försvinner. Han har fallit alltför många i ryggen som har försökt att skapa fred.

Antisemitismen ökar i Västeuropa. Hundratals attacker har genomförts mot judar och judiska institutioner. Detta måste nu aktivt motverkas. Göran Persson har trovärdighet. Vilka initiativ inom EU tänker regeringen ta mot den växande antisemitismen i Europa?

EU-länderna har fattat en rad beslut som både vidgat och fördjupat vårt samarbete inom försvars- och säkerhetspolitiken. Sverige har tack och lov bejakat detta. Som land uppträder vi mer solidariskt än tidigare, ikläder oss nya bindningar och växer ihop militärt med andra. Vårt land är numera i praktiken i en säkerhetspolitisk om än inte försvarspolitisk allians med både EU-länderna och Nato.

Svenska regeringar hade under neutralitetstiden en dålig vana med hymlande och dubbla budskap: en officiell säkerhetspolitik för folket och en annan, faktiskt förd politik. Regeringen glider nu sakta men säkert åter in i hymlandet och de dubbla budskapens dåliga tradition.

Jag vill varna för en spirande nygammal förljugenhet om Sveriges säkerhetspolitik som vi ser växa fram på grund av regeringens ovilja till aktiv opinionsbildning i Europafrågorna.

I Europa pågår för fullt en politisk dragkamp mellan två konkurrerande system för säkerhetsgarantier, EU-försvaret eller Nاتفörsvaret. Vilket ska det vara?

Regeringen har faktiskt svarat på den frågan. Den vill inte ha ett EU-försvaret. I en debatt i denna kammare den 30 januari frågade Göran Persson retoriskt: ”Vill vi” – regeringen – ”ha ett europeiskt försvar?” Han svarade själv: ”Nej, det har vi aldrig velat ha.”

Eftersom regeringen sålunda säger sig vara emot ett europeiskt försvar och ogillar en dubblering av systemen med försvarsgarantier i Europa blir Nato, genom uteslutningsmetoden, den organisation som den socialdemokratiska regeringen anser bör vara ryggraden i Europas försvar, även om Sverige självt inte är med i Nato.

Men hur kommer då regeringen att driva denna för Östersjöområdet viktiga och riktiga ståndpunkt? Vilka åtgärder kommer regeringen att vidta för att påverka den europeiska politiska processen för att motverka ett europeiskt försvar? Passivitet övertygar ju ingen.

Lägg märke till när Laila Freivalds säger att den nuvarande alliansfria politiken "tjänar och tjänat oss väl" att den politiken hela tiden haft som europeiskt ingångsvärde USA:s närvaro och Natos välutvecklade säkerhetssystem. Att Sverige inte hamnade i Sovjetsfären beror mera på kartans utseende, Natos faktiska skydd av Sverige, som i dag är väl kartlagt, och ren tur. Men, bortsett från kartan, de här förutsättningarna gäller inte nödvändigtvis i framtiden.

Folkpartiet är för ett svenskt Natomedlemskap nu. Jag kan återkomma till skälen senare.

Så till frågan om övergångsreglerna.

Låt mig börja med en grundläggande insikt som tål att upprepas: Arbete skapar välbefinnande. Ju mer arbete som utförs i Sverige, desto högre välbefinnande blir det i Sverige. De flesta analyser av befolkningsutvecklingen kommer fram till att Sverige kommer att få brist på arbetskraft på grund av en allt äldre befolkning och att arbetskraftsinvandring kommer att behövas.

Många i arbetarrörelsen vill ha regler mot att människor kommer hit för att arbeta. Det är inte Folkpartiets fokus. Vi vill ha regler mot att människor missbrukar bidragssystemen. Det är en väldig skillnad.

Att arbeta i Sverige är något gott och eftersträvänsvärt, vare sig det utförs av en svensk eller en invandrare.

LO vill bestämma villkoren för arbete i Sverige. Det kallas med en förskönande omskrivning för ordning och reda på arbetsmarknaden. Senast såg vi hur LO med statsrådet Hans Karlsson i spetsen fick igenom krav på utvidgad facklig makt över företag där det över huvud taget inte finns några fackliga medlemmar.

Det är feltänkt. Om lönearbete försvåras leder det till ett fortsatt omfattande svartarbete med tillhörande kriminell verksamhet. Dessutom kommer fler nya EU-medborgare att välja att arbeta i Sverige som egenföretagare. Jag ser i och för sig inget problem med det. Vi i Folkpartiet välkomnar företagare. Men det krånglar till livet för dem som hellre skulle vilja jobba som anställda.

Det finns i dag ett krav på att man ska arbeta minst tio timmar per vecka för att få tillgång till bidragssystemen inom EU. Vi i Folkpartiet vill ändra denna regel. Vi har därför drivit den här frågan i Europaparlamentet. En sådan lösning har flera fördelar.

1. Det blir en permanent lösning.
2. Det blir ingen diskriminering av de nya EU-ländernas medborgare. Vi skulle få en regel som gäller *alla*; vill man bosätta sig i ett annat EU-land, ja, då ska man också kunna försörja sig där.

Olle Schmidt, som är en av våra Europaparlamentariker, driver denna fråga i parlamentet. Han har haft en viss framgång. Inom kort kommer hans ändringsförslag till utskottsvotering. Men det hade säkert gått mycket lättare för Olle Schmidt, Laila Freivalds, om Göran Persson, regeringen och utrikesministern också hade varit engagerade för ett resul-

tat i parlamentsbehandlingen. Och vad i all världen gör de socialdemokratiska Europaparlamentarikerna i denna fråga?

Varför är socialdemokratin så passiv i Bryssel? Så sent som i december 2003 var till exempel statssekreterare Jonas Bjelfvenstam helt passiv vid mötet när tiotimmarsdirektivet var uppe. Det är för mig obegripligt eftersom man i Statsrådsberedningen redan dessförinnan, tidigare under hösten, börjat fundera över denna fråga. Eller är det så att det bakom alltihop finns en bakslug politisk beräkning av Göran Persson?

På svensk arbetsmarknad finns det väl ungefär fem miljoner människor. Att få ett antal tusen fler arbetande personer kan knappast vara annat än en tillgång, eftersom mer arbete skapar ökat välbefinnande.

Det som skulle kunna bli ett problem däremot vore om Sverige utsattes för en massinvasion av bidragssökande som genom tiotimmarsregelns låga nivå skulle kunna kvalificera sig för bidrag. Men låt oss då fokusera på det problemet.

Folkpartiet vill ta bort orimliga rättigheter till bidrag, men inte rätten till arbete.

Tack för att ni har velat lyssna!
(Applåder)

Anf. 4 HOLGER GUSTAFSSON (kd):

Herr talman! Den svenska utrikespolitiken uppvisar stora brister, brister som präglas av vår historia. Utrikespolitiken måste förändras om vi ska kunna bidra till en bättre värld. Vi står inte upp tydligt för en utrikespolitik som baseras på våra grundläggande värden och värderingar. Vi saknar utrikespolitisk konsekvens och civilkurage. Därmed förlorar vi trovärdighet och inflytande inom områden som är angelägna för vårt eget land och för vårt eget folk.

Herr talman! Den socialdemokratiska regeringen har präglat utrikespolitiken i alltför många decennier. Socialdemokratin har bedrivit utrikespolitik med samma tankemönster som om det handlat om allmänt fackliga intressen, att sätta egennytan först och lämna andra parter därhän. Historiskt har detta lett till kortsiktig utrikespolitik för att skapa arbetsro för dagen i vårt hörn av världen. Låt mig bara ta upp några exempel.

Den socialdemokratiska regeringen kritiserade aldrig fullt ut kommunismens människofientliga politik under det kalla kriget i Europa. Inte ens efter det kommunistiska systemets sönderfall 1989 har man kritiserat kommunismens brist på demokrati och på öppenhet utan man har lagt locket på.

Regeringen mobiliserade heller aldrig någon kamp mot nationalsocialismens elitistiska människosyn under andra världskriget. Man låg lågt.

Den svenska regeringen kritiserade däremot högljutt USA:s kamp mot kommunismen i Vietnam. Vilken politik och vilka värderingar var då vägledande för den socialdemokratiska regeringen?

Herr talman! Vi kan aldrig lämna vår historia bakom oss helt – den kommer alltid att förfölja oss in i framtiden – men vi kan och bör förändra vår utrikespolitiska profil. Vi måste komma bort från bilden av

- ett Sverige som lägger locket på,

- ett Sverige som är värderingsmässigt alltför svagt,
- ett Sverige som gärna står vid sidan om och kritiserar samt
- ett Sverige som flaggar för neutralitet och alliansfrihet i en värld som kräver ställningstaganden och mer deltagande än någonsin.

Prot. 2003/04:67
11 februari

Utrikespolitisk debatt

Herr talman! Det är skillnad på då och nu. Våra fäder och mödrar hade att försvara vårt land mot fiender som kunde tränga över rikets gränser för att inta och förgöra vårt samhälle och våra medborgare. Det krävde sin tids ställningstaganden, och det kan och bör vi visa förståelse för. Men världen har radikalt förändrats på bara några få år, och därför är den gamla utrikespolitiken obsolet.

Den nya världsbilden visar en helt annan karaktär oavsett om vi gillar det eller inte.

- Ekonomin har blivit internationell och gränsöverskridande.
- Handeln är i dag global.
- Näringslivet är nästan mer internationellt än vad politiken är i dag.
- Miljökonsekvenserna är internationellt gränsöverskridande.
- Turismen är internationell.
- Informationen i TV, Internet, radio och telefon är helt gränsöverskridande. Vi kan ha direktkontakt med vem vi vill och när vi vill.

Denna internationalisering och globalisering innebär att själva motivet och målet för utrikespolitiken förflyttas från att ta till vara geografiska intressen här i vårt nordiska landskap till att bli en allierad partner på en världsarena.

För ett litet land som Sverige innebär partnerskap i utrikespolitiken att vi får lov att ansluta oss till andra större intressesfärer. Som ensam är man svag och utsatt. Men är då Sverige en partner som bygger allianser?

Jo, Sverige är en etablerad partner både i EU och i FN. Det når ganska långt, men det räcker inte. Det uppstår ständigt nya konflikter med motstående intressen där vi måste ta ställning.

Herr talman! Det är då vi kristdemokrater anser att svensk utrikespolitik ska ta ställning utifrån grundläggande värderingar såsom demokrati, öppenhet, mänskliga rättigheter och rättsstatens principer.

Vi anser att Sverige ska stå upp för dessa värden och värderingar då vi tar ställning till partnerskap och när vi blir engagerade i olika konflikt-härdar. Vi anser att Sverige endast ska ge stöd till demokratiska regeringar och ta politiskt avstånd från odemokratiska regimer. Sverige bör stötta länder och partner som agerar för att stärka dessa viktiga värden globalt.

Herr talman! Låt mig peka på några ställningstaganden av den svenska regeringen i aktuella konflikter.

I Mellanösternkonflikten gömmer sig regeringen bakom geografiska och kulturella orättvisor i stället för att låta grundläggande värderingar styra hållningen till parterna. Sverige borde här stå upp för öppenhet, demokrati, flerpartisystem och fria medier i den konflikten.

I Irakkonflikten blev regeringens fokus om det var FN eller USA-alliansen som hade rätten att stoppa diktatorns brott mot mänskliga rättigheter och förhindra hans innehav och produktion av massförstörelsevapen. Kristdemokraterna ansåg, liksom regeringen, att USA-alliansen borde ha gett FN och vapeninspektörerna ytterligare tid för hanteringen av regimen brott. Men den svenska regeringen undvek ställningstagande i värderingsfrågorna och ställde sig därmed vid sidan om. Sverige borde ha gett sitt politiska stöd till västalliansens mål att stoppa Saddamregimens skräckvälde.

Att den svenska regeringen tog ställning för kampen mot den internationella terrorismen efter den 11 september 2001 var bra. Det var ett klart och tydligt ställningstagande mot talibanska värderingar och beteende. Det kändes befriande.

Vilken ledstjärna ska styra regeringen i ställningstagandet till regimerna i exempelvis Iran, Syrien och Nordkorea, regimer som dagligen trampar mänskliga rättigheter under sina fötter? Sverige borde nu formulera och ta ställning till vår syn på dessa regimer som av USA har betraktats som onskans axelmakter.

Vilken ledstjärna styr regeringen i dess allmänna kritik mot USA? Är det USA:s kamp mot de slutna kommunistiska systemen i världen, eller beror det på att USA är den enda kvarvarande supermakten i världen? Värderar vi att USA alltid har slagit vakt om demokrati, öppenhet, mänskliga rättigheter och ett fungerande rättssamhälle?

Herr talman! Kristdemokraterna vill se en hållbar utrikespolitik. Det är inte bara miljöpolitik och ekonomisk politik som ska vara hållbara, utan det gäller i synnerhet utrikespolitiken. Därför anser vi att stöd ska ges till krafter som eftersträvar frihet demokrati, öppenhet och ett fungerande rättssamhälle samt att Sverige alltid ska hålla en tydlig distinktion mellan demokratier och icke-demokratier.

Det är inte främst demokratiska stater som begår brott mot mänskliga rättigheter. Det är inte främst demokratiska stater som gjort eller gör sig skyldiga till folkmord. Det är inte främst demokratiska stater som hotat eller hotar världsfreden. Det är ju självfallet precis tvärtom! Detta borde det råda total samstämmighet om i västvärlden, men det gör det dessvärre inte.

Vi minns de absurda resultaten från den europeiska opinionsundersökningen i slutet av 2003 som visade att USA och Israel enligt en stor andel européer utgör de största hoten i världen. Detta är ett bevis på hur väldigt många människor tappat insikten och proportionerna i utrikespolitiken.

Kristdemokraterna anser att Sverige i opinionsbildande verksamhet mycket tydligare måste markera att respekten för mänskliga fri- och rättigheter är grundläggande kriterier för fred och stabilitet och att demokratier alltid är bättre än icke-demokratier.

Vi påstår inte att den socialdemokratiska regeringen skulle vara mindre mån om respekten för mänskliga rättigheter än vi kristdemokrater. Men vi och säkerligen många andra blev upprörda när Sveriges regering lade ned sin röst i omröstningen om lämpligheten i att en diktatur skulle leda FN:s viktigaste organ för kontroll av mänskliga rättigheter. En sådan politik sänder helt fel signaler till diktaturernas regimer och till alla som arbetar för demokrati och utveckling.

Herr talman! Vi menar att en tydligare fokusering på värderingar skulle stärka Sveriges möjligheter att finna rätt väg i den komplicerade utrikespolitiken. En sådan utgångspunkt bör också utgöra grunden för vårt agerande i allt från ekonomiskt bistånd till stöd för militära insatser från världssamfundet. Då skulle Sverige kunna spela en tydligare och starkare roll som partner. Då skulle svensk utrikespolitik verkligen kunna bistå de människor som lever under diktaturers förtryck, i krigets skugga och i fattigdomens armod. Om detta behöver vi en djupgående, framtidsinriktad och ärlig debatt. En sådan debatt bör leda till insikten att en utveckling av svensk utrikespolitik också kräver förändringar i vårt förhållande till omvärlden.

(Applåder)

Anf. 5 LARS OHLY (v):

Herr talman! ”Kvinnoförtrycket. Det tar sig många uttryck. Diskrimineringen och kränkningarna ser olika ut beroende på var vi befinner oss. Men det är samma struktur, samma norm, samma mönster som upprepas såväl i talibanernas Afghanistan som här i Sverige.”

Så sade Gudrun Schyman i ett tal på Vänsterpartiets kongress i Västerås 2002. Och det blev – bokstavligt talat – ett herrans liv. Manliga partiledare och skribenter rasade. Är svenska män som talibaner? frågade de sig. Vad menas? Och egentligen hade Gudrun Schyman bara sagt det självklara. Hur ska vi förklara det gränslösa kvinnoförtrycket, hur ska vi kunna bekämpa diskrimineringen om vi inte inser att det är manliga normer och manlig överhöghet som måste bekämpas?

Även vi i Sverige lever i ett samhälle som berövar kvinnor mänskliga rättigheter genom att män kontrollerar kvinnors liv. Kvinnors kunskap osynliggörs eller förlöjligas. Kvinnor hindras från egen försörjning och ett självständigt liv och har inte ens rätt att bestämma över sina egna kroppar.

I stora delar av världen tar sig kvinnoförtrycket andra och brutalare former. Fler än en miljard människor lever i absolut fattigdom. En majoritet av dessa människor är kvinnor och flickor. En tredjedel av alla kvinnor i utvecklingsländerna är analfabeter. 110 miljoner barn går inte i skolan, och en majoritet av dem är flickor. De allra flesta av dem som flyr undan krig och konflikter är kvinnor och barn. En halv miljon kvinnor dör årligen i samband med barnafödande. Kvinnor saknar ofta äganderätt till de hus de bor i och den jord de brukar, och de lever i rättslöshet.

Miljoner kvinnor i utvecklingsländer har anställts i tillverkningsindustri och exportjordbruk som en följd av de fattiga ländernas satsning på exportindustrier. Kvinnor har generellt lägre löner, sämre arbetsvillkor och längre arbetstider än män. De fattiga länderna konkurrerar på världsmarknaden med låga löner. Den billigaste arbetskraften är de fattigaste av de fattiga, det vill säga kvinnor i utvecklingsländerna.

Herr talman! Låt mig berätta om några av de kvinnor som har drabbats av detta öppna förtryck.

Farida Rahman är en politiskt aktiv kvinna från Bangladesh som utsattes för gruppvåldtäkt av fem män från regeringspartiet. Trots hot gick Farida till polisen, som vägrade att ta upp anmälan eftersom det var företrädare för regeringspartiet som våldtagit henne. När hon sökte asyl i

Sverige ifrågasatte Migrationsverket hennes berättelse. Det föll inte vare sig verket eller Utlänningsnämnden in att denna gruppvåldtäkt var ett led i en politisk förföljelse på samma sätt som de systematiska gruppvåldtäkterna under kriget i det forna Jugoslavien.

I ett land som Bangladesh har de politiska motsättningarna blivit så djupa att våldtäkt blivit en del av regeringens politiska förtryck. Våldtäkt och annat sexualiserat våld är ett av de yttersta uttrycken för den patriarkala samhällsstruktur som vi ser över hela världen. Det är denna struktur som gör övergrepp mot kvinnor möjliga.

Patricia Tshabalala från Zimbabwe är en av 48 kvinnor som greps vid en fredlig demonstration för yttrandefriheten. Gripandet skedde bara två veckor efter att Zimbabwes president Mugabe tillsammans med andra afrikanska ledare hade utarbetat ett nytt dokument om kvinnors rättigheter. Kvinnorna som greps bar plakat för yttrandefrihet och mot den zimbabwiska säkerhetslagen. Lagen ger myndigheterna och polisen ökad makt att slå till mot oliktänkande. Säkerhetslagen hindrar kvinnor från att uttrycka sina åsikter. Kvinnorna i Zimbabwe bär den tyngsta bördan av den ekonomiska kris som landet befinner sig i. Matbristen i landet försätter kvinnorna i en svår situation. De tvingas ta till alla medel för att få tag i mat. I vissa fall tvingas de sälja sina egna kroppar. De förhindras dessutom att ens säga vad de tycker.

Shruti är en utbildad, engelskspråkig kvinna från övre medelklassen som arbetar på ett välkänt privat företag i Delhi, Indien. Hon tjänar tillräckligt mycket pengar för att vara ekonomiskt oberoende. Hennes problem började för tre och ett halvt år sedan, när hon gifte sig med Kumar. Tortyren och misshandeln började strax efter. Självt säger hon att hon uthärdade all misshandel för att hon trodde att det var hennes lott eftersom hon fötts som flicka.

Det var först när Kumar skickade henne till föräldrahemmet och vägrade ta henne tillbaka som hon uppsökte hjälp. Nu har hon uppsökt Crime Against Women Cell, en särskild enhet inom polisen som har hand om kvinnofall. Denna enhet har 1 000 anmälningar i månaden. Ungefär en fjärdedel är kvinnor med en bakgrund som liknar Shrutis. Var femte kvinna i Indien har utsatts för våld i hemmet.

Tatiana var 17 år och bodde i en by i Moldavien, Europas fattigaste land. Drömmen var att åka till en kusin som bor i Italien. Tatiana betalade 500 euro till en människosmugglare som skulle köra henne dit. Hon åkte tillsammans med tre andra tjejer till Rumänien. Flickorna kördes sedan till den jugoslaviska gränsen, där ett par bönder väntade. I en pickup full av redskap kördes kvinnorna in i landet inrullade i filter. En polisbil körde dem vidare till en lägenhet i Belgrad. Där fanns det ytterligare 20 unga kvinnor. De fick nya namn och nya pass.

Tatiana och några till köptes i Belgrad av en bordellägare. Övriga fördes med båt nattetid till Bosnien. Kvinnorna såldes som varor. Kunderna var både lokalbefolkning och Sforsoldater. Närvaron av de internationella fredsbevarande styrkorna fungerar som en magnet för bordellverksamhet. Över en halv miljon kvinnor förs in i EU illegalt varje år för att exploateras inom sexindustrin. Offren kommer ofta från fattiga förhållanden i öststaterna. De lockas med löften om jobb men fräntas sina pass, säljs som slavar och tvingas till prostitution.

I Portugal avkunnades 2002 en dom mot en barnmorska, Maria do Ceu Ribeiro. Hennes brott var att hon hjälpt kvinnor till säkra aborter. Det bestraffades med åtta och ett halvt års fängelse. Enligt portugisisk lag kan en kvinna endast tillåtas abort under förutsättning att det föreligger allvarlig risk för kvinnans liv, om våldtäkt ligger bakom graviditeten eller om fostret riskerar att vara missbildat.

Portugals lagstiftning tar inte hänsyn till kvinnans egen vilja eller rätt till sin egen kropp. Situationen för de portugisiska kvinnorna är att de tvingas att antingen åka utomlands för att genomföra aborter eller, med risk för sin egen hälsa, genomföra illegala aborter och därmed riskera att ställas inför rätta.

Till skillnad från andra länder med liberala abortlagar gör Sverige åtskillnad mellan abort och annan vård för utländska medborgare. Det som avgör om en kvinna ska få en abort beviljad eller inte är hennes anknytning till Sverige. Har samlaget skett i svensk säng eller med en svensk man beviljas kvinnan i regel abort. Är den gravida kvinnan utan svensk anknytning och hemmahörande i exempelvis EU-landet Portugal – där abort är förbjudet – beviljas hon sannolikt inte abort i Sverige.

Afsaneh Noroozi i Iran fängslades för att hon förbrutit sig mot någon av de otaliga orimliga bestämmelser som den islamiska regimen har utfärdat. I fängelsecellen blev hon utsatt för ett våldtäktsförsök av en officer i de polisstyrkor som har till uppgift att upprätthålla disciplinen.

Afsaneh Noroozi försvarade sig mot officerens övergrepp. Han kallas herr M. Han har inte namngivits i brottsutredningen. Han har fått förbli anonym eftersom han var en högt uppsatt person – en värdig representant för förtrycket och för en regim som förnedrar kvinnor.

I det tumult som uppstod vid överfallet dödades våldtäktsmannen. Domstolen kunde inte se något förmildrande i att Afsaneh försvarat sig mot ett brutalt våldtäktsförsök. Hon dömdes till döden, men räddades till spöstraff på grund av den internationella opinionen.

Yanar Mohammed, ordförande för Organisationen för kvinnors frihet i Irak, är en välkänd aktivist som uppskattas långt utanför Iraks gränser för sin kamp för kvinnors rättigheter i Irak.

Sedan lag 137 introducerades som öppnar för att *sharia*-lagar kan ersätta tidigare lagstiftning, har Yanar Mohammed uppmärksammat de stora hot mot kvinnors liv och rättigheter som den nya lagstiftningen innebär. Detta har i sin tur medfört att hon själv har hotats till livet.

Efter USA:s angreppskrig har kvinnors situation i Irak förvärrats. Chefen för FN:s befolkningsfond Thoraya Obaid besökte utrikesutskottet den 5 februari och sade då att våldtäkter nu förekommer i mycket ökad utsträckning i Irak. Förutom att det styrande rådet öppnat för att religiösa maktcentrum får inflytande över kvinnorrättslagstiftningen har också den fysiska osäkerheten ökat för kvinnor i hela landet. USA har, som ockupationsmakt, det yttersta ansvaret för Yanar Mohammeds och andra demokratiska aktivisters säkerhet.

Herr talman! Under perioden 1998–2002 var Vänsterpartiet ensamt om att här i riksdagen lyfta fram kvinnoförtrycket i talibanernas Afghanistan. Det skedde i motionen 1999/2000 UU:612, där vi bland annat skrev: Regeringen i Afghanistan försöker tvinga kvinnor tillbaka till medeltiden. Sedan talibanerna tog makten 1996 har kvinnor slagits och stenats offentligt för att de inte burit rätt klädsel eller dolt sina ansikten.

Kvinnliga lärare, läkare, advokater och författare har drabbats av yrkesförbud. Många kvinnor lever i ständig rädsla för att begå ett brott mot de fundamentalistiska lagarna. Män har bokstavligen makten över sina kvinnliga släktingars liv och död – särskilt gäller det äkta mäns makt över sina fruar. Det är alla demokraters uppgift att protestera mot förtrycket, orättvisorna och de fasansfulla straffen mot kvinnor i Afghanistan.

Den alarmerande situationen för kvinnorna i Afghanistan ledde inte till några internationella protester eller till att det internationella samfundet agerade. Inget annat parti i Sverige tog några initiativ. Det var först efter terrorattackerna den 11 september 2001 som kvinnoförtrycket i landet blev en fråga för världssamfundet.

Sedan dess, två och ett halvt år senare, har afghanska kvinnors situation förbättrats endast marginellt. Trakasserier, våld, analfabetism, fattigdom och förtryck är fortfarande vardag.

Världens högsta mödradödlighet vid barnafödslar registrerades i nordöstra Afghanistan 2002: 6 500 dödsfall per 100 000 födslar.

FN:s kommission för mänskliga rättigheter har utsett en rapportör som ska uppmärksamma våld mot kvinnor i landet. Hon fann att kvinnor fortsätter att bestraffas med husarrest och fängslanden. Deras brott är att de vägrat att gifta sig med en utpekad man eller att de har rymt hemifrån.

Bombhögern här hemma använde kvinnoförtrycket i Afghanistan för att argumentera för krig. På samma sätt användes mänskliga rättigheter som argument för USA:s folkrättsvidriga krig mot Irak. Nu när lögnerna om massförstörelsevapen avslöjats är det detta som återstår. Då ser vi att brott mot kvinnors mänskliga rättigheter förekommer systematiskt i länder som styrs av USA.

Det är samma supermakt med vilken, enligt utrikesminister Laila Freivalds, Sverige har väsentliga grundvärderingar om demokrati och mänskliga rättigheter gemensamt. Vad menas med detta?

Äsyftas president Bushs stöd till den kristna högern och motstånd mot fria aborter? Eller äsyftas användandet av dödsstraffet? USA är ju det enda land i världen som avrättar minderåriga och förståndshandikappade. Det kan ju knappast handla om rättsosäkerheten och trampandet på mänskliga rättigheter i det utlysta kriget mot terrorismen, eftersom utrikesministern försäkrar att regeringen inte accepterar USA:s behandling av fångarna på Guantánamobasen. Handlar det kanske om USA:s politiska och ekonomiska stöd till det land som överlägset leder listan över länder som bryter mot FN-resolutioner, nämligen Israel? Eller avses USA:s motstånd mot internationella miljökonventioner? Eller handlar det om USA:s aktiva motarbetande av Internationella brottmålsdomstolen, deras tullar mot omvärlden eller självpåtagna rätt att bestämma vilka regimer som ska bombas bort och vilka som på nåder ska få sitta kvar?

Herr talman! Det är lätt att låta sig invaggas i föreställningen att vi lever i en civiliserad del av världen, förskonade från den typ av förtryck som begås mot kvinnor i fundamentalistiska stater på avlägsna kontinenter. Vi upprörs gemensamt över den ohyggliga repression under vilken kvinnor lever i Afghanistan, över hedersmorden i Pakistan, steningen av kvinnor i Iran, syraattacker och hustrubränning i Indien, mord på nyfödda flickebarn i Kina och könsstympning i Somalia, och vi sätter hellre

dessa dåd i samband med nationalitet, religion och kultur än med ett politiskt förtryck.

Enligt en rapport från Europarådet är misshandel den vanligaste dödsorsaken för kvinnor mellan 15 och 44 år. Under år 2001 anmäldes över 9 000 fall av sexualbrott i Sverige, varav drygt 2 000 var våldtäkter. Samma år anmäldes över 20 000 fall av kvinnomisshandel och ca 1 500 brott mot kvinnofridslagen.

Våld mot kvinnor förekommer i alla samhällsklasser, oavsett inkomst och utbildning. I Sverige misshandlas varje år ett trettiotal kvinnor till döds av sin partner.

Herr talman! Kvinnoförtrycket tar sig många uttryck. Diskrimineringen och kränkningarna ser olika ut beroende på var vi befinner oss. Men det är samma norm, samma struktur, samma mönster som upprepas såväl i mullornas Iran, i dagens Afghanistan, i *sharia*-lagarnas Nigeria, i förtryckets Zimbabwe, i bosniska bordeller, av portugisiska domstolar som här i Sverige.

(Applåder)

Anf. 6 AGNE HANSSON (c):

Herr talman och åhörare! Det händer mycket i utrikespolitiken på ett år. Vid förra årets utrikespolitiska debatt visste vi inte hur det skulle gå i Irak. Skulle det ske en invasion under FN-mandat? Skulle USA ta saken i egna händer tillsammans med allierade? Skulle det finnas massförstörelsevapen eller inte?

I dag har vi en del av facit. USA valde att kringgå FN och marschera in med allierade i Irak. Saddam Hussein är gripen och inga massförstörelsevapen är funna. Ansvariga ledare tvingas börja diskutera varför det blev så här och försöker skylla ifrån sig ansvar och ändra motiv.

Återigen har det bekräftats att USA är väldigt bra på att starta krig, men uruselt på att avsluta ett krig.

Det borde lära också angriparna att FN har en viktig roll som måste respekteras. Fallet Irak visar än en gång hur viktigt det är att stå på FN:s sida, att FN-vägen ska gälla i konfliktlösningar och hur viktigt det är att FN bäst tolkar folkrätten.

Sverige har alltid hävdat FN:s betydelse för fred och säkerhet och det måste vi fortsätta att göra än starkare.

Den pågående Irakkrisen visar också att det inte går att med våld framtvinga demokrati ovanifrån och utifrån. Det enda och enkla men ändå svåra är att bygga demokratin inifrån och underifrån, att bygga enligt federalismens principer, om man så vill.

FN måste nu ge sig in i återuppbyggnaden av Irak och se till att fria val kan hållas och komma till stånd och att irakierna själva får sin demokrati i en egen nationalförsamling.

Herr talman! Finns det då någon mening med att stå här i riksdagen i en utrikespolitisk debatt varje år? Finns det någon mening med att över huvud taget engagera sig utrikespolitiskt? Det går ju ändå snett. Konflikterna i Irak och Mellanöstern är olösta och pågår fortfarande. Bomber sprängs och folk dör. Nu senast i dag på morgonen dödades 25 människor i Irak.

Demokratiutvecklingen i Ryssland går åt fel håll.

Mänskliga rättigheter kränks fortfarande dagligen någonstans i världen

De flesta av de hot som jag tecknade för ett år sedan är kvar. Det är lätt att tänka så i dystra stunder, men det är ändå fel. Vi får inte ge upp. Det finns också det som visar att det går åt rätt håll. Det gör det nödvändigt att engagera sig, att diskutera och agera.

I Afghanistan finns tecken, även om de är små, på att demokratin börjar få fotfäste. Där har man nyligen övergått från en interimregering till en *loja jirga*-process för att bygga konsensus. Den pågående processen är ett lovande exempel på demokratiutveckling.

Även inom ramen för mänskliga rättigheter har vi sett positiva tecken det senaste året. Kvinnor har fått större utrymme inom den politiska sfären i många länder. Ett exempel på detta är Rwanda där det finns fler kvinnor än i något annat parlament i världen. Skulle någon ha påstått detta 1994, under folkmordet, skulle vi knappast ha trott det. I dag har kvinnorna en nyckelroll både i fredsbyggandet efter folkmordet och i uppbyggandet av det nya Rwanda.

Inte heller ter sig konflikten mellan kärnvapenstaterna Indien och Pakistan lika hotande som för ett år sedan. De två länderna har ändå börjat tala med varandra på ett sätt som gör att det kanske ändå finns hopp om en lösning på denna svåra konflikt i en inte alltför avlägsen framtid.

Och under året har vi tagit ett viktigt steg genom utvidgningen av EU för att bygga ett bredare, säkrare och fredligare Europa.

Herr talman! Centerpartiet har varit ivriga förespråkare för en utvidgning av EU österut. I maj utvidgas Europeiska unionen med tio nya medlemmar. Det är en framgång för Sverige och för alla oss som arbetat för ett enat, fritt och demokratiskt Europa. Vi har all anledning att fira de nya medlemsstaternas inträde. De är varmt välkomna i gemenskapen.

Tyvärr solkas glädjen över utvidgningen och de nya möjligheterna något av de gamla EU-ländernas njugga intresse för att släppa in de nya medlemmarna helt och fullt i gemenskapen. Och jag är den förste att beklaga att nu även den svenska regeringen sviktar i sitt stöd och sin öppenhet.

Herr talman! I utrikesdeklarationen säger regeringen att övergångsbestämmelserna kan bli nödvändiga för den fria rörligheten. Det går inte ihop att å ena sidan tala vackert om utvidgningen och den fria rörligheten och samtidigt stänga de egna gränserna för de nya medlemmarna. Övergångsreglerna ska vara i kraft så kort tid som möjligt, sägs det vidare i utrikesdeklarationen. Hur länge då, utrikesministern? Är utrikesministern verkligen lika orolig som statsministern i den här frågan?

Möjligheten till fri rörlighet för personer, varor och tjänster skapar ju förutsättningar för en ökad gemensam välfärd, och den måste ju gälla lika för alla.

När en mur har fallit i Europa kan vi inte signalera rädsla och antyda nya murar. Om vi låser in oss missar vi ju de nya möjligheterna, de positiva fördelarna av ett enat och fredligt Europa. I det nya Europa måste det finnas möjligheter till en samlad och ökad välfärd. Det finna nya medlemsstater som har en ekonomisk tillväxt på upp mot 10 %. Centerpartiet vill inte medverka till att stänga ute den kreativitet som visar sådana resultat.

Men det värsta är de argument som anförts för övergångsregler i Sverige om "social turism". I dag följer kandidatländernas representanter debatten på läktarna här i kammaren. Är det då inte dags, Laila Freivalds, att å regeringens vägnar be om ursäkt för den retorik om "social turism" som använts och som kränkt deras folk genom att utmåla dem som snyltare?

Det kan också tilläggas att Centerpartiets ledare Maud Olofsson tillsammans med Lars Leijonborg har reagerat mot EU för att få tiotimmarsregeln ändrad. Och Olle Smith är i gott sällskap med centerpartisten Karl Erik Olsson för att nu arbeta för en framgång i den riktningen i Europaparlamentet.

Herr talman! Ska det över huvud taget vara meningsfullt att diskutera utvecklingen i en globaliserad värld måste vi fokusera på miljöfrågorna. Föröder vi vår miljö har vi ingen framtid vare sig i Sverige eller i världen. Miljöfrågorna måste få beröra. De handlar om rättigheter att dricka rent vatten, äta fisken du fångar och uppleva naturens fantastiska mångfald. Klimatfrågorna är en avgörande framtidsfråga för livet på jorden. Att komma till rätta med utsläppen av växthusgaser är en enorm global utmaning. Mänsklighetens påverkan på den naturliga växthuseffekten kan få ödesdigra konsekvenser såväl för nu levande generationer som för kommande. De länder och områden som riskerar att drabbas hårdast av klimatförändringarna är utvecklingsländerna, där många ekosystem redan är hårt ansträngda och där livsmedelsförsörjningen är bräcklig och fattigdomen stor.

Miljöproblemen gör inte halt vid nationsgränser. De är globala. Miljöfrågorna måste diskuteras och lösas i ett internationellt perspektiv. De måste sättas i fokus för att tillväxt och utveckling ska kunna svara upp till en hållbar global utveckling. Sverige måste spela en aktiv roll i det internationella miljösamarbetet och aktivt arbeta med miljöfrågorna i internationella organ som EU och FN.

Krig är ett allvarligt miljöproblem. Krig föröder inte enbart människor och bebyggelse. Det föröder också miljön. Arbetet för en fredligare värld är vid sidan av en humanitär insats också ett viktigt miljöarbete.

I arbetet för en fredligare värld är det viktigt att börja i rätt ända. Det är att börja med barnen. De är vår framtid. Barn är lätta att påverka. De är ofta budbärare och trendsättare. Det används tyvärr ofta i felaktiga syften för att manipulera barn till krigsinsatser. Utnyttjandet av barn i väpnade konflikter ökar runtom i världen trots att det är förbjudet enligt de regelverk som finns för barnens rättigheter som trädde i kraft år 2002. Under förra året deltog barn aktivt i konflikter i 15–17 länder, de flesta i Afrika.

Flera borde göra som Liberias största kändis, fotbollsstjärnan George Weah, som åker hem till sitt hemland och uppmanar Liberias 15 000 barnsoldater att lämna ifrån sig vapnen och i stället börja skolan.

Dagligen kränks barns rättigheter i världen. Den israeliska regeringen har ratificerat FN:s konvention om barns rättigheter men tillämpar den inte för palestinska barn på Västbanken och i Gaza. Nästan hälften av den palestinska befolkningen på Västbanken och i Gaza är under 15 år. Just nu sitter ungefär 350 palestinska barn under 18 år i israeliska militära arresteringsläger och i israeliska fängelser. Barnen grips vid massarresteringar eller i hemmen nattetid och nekas en rättvis rättegång.

Prot. 2003/04:67
11 februari

Utrikespolitisk debatt

Den mur som nu byggs runt Västbanken försvårar situationen ytterligare för de palestinska barnen. Det är hög tid att internationella övervakare för mänskliga rättigheter skickas till Västbanken och Gaza. Bland dem bör det finnas särskilda barnrättsövervakare. Det måste sättas press på den israeliska regeringen och på andra regeringar att följa barnkonventionen. Den israeliska regeringen måste förmås att stoppa bygget av muren eftersom den är ett brott mot folkrätten.

Är regeringen beredd att verka i en sådan riktning och ta initiativ för att få i gång fredsprocessen i Mellanöstern i Genèveinitiativets anda? Dessutom handlar det om att EU ökar ansträngningarna för fred i Mellanöstern.

Herr talman! Centerpartiet bejakar en aktiv och synbar utrikespolitik. Vi vill se ett enat fredligt Europa växa fram med allas lika rätt och värde som grund. Vi vill att Sverige fortsätter att tala med hög och ljudlig stämma utifrån vår alliansfria linje. Vi står bakom den utrikespolitiska doktrinen. Alliansfriheten har tjänat oss väl. Den vill vi bygga vidare på för en fredligare och stabilare värld.

Anf. 7 LOTTA N HEDSTRÖM (mp):

Herr talman! Ärade åhörare, medborgare, svenskar och vänner av alla sorter! I dag hade jag tänkt ha min solgula burka från Afghanistan på mig i debatten här – detta för att se vilka reaktionerna skulle bli. Men i sista stund avstod jag. Sanningen är att det inte är min kultur. Det är inte ett plagg som jag spontant gillar eller väljer. Jag tror dock att jag har min fulla frihet att sätta på mig vad jag vill – riksdagens rekommendationer till trots, eller?

Ponera att två muslimska kvinnor väljs in som ledamöter efter nästa val och att de vill bära sina varianter på sjal, slöja eller kanske till och med burka när de står här i talarstolen. Hur ska då en talman i denna sal agera? Kommer diskussionen att landa i att det innebär en för stark markering av kvinnlig underkastelse som inte kan tolereras av den politiskt korrekta svenska riksdagen, eller kommer det att betraktas med tolerans och som ett uttryck för en värdefull mångfald?

Min linje den dagen, herr talman, kommer att vara solklar: Varje vuxen klär sig som den vill. Ska några förbud utfärdas så är det mot egenmäktiga patriarkala potentater som utfärdar påbud och som dikterar hur kvinnor ska klä sig. Det är inte enskilda kvinnor som alltid ska ändra på sig, utan det är systemen som ska ändras.

Vill man ta risken att ens klädsel kanske förtar ens budskap får man stå sitt kast som vuxen. Det var därför som jag avstod från burkan i dag.

Men i en alltmer globaliserad, blandad och sannerligen multikulturell värld finns det ingen annan väg än toleransens väg att gå – för vem har rätt att sätta normerna och vem har rätten att bedöma och döma andra?

Ett dåligt påbud för individen kan inte rättas till med ytterligare ett, så varken stringtrosor eller slöjor gör någon lycklig. Men lycklig blir *kanske* den som får vara autonom och som genuint får välja sin egen stil och sitt eget uttryckssätt utan religiösa, kulturella eller kommersiella potentaters påbud.

Mitt råd är alltså: Släpp slöjan, korset, kippan, *dreadlocks*, urringningar och turbaner fria men sluta ge statliga penningbidrag till religiösa församlingar!

Interkulturella krockar och normer som bryts, till exempel slöjors vara eller icke vara, följer självklart med den accelererande globaliseringen. Invandrings- och flyktingpolitik hör i dag till den nya – och stolta – globalpolitik som klubbades här i december.

Men kära åhörare, vi får dock verkligen inte fastna i att agera så mycket på symbolnivå som slöjdebatten kanske kan ge uttryck för, utan vi måste mer försöka skapa goda strukturer, god praxis samt, förstås, goda forum för att samtala och diskutera normerna i.

Herr talman! Vi har goda regler för invandring och asylsökande i vårt land – riktigt bra! Det är bara tillämpningen som är usel, så skamligt usel!

FARR, Flyktinggruppernas och Asylkommittéernas Riksråd, skriver följande i sin senaste praxissamling:

”Asylsökande lever i sin verklighet med sina svåra minnen, sin stora ängslan och sitt hopp medan beslutsfattaren på Utlänningsnämnden lever i sin verklighet bestående av papper.”

FARR skildrar hur utrymmet för tillämpningen av ”humanitära skäl” gradvis krympt under de gångna tolv åren och hur tiden som räknas för att barn ska få anses ha stark anknytning till Sverige ökats på från ett år till fyra år.

Medicinskt utbildade tjänstemän underkänner specialistläkares bedömningar, och rekommendationer från FN:s flyktingorgan UNHCR följs ofta inte. Sammanfattningsvis menar FARR att utredningar om att få stanna i Sverige alldeles för ofta är godtyckliga, summariska och ibland direkt felaktiga.

Det är inte bara idealisterna i FARR som har reagerat. Det mullrar och dånar nämligen alltmer bland vanliga och humanistiska medborgare som blivit varse hur det står till på denna den svenska välfärdens smutsigaste bakgård.

Det värsta i soppan är att höra regeringsföreträdarnas pinsamma förnekelse. Här bedrivs ju, för att återigen citera FARR, ”statlig misshandel av flyktingbarn i Sverige”. Men ministrarna och den nyutnämnda chefen för Migrationsverket bedyrar att hanteringen är ”rättssäker och human”, möjligen ”lite långsam”. De menar att de många överklagandena och ny prövning i Utlänningsnämnden är det stora felet.

En riksdagsmajoritet har beslutat att Utlänningsnämnden ska läggas ned eftersom den inte fungerar som en rättssäker överklagansinstans. Vi vill ge plats åt ett normalt juridiskt förfarande med tvåpartssystem. Det ska varken behöva villkoras eller omförhandlas, för detta är bestämt.

Väntetiden ska självklart kortas genom en säkrare handläggning, inte genom att helt kapa chansen att bli omprövad! I det läget bedriver nu regeringen kvalificerat lagtrots. De konstrar, de fördröjer och de skyller på pengar!

Både slöjdebatten och invandringsmottagandet rymmer dessutom en annan monumental ödesfråga i vår tid: den världsvida och oåterkalleliga kvinnofrigörelsen.

Värst i kläm mellan dessa två tusenårsprocesser – alltså när globaliseringen och kvinnofrigörelsen korsas – kommer unga invandrade kvinnor från patriarkala familjer. De kraschlandar i ett sexualfixerat offentligt rum och får bära ett enormt korstryck när de manglas mellan ytterligheterna i den gamla världens värden och den kommersialiserade nya värl-

dens nya förvirrade värden – dock med samma patriarkala grundstruktur, nämligen med kvinnan som objekt. Resultatet har vi ibland fått ta del av i form av tragiska mord.

Att begränsa pornografi och prostitution, *trafficking*, kvinnovåld och sneda utseendeideal och att internationellt verkligen verka för kvinnors rätt och rättigheter är det bästa sättet att hedra minnet av till exempel Pela och Fadime.

Respekten för individens val ligger nog också bakom idealet med fri rörlighet för människor, något som vi ju lärt oss att förknippa med EU-medlemskapet. Vi som är kritiska till EU:s utveckling påstås förneka det värdet och vara isolationistiska bakåtsträvar.

Men hör och häpna! Vi blir varse att vår egen EU-vänliga regering förutom att vägra att lägga ned Utlänningsnämnden nu också vill frångå den fria rörlighetens princip och villkora öppenheten och gränslösheten *in der sogenannten demokratischen Europäischen Union*.

Balter, centraleuropéer och öbor från sydöstra hörnet ska inte försöka komma hit och bidragsturista eller biståndssnylta, utan särregler för arbetsmarknad och sociala förmåner måste tyvärr införas, säger det före detta solidaritetspartiet Socialdemokraterna.

Jag bara undrar: Var är de öppna och demokratiska värden som EU sägs medföra? Var är den gränslöshet som skulle förena hela Europa och det likaberättigande som låg i utvidgningstanken? Kanske har vi EU-kritiker lite, lite rätt i påpekandet att EU är till för handel mer än för individerna.

De höga murar mot omvärlden som den ”harmoniserade” asylnpolitiken i EU skapat och deras indelning i A-, B- och nu C-lag har gjort att FN-stadgans artikel 14 i det närmaste försatts ur spel. Det handlar om rätten till fristad från förföljelse. Det har föranlett FN:s högste talesman i flyktingfrågor Ruud Lubbers att i november i fjol anklaga EU för att urholka den internationella standarden för skyddet av flyktingar.

Detta återuppväckta skamliga svenska förslag om övergångsregler, mina damer och herrar, visar enbart på självtillräcklighet, främlingsfientlighet och snålhet. Vi behöver folk hit. Att låsa dörren för friskt blod och försvåra arbetskraftsinvandring leder till demografisk självsvalt.

Glöm inte heller att vi har ett folkslag som inte är välkommet nästan någonstans i hela Europa, romerna.

Ja, människor och migration är ett flöde i världen som det sannerligen är mycket stopp i, herr talman. Då flyter vatten och vapen desto lättare runt jorden. Det är företeelser som nästan aldrig väjt för några regler eller gränser.

Vapenhandel med både lätta handeldvapen, fast ofta i fel händer, och svenska systemvapen och stridsflygplan, samt både verkliga och påhitade massförstörelsevapen, utgör självklart ett stort internationellt problemområde som om man på allvar vill främja en god utveckling i världen, fred samt avskaffande av hunger och fattigdom måste ta på allvar.

Fru utrikesminister! Hur kunde vårt land exportera vapen till USA och England under Irakkriget? Varför ska vi behöva balansera fattigdomsbekämpning mot vårt lands behov av vapen? Varför ökar krigsmaterielexporten till diktaturer för tredje året i rad? Varför var vi inte fler än ett fåtal som lyssnade till den före detta vapeninspektören Scott Ritter

som under hela året före Irakkriget intygade att massförstörelsevapen inte var vad man skulle komma att finna där?

Nu skriver till och med överste Bo Pellnäs att inte heller Clinton hade så mycket av korrekta underlag för att motivera USA:s bombningar av Belgrad våren 1999.

Så vilka, mina vänner, är egentligen de verkliga motiven till krig, och vilka är de verkliga syftena bakom all vapenexport? Varför är sanningen en så sällsynt gäst i denna bransch?

Jag lämnar dessa frågor tills vidare, herr talman, och hoppas att svenska politiker har blivit något mindre naiva efter facit från Afghanistan, Serbien, Kosovo och Irak i sin nästan blinda tilltro till CNN:s, Fox och Vita husets informationskällor.

Den här kammaren avslag förre året förslaget att fastställa vatten som en definierad mänsklig rättighet. Det är något som vi i Miljöpartiet djupt beklagar, och vi tänker att fortsätta att driva det. Hela 2,4 miljarder människor har i dag bara tillgång till vatten som är knappt drickbart och som sprider sjukdomar.

Klimat, vatten och mat är tre faktorer som hänger ihop. Klimatförändringarnas allvarligaste effekt kommer att märkas i förmågan att producera mat. Det är varken högre temperaturer eller ökad översvämningssrisk, även om dessa faktorer är mycket allvarliga, utan brist på vatten till jordbruket som är det största problemet. Redan i dag vet vi att kinesiskt och indiskt jordbruk är ohållbart. Mer vatten pumpas ur grundvattenreservoarerna än vad som fylls på genom regn och tillrinning. Därför ligger framtidens matsäkerhet i energipolitikers och klimathandlares händer.

Det råder ingen egentlig oenighet om att hanteringen av vatten- och avloppssystem, drift och ägande för rening och distribution, är i stort behov av reformering och utveckling, särskilt i de fattiga länderna. Om inget görs varnar FN:s vattenråd för att tre miljarder människor kommer att lida brist på rent vatten inom tjugo år.

Vet ni om att man i rask takt nu arbetar in ett system i världen där vanliga medborgare inte längre ska kunna styra och demokratiskt kontrollera distribution, rening och skydd av färskvatten? De demokratiska institutionernas makt och inflytande begränsas medan stora, transnationella företags möjligheter och rättigheter vidgas.

Inom EU pågår nu en diskussion om huruvida vattensektorn ska inordnas under strategin för en växande inre marknad. Beslut väntas i parlamentet i februari.

Vår plikt, herr talman, menar jag vara att förmå regeringen att förhandla för ett demokratiskt och miljömässigt skydd för den mänskliga rättigheten till vatten i alla kommande tider. Det är helt enkelt viktigare än affärsintressena.

Avslutningsvis har jag ytterligare ett par frågor till Laila Freivalds. På vad sätt medverkar den svenska regeringen till att u-länderna får ett reellt utrymme för ett fritt val av vattenlösningar? Varför ställer sig Sverige bakom EU:s begäran om att 72 WTO-länder, varav många är u-länder, ska öppnas helt för privata transnationella företag inom vattensektorn? Vi har sätt förskräckande exempel från Ghana, Filippinerna och Bolivia på hur det kan gå när inte vattensektorn är demokratiskt kontrollerad med en stark prisökning och en dålig service.

Prot. 2003/04:67

11 februari

Utrikespolitisk debatt

Vattenfrågorna är oerhört viktiga för en framtida säker global utveckling.

Anf. 8 Utrikesminister LAILA FREIVALDS (s):

Herr talman! Den svenska regeringen har varit pådrivande i frågan om utvidgningen av EU. Det har stor betydelse för den ekonomiska och politiska utvecklingen i hela Europa. Sveriges utgångspunkt har hela tiden varit att värna EU:s hörnpelare om den fria rörligheten. Men förutsättningarna för utvidgningen har förändrats genom att de allra flesta medlemsstater i dag har gjort klart att man kommer att införa övergångsregler.

Regeringens slutsats är därför att utvidgningen kan komma att innebära flera problem. Det gäller ordningen på arbetsmarknaden och risk för att välfärdssystemen blir överutnyttjade. Det är inte bra för Sverige, det är inte bra för anslutningsländerna och det är inte bra för EU i sin helhet.

Vi bedömer att vi behöver tid för att se över de nationella välfärdssystemen så att de blir mer robusta och anpassas till en globaliserad verklighet. Jag oroar mig inte för att människor i anslutningsländerna kommer hit för att utnyttja vårt välfärdssystem. Jag oroar mig för att de blir hänsynslöst utnyttjade på den svenska arbetsmarknaden. Det vill inte jag se hända.

Regeringen och Socialdemokraterna har inga invändningar mot en öppen och lödlig diskussion kring förutsättningarna för vår säkerhetspolitiska linje. Statsministern hade till exempel en interpellationsdebatt så sent som i förra veckan. Vår slutsats är att den militära alliansfriheten fortfarande tjänar oss väl. Bevisbördan borde rimligtvis ligga på den som påstår något annat.

Jag vill också bestämt tillbakavisa Hamiltons beskyllningar om dubbelspel och förljugenhet i vår säkerhetspolitik. Sådant får inte framföras i den här kammaren utan att Hamilton redovisar den minsta grad för sådana otillståndigheter.

Hamilton och Gunilla Carlsson vill att vi går med i Nato. De åberopar fortfarande Sovjetunionen och det kalla kriget som skäl för det. Men vi lever i nya tider. Det krävs nya argument, och var finns de? Har Sveriges säkerhet försämrats? Har vi behov av Nato för att kunna försvara oss? Ökar Sveriges möjligheter att agera i kriser och i katastrofer? Ökar Sveriges möjligheter att arbeta för nedrustning och mot massförstörelsevapen om vi är medlemmar i Nato? Ökar våra möjligheter att bekämpa fattigdomen i världen och orättvisorna? Ökar över huvud taget Natomedlemskapet våra möjligheter att genomföra den utvecklingspolitik som Sverige lägger fast i sin utrikesdeklaration? Nej, är naturligtvis svaret och därav avsaknaden av argument.

Vi ska värna vår handlingsfrihet. Vi ska fortsätta att utveckla vårt partnerskap och vår samverkan mellan Sverige och Nato, mellan EU och Nato och mellan FN och Nato.

Det är häpnadsväckande att lyssna på Holger Gustafsson ibland. Man får höra att vi socialdemokrater inte skulle ha kritiserat kommunismen och nationalsocialismen. Holger Gustafsson måste ha varit både döv och blind under många årtionden. Bland alla dem som har drabbats hårt av nazisters och kommunisters förtryck har just socialdemokrater varit särskilt utsatta. Det borde Holger Gustafsson veta. Vi har fått utstå en hel

del kritik för att vi oförsonligt har intagit den hållningen. Han borde åtminstone ha hört talas om till exempel när Olof Palme starkt kritiserade kommunismen i Tjeckoslovakien – diktaturens kreatur. Är det bekant, Holger Gustafsson? Jag känner mig dessutom personligen kränkt av Holger Gustafsson självpåtagna okunnighet om Socialdemokraterna och kommunismens historia.

Det som Holger Gustafsson tar upp om USA:s kamp mot kommunismen i Vietnam handlar om miljontals människor och över 50 000 amerikanska soldater som blev dödade. Holger Gustafsson är nog snart ensam om att försvara det kriget. Är det verkligen Kristdemokraternas politik? undrar jag.

Carl B Hamilton kan inte ha lyssnat särskilt mycket på min utrikesdeklaration. Skulle vi vara tysta om terrorismens orsaker? Skulle vi vara passiva i Mellanöstern? I deklarationen tog jag upp den större Mellanösternregionen och dess ökade betydelse för EU och för Sverige. Jag talade om betydelsen för säkerheten och utvecklingen av regionen, för respekten för mänskliga rättigheter där, för demokratiseringen och för de sociala och ekonomiska framsteg som behöver göras där. Jag talade om att regionen uppmärksammas särskilt i EU:s säkerhetsstrategi om samarbete runt Medelhavet och om dialogen mellan olika kulturer. Det gäller att lyssna även på andra ibland, Carl B Hamilton!

Lars Ohly och i viss mån Lotta Hedström tar upp kvinnors och barns situation och rättslöshet i världen. Agne Hansson lyfte fram de palestinska barnens situation. Det är rätt och befogat att göra det. Kvinnors och barns utsatthet är central i kampen mot förtryck och för de mänskliga rättigheterna. Det är därför också ett grundläggande perspektiv i hela regeringens utrikespolitiska agerande.

Till Lotta Hedström vill jag säga att jag delar uppfattningen att vattenfrågan är oerhört väsentlig. Vi har anledning att lyfta fram den i vårt internationella arbete, och jag ser fram emot en fortsatt diskussion om hur Sverige kan spela en större roll när det gäller att försvara människors rätt till rent vatten.

Anf. 9 GUNILLA CARLSSON i Tyresö (m):

Herr talman! När Göran Perssons insatser och förändringskraft ska utvärderas så tror jag att det kommer att letas. Men jag vill ge honom ett erkännande, och det gäller hans engagemang mot antisemitismen och för en sund förändring av Sveriges Mellanösternpolitik.

Just nu bevitnar vi en rätt så skrämmande utveckling där antisemitiska stämningar och aktioner tilltar i vårt land och i Europa. I den värderingsförmågan behöver mycket göras inom EU och här hemma. Därför var det rätt så häpnadsväckande att UD indirekt bidrog till att upptakten till Stockholm International Forum inleddes med vad man skulle kunna betecknas som förolämpningar och partiskhet. Den demokratiska staten Israels existens och säkerhet uppfattas som hotad, och självmordsbombarnas terror skapar osäkerhet och medför att Israels medborgare kräver höjda säkerhetsarrangemang. Vedergällning gör att rädslan, misstron och konflikten fördjupas.

Det finns nu internationellt en samsyn om nödvändigheten av att få en tvåstatslösning där demokratin får fotfäste och kan spridas vidare i det som vi kallar för *Greater Middle East*. Insikten om nyttan av en lösning

ökar till gagn för alla de människor som i årtionden har drabbats och lidit.

När vi nu inte bara har en förhandlingskvartett med färdplan utan också bland annat ett konstruktivt Genèveinitiativ kan jag inte förstå varför regeringen nu igen hemfaller åt ensidighet i frågan Israel–Palestina. Det finns förutsättningar och det finns vilja. Men förmågan verkar brista. Jag förstår inte vilken nytta det gör att regeringen undviker att säga någonting om bristen på demokrati i den palestinska myndigheten. Det finns inte heller något ifrågasättande av Arafat trots tecken på bristande tålamod i Fatah – en ledare som uppenbarligen inte lyckas sätta stopp för självmordsbombare. Det sägs ingenting om att det trots allt har signalerats om ändringar i Israels bosättningspolitik. Varför denna ensidighet? Gagnar den Sveriges intressen?

Jag ska säga några ord om den säkerhetspolitiska doktrinen, som fyra partier står bakom. Vår uppfattning är att Sverige, som de flesta av oss vill se som ett internationellt och öppet land, ska vara med i varje form av internationellt samarbete om det inte finns mycket starka nationella skäl som talar emot det. Min partiledare Fredrik Reinfeldt har uttryckt det mycket klokt: Vi vill därmed lägga bevisbördan på dem som vill att vi inte ska vara med i ett visst internationellt samarbete. Det är därför jag tycker att det är så synd att det faktiskt nu blir insnävningar i regeringens deklaration. Man fortsätter inte den utveckling som jag vill se med en öppenhet när det gäller både det som är säkerhetspolitik i bred mening och vilka vägar man skulle kunna ta.

Jag går nu till frågan om fri rörlighet. Förutsättningarna har ändrats, säger utrikesministern. Har de ändrats i sak? Sedan när för Sverige en politik där vi ändrar politik för att andra länder gör det? Vi fördömer att Danmark ändrar sin asylpolitik, och vi säger att vi inte ska följa den. När Finland sänker sin alkoholskatt förbehåller vi oss rätten att själva pröva vår egen alkoholpolitik. Men just i den här frågan ska vi leka följa John! Man kan fråga sig vad som har gjorts för att rida spärr mot detta. Vad har gjorts för att stå upp för värderingar och visa ledarskap i frågan? Man har bara passivt tittat på. Det är däri som vår starka kritik ligger. Det som nu blir följderna är att det hänsynslösa utnyttjandet – svartarbete där människor jobbar utan försäkringsskydd – kommer att permanentas. Där kan vi verkligen prata om lönedumpning och orättvisa förutsättningar på arbetsmarknaden.

Slutligen kan jag inte låta bli att säga någonting om regeringsunderlaget. Vi har lyssnat här på Lotta Nilsson Hedström. Politik är inte alltid svart eller vit, men hon hade synpunkter på interventionen i Afghanistan, Kosovo och Irak. Man kan ha många synpunkter på underrättelsetjänster och på TV-program, men jag vet vad jag tycker om talibaner, folkmord och Saddam Hussein, och med facit i hand så tycker jag att det är mycket bra att det gjordes insatser för säkerhet, frihet och fred för människor i Afghanistan, i Kosovo och Irak.

Kommunisten Ohly står här i talarstolen och kräver att utrikesministern ska ta avstånd från USA. Jag må säga att regeringsunderlaget synes vara varken stabilt eller säkert.

(Applåder)

Herr talman! Jag ställde en fråga till utrikesministern om Socialdemokraternas agerande för att försöka påverka processen i Europaparlamentet. Där pågår ett arbete för att ändra på den tiotimmarsregel som ju är en grundbult i risken för det som Göran Persson kallar för social turism.

Om vi lyckas med en sådan förändring bortfaller argumenten för att minska arbetskraftsinvandring och för de övergångsregler för arbetsmarknaden som Laila Freivalds flaggar för här. Därför är detta liksom ett lackmustest. Vad är det regeringen egentligen vill? Är det arbetskraften eller är det någonting annat som ni siktar på? Jag vill därför ha ett svar på frågan om vad regeringen gör för att påverka processen i Europaparlamentet. Vad gör partivännerna som sitter som parlamentariker där?

Vad gäller hymlandet så har jag diskuterat det här utförligt med Göran Persson för drygt en vecka sedan.

Jag tror att det är väldigt många i Sverige som är ganska eller helt omedvetna om de säkerhetspolitiska arrangemang och bindningar som vi i Sverige nu ingår. Jag tycker att de är bra, men jag tycker att vi måste bilda opinion för detta. Vi måste tala om vad vi gör på ett helt annat sätt än i dag.

Sedan har vi det här bollandet om vem som har bevisbördan för det ena eller det andra beträffande Nato. Låt oss föra fram argumenten och få dem att brytas såsom i en vanlig vettig diskussion vid köksbordet eller i vetenskapliga seminarierum. Håll inte på och snacka om vem som har bevisbördan! Låt mig ge argumenten!

USA och Storbritannien har båda kapacitet och intresse för vår region runt Östersjön i motsats till EU-försvarsvännerna Frankrike, Italien och Tyskland.

Vi och övriga Östersjöländer bör genom Natomedlemskap skärpa ansträngningarna för att övertyga USA att stanna kvar i Europa trots att Europa inte längre är alls lika viktigt för USA som det var under det kalla kriget.

Ytterligare ett argument är att vi skulle få ett bättre svenskt inflytande om våra kvinnor, män och resurser används och tjänstgör under Natobefäl. Det är klart att vi vinner på att vara med i Nato.

Eftersom jag är ekonom anser jag att ett Natomedlemskap på lång sikt innebär ett billigare svenskt försvar – mer försvar för pengarna – på grund av den moderna försvarsalliansens växande stordriftsfördelar och samordningsvinster.

Detta är fyra argument. Jag lägger dem på bordet. Jag struntar i bevisbördediskussionen. Ta ställning till dessa argument på ett hederligt och intellektuellt sätt! Var inte bunden av doktriner och historieskrivning som går tillbaka till neutralitetstiden!

Göran Persson sade i denna talarstol att han och regeringen är emot ett europeiskt försvar. Jag upprepar min fråga till Laila Freivalds: Vad tänker regeringen göra för att förverkliga den ståndpunkt som Göran Persson har gett uttryck för här i kammaren? Man kan väl inte ha en ståndpunkt och sedan bara låta den försvinna.

Jag har inga invändningar alls mot det som Laila Freivalds sade om Mellersta Östern. Men jag tycker att det är konstigt att utrikesministern i sin beskrivning av problemen och lösningarna i Mellersta Östern inte

nämner det amerikanska initiativet för *Greater Middle East*. Det nämns inte i utrikesdeklarationen, och inte heller i nästa inlägg här. Därför är min fråga: Har regeringen över huvud taget ingen ståndpunkt? Har ni hört talas om det här över huvud taget? Är det en nyhet? Det finns i alla fall fyra bisittare här. Någon av dem kanske känner till det även om utrikesministern mot förmodan inte gör det.

Hur blir det med åtgärder mot antisemitismen i Europa? Jag ställde den frågan också.

Nu ska jag låta utrikesministern vara i fred och vända mig till Lars Ohly. Det var ett antal väldigt vämjeliga kvinnoöden som Lars Ohly tog upp. Men vilka åtgärder vill Lars Ohly vidta? Jo, att införa kommunismen. Det är hans politik, hans vision och hans önskemål. Hans eftersträvarde samhälle är ett kommunistiskt samhälle. I Portugal lyckades man avvärja kommunismens införande på 70-talet. Det var tydligen förhastat enligt Lars Ohly. Det hade varit bättre för den här kvinnan i Portugal om kommunismen hade segrat då.

Moldavien har ju haft kommunism i mer än fem årtionden. Det är förklaringen till att kvinnorna och flickorna tvingas lämna Moldavien. De är kommunismens offer. I Moldavien är genomsnittsinkomsten 200–300 amerikanska dollar per capita. Vad kan den vara i vårt land? Kanske 25 000 dollar. Det är dessa enorma inkomstskillnader som driver människor att lämna Moldavien. Ursprunget till fattigdomen, eländet och de vämjeliga levnadsförhållanden i Moldavien är kommunismen, det vill säga Lars Ohlys favoritsystem. Det är bedrövligt.

(Applåder)

Anf. 11 HOLGER GUSTAFSSON (kd):

Herr talman! Jag vill faktiskt haka på där Carl B Hamilton slutade. Jag hade tänkt ta upp detta innan han tog till orda här.

Lars Ohly har beskrivit en situation som vi alla beklagar och kämpar emot, nämligen kvinnornas eländiga öden. Men, Lars Ohly, varför är de i den situationen? Vilken är anledningen? Har du ställt dig den frågan? Det stavas talibanism och kommunism. Det är bakgrunden till fattigdomen och till att kvinnorna får fly. Vi beklagar att det finns en marknad i Västeuropa för detta, och vi kämpar emot det. Men kom ihåg att det är de totalitära systemen som har lett till detta.

Jag har här i min hand en resolution från Europa som tar upp över tio punkter om vad kommunismen har åstadkommit för dessa arma människor som nu flyr. Det stavas varken Bush eller kristna högern. Dessa orsakar inte att människor flyr till Västeuropa. Det borde du kunna inse.

Jag förstår också att utrikesministern tar det personligt och blir engagerad av den kritik som jag framför här. Det finns anledning att göra det. Historien visar att tydligheten i svensk politik inte har varit vad den borde vara. Vi kan se tillbaka och beklaga detta, men det är viktigt att vi förändrar oss framöver och att vi ser att vi har en annan värld att leva i i dag.

Herr talman! Sverige behöver en effektiv freds- och säkerhetspolitik internationellt. Vi behöver en politik där vi tar parti för de värden vi arbetar för i vårt land. Dessa värden och prioriteringar bör också gälla i utrikespolitiken och vid val av samarbetspartner. Det är väldigt viktigt.

Som medlemmar i EU omfattas vi av många partnerskap och allianser. Jag vill bara nämna ekonomi, handel, konkurrens, jordbruk och så vidare. Men på det försvarspolitiska området förnekar vi värdegemenskapen med övriga medlemsländer genom att aldrig i förväg ställa ut några löften om att ge militärt skydd för de värden som vi alla delar inom EU. I stället för att välja att försvara västerländska värden flaggar vi för neutralitet och alliansrädsla.

I frågan om allians med Nato, som har diskuterats här, kan vi konstatera att det inte främst är ett rationellt övervägande om detta är effektivt för Sverige. Det är inte heller grundat på huruvida organisationens mål och värderingar stämmer med våra egna. I stället präglas allianspolitiken av att inte behöva ta ställning. En sådan politik är varken klok eller solidarisk och skapar knappast tillit. Vi behöver en öppen, ärlig och mogen politisk debatt om de värderingar som ska styra vårt val av militära allianspartners inför framtiden.

Herr talman! Det har aldrig funnits ett bra krig eller en dålig fred. Krig är enfald. Jag har inte försvarat Vietnamkriget, fru utrikesminister. Krig är primitivt. Krig får aldrig ses som något annat än en sista åtgärd. Man kan inte heller blunda för att militära insatser kan vara den enda framkomliga vägen för att stoppa en grym regim från att föröda sitt eget folk.

Invasionen av Irak och det lidande den regimen orsakat måste vägas mot ett helt decennium av sanktioner – sanktioner som i både första och sista hand drabbat oskyldiga civila. Det finns tillfällen då militära medel måste tas i anspråk. Jag behöver knappast poängtera detta vad avser andra världskriget.

Livet visar att man inte stoppar folkmord med politiska studiecirklar! Och man stoppar inte terrorister genom högläsning i Maos lilla röda!

Afghanistan och Irak är länder som i dag präglas av våld och osäkerhet. Vilka är det som nu mister livet i Irak? Det är irakiska polismän, amerikanska soldater – det är människor som försöker skapa stabilitet, utveckling och demokrati. Det är oskyldiga civila medborgare, de människor som poliserna och soldaterna försöker skydda. Orsaken är destruktiva värderingar som självmordsterroristerna bär på och som skapar död och förintelse.

En effektiv säkerhetspolitik måste föras med alla till buds stående medel, från politik och ekonomiskt bistånd till militära insatser, men det är oändligt viktigt att vi öppet står för våra värderingar och vårt handlande.

Herr talman! Den europeiska unionens säkerhets- och försvarspolitik kommer att vara helt avgörande för vårt lands förutsättningar att leva i fred och frihet. Därför bör Sverige förhålla sig solidariskt, med deltagande i dess utveckling.

Medlemsländerna kommer att ha många gemensamma intressen att förverkliga, inte minst att möta ekonomisk migration från fattiga grannländer, människosmuggling, internationell terrorism och krishantering och att vara ett verktyg för FN.

Sverige kommer inte att bli inbjudet till samtalen den 18 februari då de tre stora medlemsländerna ska diskutera framtida former för samverkan. Därför är det desto viktigare att Sverige uppträder så engagerat, i

den säkerhetspolitiska dialogen, att vi blir delaktiga i de planeringsceller som nu ska byggas upp för samverkan med Natos mål och resurser.

En av Sveriges hemläxor är att omstrukturera vår egen försvarsmateriel och våra personella resurser, från ett i det närmaste stationärt försvar till ett internationellt väl anpassat system för krishantering både civilt och militärt.

Anf. 12 LARS OHLY (v):

Herr talman! Låt mig nu kommentera några delar i den utrikespolitiska deklaration som utrikesministern har föredragit. Jag instämmer inte i skrivningen om biståndet. Det står att beslut ska fattas under mandatperioden så att biståndet höjs till 1 % av bruttonationalinkomsten. Det kan tolkas så att man ska uppnå målet i princip när som helst. Vi kan fatta beslut om att det ska uppnås 2010 eller om att det ska uppnås senare än så, men det viktiga är att biståndet ska återställas 2006. Socialdemokraterna har ett kongressbeslut på detta. Vi i samarbetspartierna är övertygade om att det går att uppfylla detta, och gemensamt ska vi uppfylla det. Vi ska inte dröja med ett återställande av biståndet.

Låt mig också säga att skrivningen om konflikten i Tjetjenien är mer än lovligt svag. Konflikten i Tjetjenien måste hanteras med politiska medel, säger regeringen. Ja, det är svårt att se att ens president Putin skulle protestera, men vad vi har sett är ett krig som på ett systematiskt sätt har drabbat människor, där huvudstaden Groznyj ligger i ruiner och där människor är på flykt i hundratusental.

Vi har också sett en europeisk union som inte har talat klarspråk om de övergrepp som har begåtts. Inte minst under det italienska ordförandeskapet hymlades det med kritiken. Silvio Berlusconi åkte till "sin vän Vladimir Putin" och till och med stödde kriget i Tjetjenien. Den svenska regeringen var även då mer än lovligt tyst i sin kritik av det italienska ordförandeskapet.

Vi måste vara tydliga, och därför kan man inte ha en folkmordskonferens dit man bjuder in stater som begår just de övergrepp som konferensen ska hantera, utan att samtidigt bjuda in offren för dessa staters agerande. Till folkmordskonferensen inbjöds Marocko men inte Västsahara. Inte heller i den utrikespolitiska deklarationen nämns Västsahara med ett enda ord. Det är ett land som ockuperas i strid med FN-resolutioner och i strid med världssamfundets uppfattning. Marocko sätter sig över dessa resolutioner och institutioner på ett mycket upprörande sätt.

Man kan inte ha en folkmordskonferens dit man bjuder in Israel utan att palestinierna är representerade, för vi vet att den israeliska ockupationen är grunden för konflikten i Mellanöstern. Vi vet att Israels krav på överhöghet över palestinska områden är det som omöjliggör en tvåstatslösning med två självständiga demokratiska stater.

Man kan inte bjuda in Ryssland utan att invitera någon representant för det tjetjenska folket, för då döljer man konflikter. Då gör man motsatsen till att klargöra var skiljelinjerna går i politiken i dag.

Diplomati är viktigt, men vår uppgift som folkvalda är att företräda åsikter och uppfattningar på ett tydligt och klargörande sätt. Det är vi som ska lägga grunden för diplomatin genom att inte hymla om de konflikter som finns i världen eller deras orsaker.

Herr talman! De övergångsregler som regeringen vill införa inför utvidgningen av den europeiska unionen innebär att regeringen helt och hållet har ändrat uppfattning. Vi har suttit i EU-nämnden och hört både statsminister och utrikesminister tidigare säga att ingen diskriminering skulle förekomma. De var mycket kritiska mot Tyskland och Österrike som ville skaffa sig möjligheten att genomföra övergångsregler, och Sverige skulle aldrig någonsin gå med på något liknande.

Nu säger visserligen utrikesministern: Jag oroar mig inte för att människor kommer hit och utnyttjar välfärdssystem utan för att människor ska utnyttjas på arbetsmarknaden. Jag kan tala om för utrikesministern att vi har sagt detta i åratal. Vi har sagt att man måste ändra arbetsrätten. Man måste ge fackföreningarna möjlighet att kontrollera kollektivavtal. Vi måste förhindra att människor tas hit och arbetar på villkor som ingen svensk arbetstagare någonsin skulle godta. Vi måste stärka arbetsrätten och se till att de anställdas situation på arbetsmarknaden blir mycket starkare än nu, men vi ska inte prata om social turism. Vi ska inte tala om människor på ett sätt som diskriminerar dem jämfört med medborgare i de nuvarande EU-staterna. Det är faktiskt ett sätt att underblåsa främlingsfientlighet och rasism.

Det finns vidare en del som lyssnat på mitt anförande om kvinnoförtrycket över hela världen men som inte har förstått någonting. Det är inte så förvånande. Holger Gustafsson brukar inte förstå så mycket. När man anger vad kvinnoförtrycket bygger på pekar man ut talibanismen. Det är just det som är fel, Holger Gustafsson, för kvinnoförtrycket existerar här i denna kammare, i vårt eget land och över hela världen. Därför är det så viktigt att bekämpa det var det än uppträder, oavsett hur det ser ut eller vilka former det tar sig. Därför är det också så viktigt att inte reducera kvinnoförtrycket till några extrema regimer eller ideologier utan se att samma mönster, normer och strukturer finns överallt i hela världen men tar sig olika uttryck.

Gunilla Carlsson säger att hon är glad över att man har bombat bort diktaturer och regimer som vi alla har tyckt varit oerhört obehagliga och vars försvinnande vi gläder oss över. Då är den naturliga följdfrågan: Vilka vill du ska bombas bort härnäst? Jag har gett en rad exempel på kränkningar av mänskliga rättigheter, inte minst kvinnors mänskliga rättigheter. Ska vi bomba Zimbabwe, ska vi bomba Iran? Var ska vi bomba på grund av brott mot mänskliga rättigheter nu när ditt argument om massförstörelsevapen visade sig vara en ren och klar lögn, Gunilla Carlsson?

Anf. 13 AGNE HANSSON (c):

Herr talman! Jag är enig med utrikesministern i synen på alliansfrihetens värde för Sverige, men jag är däremot inte överens med henne när det gäller övergångsreglerna för de nya medlemsländernas medborgare.

Jag ställde i mitt förra anförande en fråga som jag inte fick svar på och som gällde hur länge de övergångsregler som regeringen talar om ska gälla. Jag fick inte heller riktigt klart för mig om utrikesministern var orolig eller inte för överutnyttjande av våra välfärdssystem. Men om utrikesministern och regeringen hyser oro, varför agerar man då inte för att ändra reglerna för alla? Om utrikesministern inte är orolig för välfärdssystemen, varför ser man då de här människorna som snyltgäster?

Gäller inte alla människors lika värde även dessa människor, som det så vackert angavs i inledningen av utrikesdeklarationen?

Herr talman! Låt mig sedan ta upp vikten av att driva kampen för mänskliga rättigheter. Jag är liksom Lars Ohly förvånad över den svaga skrivningen i deklarationen om Tjetjenien.

Det finns en historia som beskriver vikten och betydelsen av att arbeta för mänskliga rättigheter. En liten flicka går på stranden och kastar fiskar, som av tidvattnet blivit kvar på stranden, lämnade åt sitt öde, tillbaka till vattnet. En fiskare ser vad hon gör och frågar varför hon gör så. Jag räddar dem, svarar hon. Men du kommer ju ändå inte att kunna rädda alla, säger fiskaren, underförstått: ... så varför bryr sig? Flickan svarar: Ja, det är sant, men jag kan rädda den jag har i handen nu.

När det gäller mänskliga rättigheter är det viktigt att bryr sig, även om uppgiften är stor. Alltför ofta och vidlyftigt kränks mänskliga rättigheter. Att driva frågor om mänskliga rättigheter är att outtröttligt bilda och driva opinion – överallt, också där detta förekommer.

Men kampen för mänskliga rättigheter kan inte heller få göra halt vid nationsgränsen. Där är FN-stadgans lydelse och tolkning när det gäller respekt och att inte lägga sig i staters inre angelägenheter föråldrad och förlegad. Det är inte rimligt att förtryckare ostört ska kunna få miss-handla sin befolkning under skydd av FN-stadgans principer eller med stöd av internationell rätt. Statsgränsen kan inte få vara diktatorers vän. Kosovooperationen är ett exempel på att kampen för mänskliga rättigheter ändå vunnit på statssuveränitetens bekostnad.

Därför inte bara kan utan måste FN ta på sig rollen att agera för att värna demokrati och individuella mänskliga rättigheter, också då det står i strid med enskilda länders suveränitet. Endast det samlade världssamfundet kan agera med den legitimitet och den kraft som krävs i ett sådant sammanhang.

Vårt gemensamma agerande inom FN:s ram kan vara avgörande för att uppnå en världsordning som sätter mänskliga rättigheter före skurkstaters suveränitet. Det är dags att ta första steget mot en förändrad rätt, en så kallad *lex ferenda* och ändra FN-stadgans princip om den nationella suveräniteten som gräns för kampen för mänskliga rättigheter. Sverige bör ta tåten i det arbetet. Är regeringen beredd att ta ett sådant initiativ?

Anf. 14 LOTTA N HEDSTRÖM (mp):

Herr talman! Gunilla Carlsson är ledsen för att det klankas så mycket på EU och för att regeringen och kanske möjligtvis hennes eget parti inte förankrar EU-politiken bättre i Sverige. Jag skulle vilja fråga dig, Gunilla: Har du inte tänkt på att det kan ha att göra med vad människor iakttar att EU är på väg till, och att det faktiskt handlar om ett ganska klarsynt sätt att se på den utveckling som har lett till mer militarisering av EU och till högre murar, sämre flyktingpolitik och en konstitution som kommer att göra EU till den superstat som åtminstone mitt parti har varnat för så många år?

Gunilla Carlsson talar också om generöst bistånd. Jag skulle vilja uppmana alla som lyssnar på den här debatten att ta del av Moderaternas förslag till budget, både vad gäller bistånd och vad gäller samarbete och avgifter till olika internationella organisationer.

Carl B Hamilton är en omvittnat skicklig polemiker, men tar lite gent i sina bevisföringar. Han vill leda i bevis att Saddam skulle ha fått sitta kvar om jag hade fått bestämma. Det var inte där vår tyngdpunkt låg, och det vet han. Diskussionen då handlade om mandatet: Vem ger vem rätt att bomba var, och varför? Han säger också vad gäller Mellanöstern att han inte vill ha en kortsiktig politisk stabilitet – den är farlig. Vad har vi skapat i Irak? En kortsiktig stabilitet som varade någon månad efter krigets avslutande. Hade jag fått bestämma, Carl B Hamilton, då hade vi haft en långsiktig stabilitet i Irak. Då hade borttagandet av diktatorn skett på demokratiskt sätt, underifrån, och med ett retoriskt, diplomatiskt och moraliskt stöd med kraft från hela omvärlden, styrt av kanske främst FN.

Både Moderaterna och Folkpartiet behöver vara lite tydligare med om de är med eller mot regeringen vad gäller de övergångsregler som är ett av de fokus vi har i dagens debatt. Vill ni eller vill ni inte att människor ska kunna komma in inom ramen för EU-samarbetet och börja arbeta här? Vad är villkoren, och varför ska detta förhandlas?

Kristdemokraterna säger att de tycker att regeringen bara står bredvid och kritiserar. Jag skulle vilja säga: Tänk om de gjorde det ändå!

På min mejl nås jag av desperata anrop från en vän i Vitryssland, där ett folkligt uppror sakta växer fram med bland annat hungerstrejker som riktas mot diktatorn Lukasjenko. De har stort behov av support och uppmärksamhet utifrån. Hörs det någonting från den svenska regeringen?

Det stundtals patetiska globala kriget mot terrorismen, som visst kan tas till förevändning för hur många dumma restriktioner som helst, har nu lett till att USA inte vill bevilja visum till adopterade svenskar som i spåda år har kommit hit från till exempel Thailand eller Indonesien därför att de anses vara presumtiva terrorister. Protesterar UD mot de här befängda kraven?

Mellan Etiopien och Eritrea finns ett färdigt fredsfördrag sedan några år tillbaka och en överenskommelse om hur man ska gå till väga med demareringsarbetet för gränsdragning. Men en part vägrar i dag, och krigshotet hänger i luften. FN är passiva. Och var finns den svenska regeringens kamp för att hejda ett nytt krig mellan Etiopien och Eritrea?

I Irak ska USA snart släppa greppet om ockupationen, och ett rättvist eget styre ska upprättas. Där kunde till exempel frågan om kurdernas autonomi lösas, om FN och världen tryckte på. Var finns den svenska regeringens påtryckning på FN?

I Västsahara utkämpas det sista afrikanska kolonialistiska kriget, där Marocko inte släpper greppet om sahariernas frihet och man vägrar implementera FN:s fredsplan. Har någon någonsin läst en indignerad artikel från någon svensk minister i den frågan?

Hopp och oro blandas nu både i Sudan och mellan Indien och Pakistan efter deras respektive färskas fredsöverenskommelser. Det är sköra lägen som kräver tydlighet och konsolidering från omvärlden för att inte allt ska rasa samman. Var finns den svenska regeringens moraliska stöd för att säkra en spirande fred?

Och även om det står i den utrikespolitiska förklaringen, så undrar jag: Vad sysslar ni med på UD när Mehdi Ghezali på andra året sitter kvar på Guantánamobasen? Hur ska svenska UD agera om man inte uppenbart kan försvara sina medborgare emot internationella förbrytelser och en så godtycklig behandling?

Och så till sist: Den tystnad och den passivitet – vad som än sägs i kammaren i dag – som har präglat svensk utrikespolitik vad beträffar Israels ockupation av Palestina och det skamliga bygget av en ny mur i världen som klyver folk och skapar skräck och förstämning, och inför detta krig mellan två folk, men med bara en armé, är fullständigt oacceptabel. Vi kräver synbart, hörbart, läsbart och kännbart avtryck av svensk utrikespolitik, humanitet och civilkurage i världen.

Så snälla utrikesministern: Sätt i gång!

Anf. 15 Utrikesminister LAILA FREIVALDS (s):

Herr talman! Jag ställer mig frågande inför Gunilla Carlssons påstående om att Sverige skulle vara ensidigt i Mellanösternkonflikten. Det är fel i alla avseenden. Men jag håller likafullt med Gunilla Carlsson om att vi måste kunna göra mer när det gäller den konflikten.

Gunilla Carlsson har fortfarande inte angivit något skäl till att vi i dag skulle ändra uppfattning om vår alliansfrihet och gå med i Nato. Carl B Hamilton anger sina skäl för svenskt Natomedlemskap. Jag har inget emot att vi fortsätter att diskutera kring det. Men jag noterar att Hamilton inte anger ett enda exempel på det han beskylld oss för tidigare, nämligen dubbelspel och förljugenhet. Jag hoppas att jag kan tolka det som att Carl B Hamilton tar tillbaka de beskyllningarna.

Lars Ohly påstår att EU och Sverige skulle vara tysta när det gäller Tjetjenienkonflikten och att vi inte skulle kritisera Rysslands agerande i det sammanhanget. Ingenting kan vara mera fel. Sverige har, både inom ramen för EU, på egen hand och inom ramen för OSSE, kritiserat Rysslands agerande i Tjetjenien. Jag och andra kritiserade Berlusconi – på ett ganska uppseendeväckande sätt egentligen, tror jag – när han inte företrodde EU:s ståndpunkt i den situationen utan gav ett intryck av att EU inte var starkt kritiskt mot att Ryssland inte hade uppfyllt sina åtaganden och dragit tillbaka trupper och i övrigt mot agerandet i Tjetjenien.

Carl B Hamilton tycker att det inte finns någonting i utrikesdeklarationen om det som man kallar *Greater Middle East*. Men, Carl Hamilton, det finns en svensk beteckning, och den frågan går att återfinna under större Mellanösternregionen i utrikesdeklarationen. Jag kan hänvisa Carl B Hamilton till att läsa innantill vad som står där.

Agne Hansson måste vara mer försiktig med orden. Vi har aldrig talat om snyltgäster. På hans fråga om hur länge vi ska ha övergångsregler när det gäller arbetsmarknaden är naturligtvis svaret: Så kort tid som möjligt. Den yttersta gränsen finns redan angiven i EU:s eget regelverk.

Carl B Hamilton vill veta om vi tänker agera i EU:s parlament mot tiotimmarsregeln. Regeringen är ju inte företräd i parlamentet, utan det får vi väl överlåta åt parlamentsledamöterna. Sverige kommer dock att söka efter lösningar som undanröjer de problem vi ser som kan uppstå övergångsvis på arbetsmarknaden. Tiotimmarsregeln är kanske en fråga som är av betydelse i det sammanhanget.

Avslutningsvis vill jag säga att det egentligen finns en ganska stor enighet över partigränserna när det gäller utrikespolitiken. Den är större än man kanske kan få intryck av när man lyssnar på en del av inläggen här. Det gläder mig. Sverige är ett litet land. Vi har inte de resurser och den personal som stormakterna har. Men vi har ambitionen att påverka den globala utvecklingen, som nationer och aktiva medlemmar i EU.

Lotta Hedström räknade upp en rad konflikter och frågade var Sverige finns. Vi finns och vi agerar. Vi är ett litet land men vi är ändå betydelsefulla. Vi kommer att höja våra ambitioner.

Sverige har inte mest personal i FN-tjänst, men vi är faktiskt det land som deltar i de flesta FN-uppdrag. Sverige har inte högst bruttonationalinkomst men tillhör de främsta bidragsgivarna till många utvecklingsländer. Sverige är ingen stormakt, men det finns i vårt land en stark tro på alla människors lika värde och rättigheter och på internationalismen, på att vårt land i samarbete med andra kan och bör påverka. Det är det vi gör, och det ska vi fortsätta att göra. Vi agerar på basis av de värderingar som vi har, för mänskliga rättigheter, folkrätt och fred och demokrati – i vårt närområde, i Europa och globalt.

Anf. 16 GUNILLA CARLSSON i Tyresö (m):

Herr talman! Det finns en mängd goda skäl i Natofrågan. Det är ett som är överordnat, och det handlar om inflytande – att få sitta med där besluten tas och kunna påverka. Jag tror också att vi från vårt land på så sätt skulle kunna vara mer delaktiga i den transatlantiska länken. Även när det gäller den utveckling som vi nu ser i EU av säkerhetspolitiken tror jag att det vore bra om Sverige var med där för att påverka utvecklingen och tillvarata svenska intressen. Ytterligare ett skäl är det faktum att vi redan är med så mycket. Vi har något av en norsk EU-position: Vi betalar och anpassar oss, men vi är inte med och påverkar besluten. Det vill jag ändra på. Jag vill ha inflytande, det är framför allt vad det handlar om.

Jag har aldrig givit uttryck för att jag är glad över bombningar. Men jag tror, till skillnad från Lars Ohly, att ett starkt engagemang för frihet, fred, säkerhet och mänskliga rättigheter bäst gagnas i samarbete som är konkret över nationsgränser samt att vi också måste ha en yttersta garant för att säkra dessa värden.

Jag vill tacka dig, Laila Freivalds, för denna vår första debatt. Du valde att citera Anna Lindh. Vi minns henne och hennes engagemang för frihet och trygghet, precis som du sade, men också kampen mot massförstörelsevapen. Jag kan nu konstatera att det vi sett de senaste dagarna är ett fullkomligt genombrott vad gäller diktaturerna Pakistan, Nordkorea och Libyen, faktiskt i spåren efter Irakkriget, gripandet av Saddam Hussein och ett ökat internationellt engagemang mot massförstörelsevapen. Det har hänt saker. Det har inte bara pratats i internationella organ. Vi har nu kunnat se en del resultat som på sitt sätt bidrar till den frihet och trygghet vi vill se.

Anf. 17 CARL B HAMILTON (fp):

Herr talman! Låt mig börja med att tacka Laila Freivalds men också trots allt återkomma med några frågor som jag tycker förtjänar att tas upp. Det är väldigt viktigt med tiotimmarsregeln. Om regeringen skulle engagera sig för att få den egna partigruppen i Europaparlamentet att ta upp frågan skulle det ha en stor betydelse. Det är ett formativt skede i Europaparlamentet nu. Det är klart att det är parlamentarikerna som röstar. Men det finns naturligtvis andra som också kan ha ett mycket stort inflytande i processen.

Prot. 2003/04:67
11 februari

Utrikespolitisk debatt

Jag har inte fått något svar på hur regeringen tänker följa upp Göran Perssons uttalande om att regeringen aldrig har varit för ett europeiskt försvar. Hur ska ni göra? Hur ska ni följa upp detta uttalande? Laila Freivalds sade ingenting, hade kanske ingen idé om hur man skulle bekämpa antisemitismen inom Europeiska unionen.

Jag vill lyfta fram någonting som är viktigt och som står i utrikesdeklarationen. Det står så här: "Statssuveräniteten kan inte längre vara ett legitimt skydd bakom vilken massiva brott mot de mänskliga rättigheterna tillåts fortgå." Det är ett oerhört viktigt principiellt ställningstagande, och denna avvägning är inte lätt. Det som står här är mycket bra, inte minst i ljuset av det som skedde förra året i Irak.

Jag ska bara konstatera att Lotta Nilsson Hedström, om hon läser anförandena 32 och 33 i protokollet från den 2 april förra året, kommer att finna att hon framförde en oriktig verklighetsbeskrivning alldeles nyss, att hon egentligen tyckte någonting annat. Hon sade så här förra året: "Ja, jag tycker att de" – det vill säga alliansen i Irak – "ska packa ihop och gå därifrån. Jag tycker att det är ett värre ont nu, med det pågående kriget, än Saddams grymhet och den diktatur som han har utövat". Det var ord och inga visor, men det var fel ord och en falsk ton i visan.

Agne Hansson talar om de palestinska barnen. Det är ju sant att den israeliska armén har begått övergrepp mot palestinier, ibland med ödesdigra konsekvenser. Men ingen israelisk soldat har någonsin avsiktligt utlöst en sprängladdning så nära så många arabiska familjer som möjligt. Tänk på det!

Anf. 18 HOLGER GUSTAFSSON (kd):

Herr talman! Lars Ohly har rätt när han säger att jag har svårt att förstå. Jag har svårt att förstå dem som försvarar de kommunistiska systemen och inte kan göra skillnad på svenska kvinnors situation och situationen för dem som lever under talibanskt styre eller i den kommunistiska världen. Jag vet inte i vilka kretsar Lars Ohly och Gudrun Schyman, som sagt att svenska män är som talibaner, umgås. För mig är dock skillnaden stor, och jag har svårt att förstå den jämförelsen. Det är viktigt att inse var rötterna finns, och jag har därför svårt att förstå hur man i ett modernt samhälle kan säga att man är kommunist, att man står upp för detta och inte ser problemen. Det har jag svårt att förstå.

Herr talman! I ett framtidsperspektiv, då vi kan fokusera på en verklig global rättvisa så trovärdig att människor känner att de kan få rimliga förutsättningar att forma sin egen framtid, då har vi också skapat förutsättningar för en friare och fredligare värld. Kristdemokraterna anser att en sådan politik måste skapas genom en kombination av lokalt och internationellt samarbete. Det handlar om en politik som skapar rättvisa och rimliga förutsättningar för både individen och kollektivet.

Herr talman! Verklig fred och frihet växer och grundläggs i den enskilda människans hjärta. Det sker i synnerhet under våra barns uppväxtår och handlar ytterst om självförtroende och tillit till ens närmaste omgivning. Därför anser vi Kristdemokrater att alla barn har rätt till sina föräldrar. De har rätt till föräldrar som står upp för goda värderingar och skapar den trygghet som varje individ behöver för att själv våga ta steget ut i världen – steg som bidrar till en global rättvisa. Svensk utrikespolitik

Anf. 19 LARS OHLY (v):

Herr talman! I utrikesdeklarationen sägs att konflikten om Tjetjenien måste hanteras med politiska medel. Den som tycker att det är en klargörande och tydlig formulering – räck upp handen. Det är alltså en fördunklande formulering, och det är den som jag har kritiserat.

Vi ska inte vara diplomater när vi talar om krig och konflikter. Vi ska vara tydliga, och sedan ska vi ge utrymme för diplomatin att verka. Vi är politiker, och vi har uppfattningar. Regeringen har dock inte uttryckt en enda uppfattning om Västsahara under hela denna utrikespolitiska debatt. Det är upprörande. Regeringen har gjort det till en icke-fråga att Marocko på ett olagligt sätt ockuperar Västsahara.

Debatten har visat att Holger Gustafsson och jag är överens om att han inget har förstått. Det är i och för sig trevligt, men det hade varit bättre om Holger Gustafsson förstått orsakerna till och utbredningen av kvinnoförtrycket och att samma normer, samma mönster och samma strukturer finns över hela världen och därför särskilt måste bekämpas. Kristdemokraterna har också uttryckt förståelse för Vietnamkriget, vilket är oerhört upprörande.

Moderaterna och Folkpartiet vill ansluta Sverige till Nato. De går sannolikt längre i sitt försvar för USA:s krig och för Bushdoktrinen om förebyggande krigföring än någon demokratisk presidentkandidat i USA i dag. De vill reducera Sveriges position till att vi blir en knähund i Vita husets lämnstol. Det skulle vara en olycka för Sverige. Tvärtom behöver vi en politik som tar strid för mänskliga rättigheter, för fattigdomsperspektivet, för kvinnors rättigheter och för rättvisa över hela världen.

Anf. 20 AGNE HANSSON (c):

Herr talman! Jag fick uppmaningen att vara försiktig med orden. Jag försöker väga dem. Det är inte jag och Centerpartiet som kallar de nya medlemmarna för snyltgäster. Men vad menas med begreppet "social turism", som regeringen har använt? Är inte innebörden av begreppet just att dessa människor kommer hit och överutnyttjar vårt system i stället för att arbeta? Det är den definitionen jag har uppfattat att regeringen avser när de talar dunkelt om social turism. Det är alltid svårt att höra sanningen. Jag beklagar att regeringen inte förstår att detta är oerhört kränkande. Det är en kränkning som kräver en ursäkt, men tyvärr har den inte kommit.

När det gäller israeliska, palestinska eller andra barn vill jag till Carl B Hamilton säga att min utgångspunkt är att barnkonventionen bör gälla för alla barn. Jag nämnde dessa barn som ett exempel bland flera.

Den här debatten har handlat om mycket. Den har handlat om bistånd. Låt mig därför säga att det är en viktig del för att undanröja hoten om konflikter. Stora delar av det arbetet bör inriktas på kvinnorna. Statistiskt sett är risken för ett liv i fattigdom dubbelt så stor för kvinnor som för män.

En annan viktig biståndsinsats, den kanske viktigaste, är kampen mot hiv/aids. Demokrati, mänskliga rättigheter och förändrad folkrätt är vik-

tiga inslag i arbetet för en fredligare och säkrare värld för alltför många världsborgare – för att inte säga för alla.

Anf. 21 LOTTA N HEDSTRÖM (mp):

Herr talman! Jag vill tacka mina kolleger och utrikesministern för en bra debatt och sammanfatta mitt budskap med några tankar om säkerhet.

Säkerhet i världen uppnås inte genom höga gränsskydd och fula murar. I dag kan vi i DN läsa att EU är beredd att satsa 33 miljarder euro på att öka sin gränsbevakning. Säkerhet är inte heller att bygga centraliserade stater. Vi behöver i demokratins namn en folkomröstning om den konstitution som EU står i begrepp att genomföra. Det skulle skapa säkerhet och god förankring av vår Europapolitik.

Säkerhet uppnås genom solidaritet. Att enprocentsmålet uppnås före 2006 är en mycket central överenskommelse och grunden för samarbetet mellan mitt parti och regeringen. Om detta nu hotas genom tveksamma skrivningar och glidningar kan jag intyga att också grunden för vårt samarbete är hotat. Det här är en oerhört central fråga. Enprocentsmålet ska uppnås före 2006 års utgång.

Säkerhet är en värld utan smitta och sjukdomar, framför allt utan hiv/aids. Upp till 8 000 personer dör varje dag i Afrika i hiv/aids. Det är en säkerhetsrisk som världen måste fokusera på.

Säkerhet är att ha ett stort förtroendekapital hos sina grannar. Några felaktigt utfärdade F-skattsedlar får inte riskera detta. Säkerhet i världen är att ha ett starkt FN, som ensamt ska ge mandat för interventioner, Carl B Hamilton! Det är FN som ska sköta detta, ingen annan – inte Nato och inte ett EU-försvär. Vi ska ha ett smidigt och lätt svenskt försvar som är inriktat på en värld utan vapen och krig. Det är fullt möjligt att uppnå om vi tror på det och arbetar för det. En värld utan vapen och krig är en säker värld.

Anf. 22 URBAN AHLIN (s):

Herr talman! Efter denna tre timmar långa debatt känns det som att kasta in jästen efter degen eller snarare som att jästen kastas in efter det att degen har växt upp till en kaka och redan är uppäten. Men jag ska försöka att göra mitt bästa under mina åtta minuter att upprätthålla något slags intresse för mitt tal.

Först vill jag poängtera att jag är lite förvånad över att så få har understrukt vilket viktigt år 2004 är i utrikespolitiken. Jag skulle vilja ägna mitt tal åt att peka på ett antal områden där jag ser att det här året kommer att ha stor betydelse för framtiden.

1. Presidentval i USA.
2. Presidentval i Ryssland.
3. EU-utvidgningen och en regeringskonferens som har gått i stå.
4. WTO-förhandlingar som måste återupptas.
5. Ett FN som är i desperat behov av reformer.

Till detta kommer jag att senare tala om den större Mellanösternregionen och ett amerikanskt uttryck, *New Near East*.

När det gäller USA måste vi vara klara över att landet har oerhört stor betydelse för den framtida utrikespolitiken. Om George W Bush kommer att vinna presidentvalet kan vi räkna med att den unilaterala amerikanska politiken fortsätter, där man struntar i att använda de multilaterala organisationerna, där man i stället använder så kallade *coalition of the willing*. Vi kan se en fortsatt utgiftspolitik *à la* ofinansierade skattesänkningar, som kommer att leda till stora underskott och som kommer att leda till fortsatta dollarras och kanske också en stärkt euro – vilket kommer att leda till svåra problem för vår exportindustri. Det amerikanska presidentvalet har oerhört stor betydelse.

Vi kan se hur USA nu ändå försöker att säga att FN borde ha en roll i Irak. Naturligtvis har vi samma intresse som de amerikanska politikerna av att Irak blir en demokrati och att man lyckas i Irak. Det får dock inte undanhålla oss från att faktiskt kritisera hur amerikanerna betedde sig inför och under kriget mot Irak. Det är väsentligt att vi står fast vid det. Men låt oss ändå uttrycka en viss förhoppning om att den demokratiska senatoren John Kerry – och gärna enligt mitt önskemål med en vicepresidentkandidat i John Edwards – kan vinna presidentvalet i november.

I Ryssland är det presidentval i mars. Det har precis skett ett dumaval, som utländska observatörer – mig inkluderat – kallade fritt men inte rättvist. Det var ingalunda rättvist. Medierna var otroligt dominerade av det statliga partiet – om man kan kalla det så, maktpartiet – Edinaja Rossija, och oppositionen hade knappast någon chans. De liberala partierna kastades ut ur duman. Det finns många olika åsikter om att valet var ett typiskt exempel på så kallad *managed democracy*.

De mänskliga rättigheterna kränks fortfarande i Tjetjenien. De utgör också en grogrund till terroristattacker, som vi kunde se nu senast i Moskva.

Kommer Ryssland att klara av att diversifiera sin ekonomi? Eller kommer landet att fortsatt vara beroende av den enorma naturresurs landet har, nämligen oljan och gasen? Betänk att bland de allra största olje- och gasexporterande länderna i världen är det faktiskt i praktiken bara Norge som är en fullfjädrad demokrati.

Ryssland står inför stora utmaningar. Jag vill till skillnad från en del amerikanska tänkare inte öka trycket på Ryssland när jag säger att det nu fordras att omvärlden kräver av Ryssland att engagera sig i en riktning. Det gäller stenhårt Vitryssland, Kaukasien, Ukraina och så vidare. De kommer att försöka skjuta Ryssland ifrån sig. Jag tror snarare precis tvärtom. Jag tror att det är oerhört väsentligt att Europeiska unionen tillsammans med Ryssland formulerar en vision om vad vi vill med vårt samarbete. Självklart ska vi i den visionen peka på att det krävs demokrati, att det krävs att de mänskliga rättigheterna inte kränks i Tjetjenien, att man löser konflikten den politiska vägen. Det är inte tid nu att lämna Ryssland. Det finns starka krafter både i Europa och på andra sidan Atlanten som nu tycker att det är dags att släppa. Jag tror att det vore totalt fel strategi. När nu Sverige försöker att utarbeta en ny Rysslandstrategi är det oerhört väsentligt att vi betonar att vi ska ha en fortsatt dialog men också hitta en vision över hur Europeiska unionen och Ryssland ska samarbeta i fortsättningen.

Regeringskonferensen i EU har gått i stå. Det är oerhört väsentligt att vi får ett avslut på detta och att det blir lyckat när vi den 1 maj utvidgar

unionen med tio nya medlemsländer. Vi får helt enkelt inte misslyckas. Ingen är betjänt av att det finns en europeisk union som inte är beslutsför. Ingen är betjänt av att vi får en europeisk union som har gått i stå.

Sedan är det världshandelsförhandlingarna. Det är närmast snuskigt att se hur vi i i-länderna håller så fruktansvärt hårt i våra olika jordbruks-subventioner. Det måste bli ett slut på detta. Menar vi allvar med att se till att få rättvisa villkor mellan u-länder och i-länder måste vi naturligtvis gå i första ledet och ta bort de olika subventioner och handelshinder som vi sätter mot u-länderna.

FN är i desperat behov av reformering. Jag tror att tiden att göra det är nu. FN:s säkerhetsråd speglar inte längre hur världen ser ut. FN:s säkerhetsråd måste demokratiseras och måste också utvidgas till att omfatta fler länder än bara segrarmakterna efter andra världskriget. Det är nu som de reformerna måste göras.

Sedan är det större Mellanösternregionen. Amerikanerna har efter den 11 september insett att det utgör ett hot mot dem att det i hela den stora Mellanösternregionen finns en demografisk situation, en hopplöshet, en arbetslöshet, en fundamentalism i vardande vilka utgör ett säkerhetshot mot USA. Det är bra att amerikanerna förstår att man måste engagera sig för demokrati i detta område. Vi i Europa borde säga ja. Vi delar denna åsikt. Vi kanske inte instämmer i metoderna och hur vi ska uppnå målet, men vi delar åsikten att vi ska ha demokrati och respekt för mänskliga rättigheter i hela den större Mellanösternregionen. Därför är jag oerhört glad över att utrikesministern i dag nämnde området. Sverige kan bidra med oerhört mycket i denna situation. Euro-islam-dialogen, våra institut, vårt arbete i Afghanistan, vårt arbete i Irak, vårt arbete i Palestina.

Jag tycker att signalen till USA ska vara att inte försöka använda den stora Mellanösternregionen som en diskussion för att fjärma sig från Mellanösternkonflikten. Börja i konflikten mellan Israel och Palestina. Betänk: Jag tror att Palestina är det land som är enklast att demokratisera i hela den stora Mellanösternregionen.

Slutligen är det *the New Near East*, våra nya grannar, Ukraina, Vitryssland, Moldavien och länderna i Kaukasus. Vi i Europeiska unionen har inte råd att låta det gå snett i dessa länder. Vi måste utöka vårt samarbete, våra folk-till-folk-kontakter, öka vår handel och så vidare. Det är som Lotta Nilsson Hedström så riktigt säger: Det är nästan snuskigt att Europeiska unionen ägnar så många miljarder åt att stärka gränsbevakningen och så lite till att öka kontakterna mellan våra folk.

Anf. 23 GUNILLA CARLSSON i Tyresö (m) replik:

Herr talman! Jag skulle vilja ställa en fråga med anledning av denna *Bush bashing*. Ibland tenderar den att slå över i en misstro och allmänt skada våra relationer med USA.

Tror Urban Ahlin att demokraten John Kerry som president kommer att underteckna Kyotoavtalet, hantera Guantánamofångarna annorlunda, erkänna och gå med i Internationella brottmålsdomstolen och ägna mer tid åt FN?

Anf. 24 URBAN AHLIN (s) replik:

Herr talman! Kyotoavtalet och avtalet om Internationella brottmålsdomstolen är redan undertecknade. Problemet är snarare ratificeringen.

Den demokratiska presidenten Bill Clinton undertecknade faktiskt dessa avtal. Men jag är också medveten om, Gunilla, att även bland demokraterna fanns det en djup misstro mot att Bill Clinton gjorde detta eftersom man ansåg att det inte fanns några förutsättningar att få igenom avtalen i senaten.

Ja, jag tror faktiskt att John Kerry och demokraterna på ett mycket bättre sätt kommer att agera multilateralt och ha en större förståelse för att USA inte bara kan göra på sitt sätt. Jag är en stor vän av den transatlantiska länken. Jag strävar efter att Europa och USA måste ha en kontinuerlig dialog, men den får inte hindra oss från att kritisera det vi tycker är felaktigt i politiken. Det är mycket i George W Bush politik som är felaktigt. Det vore fel att i denna kammare inte passa på att kritisera den.

Jag hoppas verkligen att John Kerry kommer att vinna presidentvalet i höst.

Anf. 25 GUNILLA CARLSSON i Tyresö (m) replik:

Herr talman! Vi känner mycket väl Urban Ahlins engagemang för den transatlantiska länken. Jag skulle vilja fråga om du då inte tycker att det vore värdefullt, i den del som jag försökte tala om, ett Natomedlemskap, att vi också hade inflytande och satt med vid sammanträdesborden. Tror inte du att det skulle vara ett sätt för oss i Sverige att ha bättre förståelse att vara med och påverka, ta ansvar och ha sammanträdesbord tillsammans med amerikanerna?

Anf. 26 URBAN AHLIN (s) replik:

Herr talman! Jag tror snarare precis tvärtom. I det arbete som Sverige har drivit för att bekämpa massförstörelsevapen, i vårt *New agenda*-initiativ och så vidare, har det snarast visat sig vara motsatsen. De länder som har strävat efter ett medlemskap i Nato eller de länder som har varit medlemmar i Nato har haft mycket svårare än vi att driva de här frågorna. Vi har faktiskt haft en del avhopp från vårt arbete med massförstörelsevapen just därför att man har blivit utsatt för påtryckningar. Det är ingen hemlighet. Det är på det sättet det ser ut.

Sverige deltar fullt ut i det europeiska samarbetet för att utveckla ett krishanteringsorgan och kunna få ett bättre samarbete när det gäller vår kapacitet att agera konfliktförebyggande och att hantera konflikter. Vi gör likadant när det gäller Nato. Redan Lena Hjelm-Wallén sade när hon var utrikesminister att vi kan delta i allting utom artikel 5, och det gör vi.

Vi har det inflytande som vi har, och jag tycker att det är bra. Det du föreslår, Gunilla, skulle snarare göra att vår handlingsfrihet beskärdes.

Anf. 27 EWA BJÖRLING (m):

Herr talman! Hiv/aids förlamar snart större delen av södra Afrika och därmed också utvecklingsansträngningarna söder om Sahara. Jag är glad att utrikesministern tog upp hiv/aids i regeringens utrikespolitiska förklaring i dag, även om det bara var fyra meningar i ett 30 minuter långt anförande, när hiv är någonting som snart hotar en hel kontinent, Afrika. Jag är ändå glad att hon nämnde det. Jag återkommer snart till det här.

Herr talman! Vi moderater anser att målet för svenskt bistånd ska vara snabb fattigdomsutrotning genom uthållig snabb tillväxt. Biståndet ska vara resultatinkänt och inriktas på kunskapsöverföring och stöd till

rättsstaten, demokratin, grundläggande utbildning och hälsovård. Vad som krävs i det här är en kortvarig, intensiv och bred igångsättning av egna utvecklingsansträngningar genom ett kraftfullt initialt bistånd, som ger en god start men sedan också trappas ned inom bestämd tid.

Det finns all anledning att medvetet koncentrera det svenska biståndssamarbetet till de länder där vi mest effektivt kan bidra till att utrota fattigdom. Därför anser vi att Sveriges biståndsinsatser bör fokuseras på Afrika, söder om Sahara. I detta ska vi framför allt ägna oss åt krigen och konflikterna, som plågar en betydande del av Afrika, hiv/aids och andra allvarliga sjukdomar som förlamar utvecklingsansträngningarna och den stora skuldbördan, som ligger som ett ok över många länders ekonomier.

Herr talman! De länder som lyckas bryta fattigdomen har några saker gemensamt. Det är inte, som man kanske tror, stor tillgång till naturrikedomar i de flesta fall. Det är i stället en stegvis utveckling mot marknadsekonomi, äganderätt, rättsstat och demokrati. Det är det som har gett resultat. Utvecklingen har just kommit stegvis där den ena faktorn har drivit på den andra. Framsteg inom ekonomin har drivit på demokratisering. Samtidigt har demokratiseringen drivit på utvecklingen av ekonomin. Däremot kan man se att inget land som har valt den motsatta vägen har kunnat lyckas.

Herr talman! Sverige bör än en gång föregå med gott exempel och ta initiativ till att ta bort handelshinder och till en total skuldavskrivning så snart som möjligt för högt skuldsatta låginkomstländer, varav huvuddelen finns i Afrika. Men skuldavskrivningen måste ske på ett ansvarsfullt sätt och uppfylla fyra viktiga kriterier.

För det första måste de frigjorda resurserna komma de fattiga människorna till del genom att det satsas på skolor, så att alla flickor och pojkar verkligen får utbildning. Det måste gälla, som jag sade, både flickor och pojkar. Lika viktigt är det att satsa på hälsovård.

För det andra får skuldavskrivningen inte gynna korruption och vanstyre. Det vore illa om pengarna hamnade på ministrarnas bankkonton i stället för hos folket.

För det tredje får de frigjorda resurserna inte användas till att finansiera krig och konflikter. Om de ökade resurser som ställs till u-ländernas förfogande skulle användas för ökade krigsansträngningar, till exempel i Kongo, där många länder har trupper, skulle det vara mycket illa.

För det fjärde får inte skuldavskrivning medföra ny upplåning. Det vore orimligt om de fattigaste länderna gick från en skuldbörda till en ny.

Herr talman! Hiv/aids-epidemin har fått förödande konsekvenser i stora delar av världen, och ännu har inte epidemin kulminerat. Snarare kan man snart kalla det pandemi, det vill säga spridd över hela världen.

Varje minut smittas tio människor med hiv, och nio av dessa tio lever i Afrika. Sammanlagt är det ungefär 15 000 nya hivinfekterade varje dag året runt världen över. Det tillkommer mer än fem miljoner nya smittade varje år. 95 % av de här människorna är i Afrika. En stor del är under 15 år, vilket med andra ord innebär Afrikas framtida generation.

I millenniemålen är ett av delmålen fokuserat på hiv/aids. Det är fundamentalt att man lyckas nå framsteg i det här, för det övergripande målet om att halvera fattigdomen fram till år 2015.

Aids är en betydande riskfaktor i detta arbete. FN:s organ har prognostiserat att 68 miljoner människor kommer att dö i aids i de värst drabbade länderna de närmaste 15 åren. Redan år 2020 förväntas 480 miljoner människor ha dött i aids, om vi inte fokuserar på hivbekämpning i mycket större utsträckning än förut.

Det här är dystra siffror, och jag måste också nämna någonting positivt. Det jag omedelbart tänker på är att det pågår ett intensivt arbete för att utveckla nya vacciner för att kunna stoppa epidemin, eller pandemin, i framtiden.

Vidare har man också lyckats visa i några länder, exempelvis Uganda och vissa delar av Thailand, att man med effektiva informationskampanjer och stort stöd vad gäller öppenheten att diskutera sjukdomar har kunnat om inte vända så åtminstone plana ut epidemin och minska spridningstakten.

Ett annat väldigt viktigt steg som gäller oss politiker är att medvetenheten har ökat bland oss politiker och bland världens ledare. Sverige bör tillsammans med andra länder göra ytterligare större ansträngningar för att bekämpa hiv i Afrika. I dag är stora resurser utlovade, framför allt från USA. President Bush har lovat 15 miljarder dollar, men få av dem har ännu nått fram i verkligheten. Fram till i dag tror jag att det är 2 miljarder dollar av dessa 15.

Både prevention, behandling och forskning rörande hiv måste genomföras i mycket större utsträckning, och allt detta samtidigt.

Vårt förslag är ett specifikt program för hivbekämpning som sedan kan implementeras vidare i andra givarländerns biståndsverksamhet för att få en bred samsyn. Ett större engagemang för fler människor som sprider kunskap om hiv är nödvändigt för att vända epidemin. Jag skulle till och med vilja gå så långt som att sätta hivprogrammet som ett fundamentalt krav för att man ska erhålla bistånd i de länder där hivepidemin är värst.

Världen har inte tid att vänta längre på att en del ledare i de fattiga länderna inte ens vill erkänna att detta är ett problem, än mindre tala om prevention, även om jag skulle vilja säga att många i Afrika faktiskt har vaknat och arbetar för hivprevention. Det finns flera länder där man nu har nationella hivprogram. Men det finns också motsatsen. Där har vi alla ett stort ansvar för att börja tala mycket mer om hiv. Det behövs alltså fler politiska ledare som deltar fullt ut i kampen mot hiv, framför allt i de afrikanska staterna.

Vi behöver också arbeta för ökad respekt för mänskliga rättigheter och stärka kvinnors rätt till egen bestämmanderätt över sin sexualitet, minska våldet mot kvinnor, unga flickor och barn. Vi behöver öka informationen och spridandet av kunskap till barn, unga och vuxna om preventivmedelsanvändning, sexuellt beteende och sexuellt överförbara sjukdomar inklusive hiv. En mycket viktig del i det här är att påskynda målsättningen om att utbildning för alla barn i Afrika ska bli verklighet.

Sverige behöver också bidra med fler utvecklingsenheter som arbetar med hivprevention på plats i Afrika för att på ett mer effektivt sätt kunna föra ut budskapet om hivprevention.

Vi har ännu inget fungerande vaccin. Vi får den allra största vinsten i kampen den dag som världen lyckas framställa ett sådant vaccin som fungerar, men fram till dess behöver vi samarbeta på alla plan som vi har nämnt vad gäller information och prevention. Det handlar om att verklig-

en sprida kunskapen där den som bäst behövs. Det är någonting som vi alla behöver hjälpa till med.

Anf. 28 BIRGITTA OHLSSON (fp):

Herr talman! ”Han har ju en kolossal närhet till folket. Till exempel på hans födelsedag i juni, så tar han emot 40 000 människor i sitt palats, som självklart är stort, annars får man inte plats med 40 000 människor. Han handskakar 20 000 två dagar i följd och bjuder på en stor buffé.”

De lovorden kommer från Kung Carl XVI Gustaf, Sveriges icke folkvalda statschef, då han på statsbesök har träffat sin kungliga kollega, tillika diktator, sultanen Hassanal Bolkiah i Brunei.

Kungen verkar inte förstå att demokrati inte handlar om handskakingar, festliga födelsedagsmiddagar eller guldglimmande palats. Demokrati handlar om att få tycka, tänka och tala självständigt. Men framför allt handlar demokrati om att få välja sina ledare fritt. Detta gäller såväl det odemokratiska sultanväldet Brunei som demokratin Sverige.

Grova brott mot mänskliga rättigheter och totalitärt styre är en del av diktaturstaten Brunei. Amnesty International fördömer kraftfullt staten, och på svenska Utrikesdepartementets hemsida kan man läsa följande:

Sultanten härskar med oinskränkt makt. Sultanen är statschef, premiär-, finans- och försvarsminister. Sedan 1962 råder undantagstillstånd i landet. Bruneis riksdag är avstängd. Medborgerliga och politiska rättigheter är inskränkta. Spöstraff utdöms i 80 % av brottmålen. Kvinnor utsätts för diskriminering. Regeringen i Brunei tillgriper censur när det handlar om kritik av sultanen och hans familj. Kyrkor får inte byggas. Biblar får inte importeras, och korssmycken får inte säljas. Homosexualitet är förbjudet.

Mot denna faktabakgrund är det ytterst pinsamt att Sveriges icke folkvalda kung har berömt Brunei, en diktaturstat med en enväldshärs-kare vid rodret. Det arbete som många av oss svenska politiker genom åren har ägnat åt att bygga upp kritik mot dessa regimer har faktiskt i viss mån raserats. Detta blev, som jag och många andra tog upp redan för en vecka sedan, en PR-kupp för en diktaturstat i världen.

För det första har kungen sedan Torekovkompromissen 1971 ingen befogenhet att yttra politiska åsikter. Att bryta mot denna princip är ett hån mot svensk demokrati och denna riksdag. För det andra ska han inte gå emot den svenska politik som ligger. Hyllningarna och uppmärksammandet av diktaturen i Brunei är faktiskt ganska skamliga, men det är också märkligt med den totala tystnad som vi har märkt från den svenska regeringens representanter, trots att regeringen faktiskt är ytterst ansvarig för utrikespolitiken.

Jag vill fråga utrikesministern vilka åtgärder hon är beredd att vidta för att återställa förtroendet för den svenska utrikespolitiken och om utrikesministern också är beredd att medverka till striktare regler för medföljande representation från regeringen vid statsbesök.

2000-talets stora konflikt kommer att stå mellan just demokrati och diktatur, och vi tycker, som liberaler, att Sverige ska vara en spjutspetsdemokrati och ingen menlös medlöpare.

Vi lever i dag invaggade i ett rosenfärgat skimmer i föreställningen att demokratin har segrat världen över, men så är inte fallet. Sanningen är

dunkel. I dag lever bara 40 % av befolkningarna i fullgoda demokratier där man får hålla fria val och mänskliga rättigheter respekteras.

Bara 85 av världens 191 stater kan betraktas som tillfredsställande demokratier. Situationen är värst just i Asien och Afrika. Vi från Folkpartiet tycker att vi måste bli oerhört mycket mer skarpa när det gäller att driva rätten till demokrati, fria val och yttrandefrihet, de grundläggande mänskliga rättigheterna.

Vi ser i dag världen över hur diktaturstater viftar bort medborgerliga rättigheter med hänvisning till att man har gratis utbildning eller fri sjukvård, så också i Brunei. Vi har sett hur afrikanska diktatorer har hävdat att det är först när människorna når en viss levnadsstandard som de kan få de självklara rättigheterna. Men Sverige ska inte betrakta diktatorer som jämbördiga parter vare sig det gäller biståndet eller mänskliga rättigheter. I dag ger vi omfattande bistånd till kommunistiska enpartistater, som Laos och Vietnam, där mänskliga rättigheter stympas grovt. Manliga diktatorer i gröna uniformer ska inte få stora medel av svenska skattepengar. Vi kan inte fortsätta att plöja ned miljoner i dessa diktators fickor.

Vi i Folkpartiet är det parti som vill ge allra mest pengar till bistånd, mer än 1 miljard mer än regeringen, men vi tycker att man också måste ställa krav på att biståndet är effektivt och bra.

Det handlar inte bara om att fördöma dessa regeringar. Vi måste också ha en aktiv politik för att stötta oppositionen i Kuba, Burma, Väst-sahara och Eritrea, på samma sätt som vi lojalt stöttade ANC under apartheidtiden.

Det handlar om att bygga upp fackföreningar, demokratiska institutioner, fria medier, parlament och rättsväsende.

Budskapet ska vara tydligt även när starka svenska ekonomiska intressen står på spel, som när det gäller Kina. Det finns nämligen bara ett styrelsesätt som är värdigt fria medborgare. Det stavas demokrati.

Men dessvärre verkar det inte bara vara den icke folkvalda svenska kungen som inte ser principiellt på fenomenet demokrati. Representanter från den socialdemokratiska regeringen har genom åren givit märkliga svar, och jag syftar inte bara på Olof Palmes eller Pierre Schoris vurm för diktaturstaten Kuba eller andra socialistiska stater.

Här följer några citat:

”Det är slående vad ett lands politiska stabilitet betyder för ett lands utveckling när man ser på Kina”.

Det sade Göran Persson på besök i landet den 4 november 1996. Var det massavrättningar, politiska fångar eller världens största diktatur som var symbolen för den politiska stabiliteten?

”Jag stödjer inte Castros politik i alla delar men jag skulle gärna vilja se vad han har lyckats åstadkomma. Jag är inte alldeles säker på att bilden som förmedlas av Kuba är alldeles sann.”

Det sade före detta statsminister Margareta Winberg om Kuba hösten 2003. Vilken bild av Kuba är det som inte är sann? Gäller det massarresteringarna av politiskt olikstämmande? Gäller det åsiktsförtrycket, där man får 30 års fängelse när man kritiserar diktatorn?

Sist men inte minst vill jag faktiskt lyfta fram det som vår utrikesminister Laila Freivalds sade för en vecka sedan i Vietnam. Det är ett citat

från TT. Hon fick frågan: Är det inte förståeligt att man prioriterar fattigdomsbekämpning före mänskliga rättigheter? Så här lød svaret:

”Jo, absolut, säger Freivalds. Mat för dagen, tak över huvudet och kläder på kroppen kommer naturligtvis först.”

Denna syn på mänskliga rättigheter är faktiskt djupt beklaglig. Det finns ingen motsättning i att införa demokrati och mänskliga rättigheter samtidigt som fattigdom bekämpas. Detta är grunden för den globalpolitik som samtliga partier tillsammans lade fram i december månad. Många länder i världen är fattiga, men till skillnad från Vietnam försöker de faktiskt utveckla demokratin och friheten. Fattigdom får aldrig vara någon ursäkt för att förvägra människor fria val och pressfrihet.

Sverige, vårt eget land, och denna riksdag är ett utmärkt exempel på att det faktiskt går. Vi har den äldsta tryckfrihetsförordningen i världen. Den kom redan 1766. Var Sverige ett rikt land då? Knappast. Det var ett oerhört fattigt land. Var Sverige ett rikt land när min liberala kollega Karl Staaff och Laila Freivalds partibroder Hjalmar Branting införde lika rösträtt? Nej, tvärtom. Sverige var fortfarande ett oerhört fattigt land där många människor svalt.

Herr talman! Fattigdom får aldrig vara en ursäkt för brist på demokrati eller mänskliga rättigheter. Och människorna i tredje världen vill aldrig ha smulorna från vårt bord. De vill ha hela menyn av rättigheter, demokratin, varken mer eller mindre. Jag tycker att vi bör betona att detta gäller såväl i Vietnam och Brunei som i Sverige.
(Applåder)

Anf. 29 Utrikesminister LAILA FREIVALDS (s) replik:

Herr talman! Statsbesök är ett led i främjandet av Sveriges intressen, politiskt, kulturellt och tekniskt vad gäller handel. Vi har mycket goda erfarenheter av statsbesöken som ett sätt att föra ut vår politik och våra intressen i världen. Vi kommer att fortsätta att göra detta även om det finns problem med att ytterst få länder uppfyller de höga krav på demokrati och respekt för mänskliga rättigheter som vi ställer.

Det är en del av vår utrikespolitik att lägga upp statsbesök som ett led i främjandet av just demokrati och mänskliga rättigheter. Hela vårt biståndsarbete syftar till att utnyttja våra möjligheter att påverka de länder vi samarbetar med i den riktningen.

Vi har ett väl utvecklat kontrollsystem, kan jag tala om för Birgitta Ohlsson, när det gäller att säkerställa att vårt bidrag inte hamnar i diktators egna fickor utan att det kommer de människor till del som vi vill stödja, antingen det handlar om fattigdomsbekämpning eller stöd till organisationer och enskilda som arbetar för demokrati och mänskliga rättigheter.

Mat, tak över huvudet och kläder är mänskliga rättigheter. Vi arbetar med hela bredden i vårt biståndsarbete.

Anf. 30 BIRGITTA OHLSSON (fp) replik:

Herr talman! Jag instämmer med utrikesministern. Naturligtvis ska frågor som rör sociala rättigheter och välfärdsrättigheter också lyftas fram. Men det är tråkigt när man ställer dem i kontrast till mänskliga rättigheter. Det råder ingen motsättning, i alla fall inte för mig som liberal. Som jag nämnde är Sverige ett utmärkt exempel på att det även för

ett fattigt land går att ställa krav. Det kostar ingenting att avskaffa diverse förbud mot oliktänkande, att låta människor få rösta fritt eller välja sina ledare.

Jag tycker fortfarande att det är ganska anmärkningsvärt att det har gått ett visst antal dagar sedan kungen uttalade sig berömmande om diktaturstaten Brunei och ännu har vi, svenska folket och politiker, inte fått någon kommentar från vare sig statsministern eller regeringen där man har fördömt de åsikter som han förde fram. Detta är beklagligt.

Anf. 31 Utrikesminister LAILA FREIVALDS (s) replik:

Herr talman! Den svenska regeringen framför naturligtvis sin uppfattning. Jag tror inte att det råder någon tvekan om den svenska regeringens, eller för den delen svenska folkets, uppfattning om betydelsen av demokrati och mänskliga rättigheter.

Det finns inga motsättningar mellan fattigdomsbekämpning och kamp för demokrati och mänskliga rättigheter, tvärtom. Vi ser kampen för mänskliga rättigheter och demokrati som ett led och en väg till att bekämpa fattigdomen.

Anf. 32 BIRGITTA OHLSSON (fp) replik:

Herr talman! Jag tycker att det med det svaret, utrikesministern, är lite märkligt att du i intervjun i TT för några dagar sedan sade att rättigheter vad gäller husrum och mat kommer före mänskliga rättigheter, att du gör en sådan prioritering. Det råder ju ingen motsättning, som du nu sade.

Jag tror att det här är en viktig glasklar skillnad. Man måste vara tydlig. Om vi börjar luckra upp det hela hamnar vi på samma sida som allsköns diktaturer runtom i världen som i årtal har legitimerat sina diktatoriska system med att de samtidigt haft rikedom eller låg barnadödlighet. Här måste man vara glasklar. Mänskliga rättigheter, demokrati och medborgerliga rättigheter kan aldrig kompromissas bort.

Anf. 33 ROSITA RUNEGRUND (kd):

Herr talman! Rätten till liv är en grundläggande mänsklig rättighet. Respekten för livet är en förutsättning för att enskilda människor ska kunna åtnjuta sina övriga rättigheter. Rätten till liv, kroppslig integritet och respekt för den personliga värdigheten innefattar även rätten att försvara sig mot angrepp. Men givetvis bör liv främst skyddas genom annat än våld.

Väldigt många fler människor i fattiga länder dör i dag av sjukdomar än av väpnade konflikter och krig. De största mördarna på vår jord är epidemier som hiv/aids, malaria och tuberkulos.

Kristdemokraternas bestämda uppfattning är att bekämpningen av hiv/aids knyter an till såväl utrikes-, utvecklings- som säkerhetspolitiken. Det är den uppfattning jag gång på gång framfört i denna kammare och som också framförs av de kristdemokratiska representanterna i Europaparlamentet.

Herr talman! Det är berömvärt att Sverige har tillsatt en särskild aids-ambassadör. Men samtliga svenska ambassadörer bör vara en röst i bekämpningen av hiv/aids. Varför hör man så sällan vår egen statsminister lyfta upp den här frågan?

Kraven på utomordentligt gott ledarskap i de drabbade länderna ställer också höga krav på vårt ledarskap. Det är enbart genom en konsekvent utrikespolitik som vet att ställa tydliga krav på ländernas regimer, på respekt för mänskliga rättigheter och respekt för liv som världen kan bli friare, mänskligare och fredligare.

Hiv/aids visar på en oerhörd skillnad mellan fattiga och rika länder. De människor som drabbas av aids i Sverige är lika drabbade som andra människor som har blivit smittade av en dödlig sjukdom. Men de har helt andra möjligheter att leva goda och aktiva liv än de drabbade i fattiga länder. Det som i västvärlden är en jämförelsevis hanterbar sjukdom är i fattiga länder något som nästan uteslutande leder till en tidig död. Döden hemsöker dessa länders mest produktiva medborgare. Det är de unga kvinnor och män som har att överta förvaltaransvaret av byar, städer och länder. Det som pågår nu i en del av världen är en gradvis utrotning av en hel generation. Ingenting pekar just nu på att det är den sista generationen som kommer att gå detta fruktansvärda öde till mötes.

Den 1 december har utropats till den internationella aidsdagen. Syftet med denna dag är förstås att öka uppmärksamheten kring hiv/aids och dess konsekvenser. Uppmärksamheten behövs verkligen, men inte bara den 1 december. Jag skulle önska att regeringen tog ett initiativ till att göra en utvärdering. Rubrikerna i kvällspress och i debattartiklar är inte så stora den 1 december här i Sverige när det gäller denna dödliga sjukdom. Men vi kanske skulle kunna utvärdera vad som har hänt sedan året innan.

Den 1 december 2003 befann jag mig i Moçambique på en fältresa i World Food Programmes regi. Jag kunde på nära håll se och framför allt höra hur den dagen uppmärksammades. För första gången kom ett uttalande från presidenten i Moçambique där hiv/aids klassades som katastrof. Även kyrkans ledare agerade i rätt riktning.

Samma dag varnade FN:s generalsekreterare Kofi Annan i sitt tal för att kampen mot hiv/aids håller på att förloras. Annan kritiserade ledare i både utvecklade länder och utvecklingsländer, och visst har han rätt. Ca 40 miljoner människor är smittade av hiv som kan leda till aids. Det är svårt att ta till sig och förstå dessa närmast ofattbara siffror.

Moçambique är ett land som har ca 17 miljoner invånare. Man räknar med att bland den vuxna befolkningen är upp till 20 % smittade. Det finns i dag 446 000 föräldralösa barn. Utav dem beräknar man att 233 000 barn har mist en eller båda föräldrarna i aids. Bakom denna siffra finns en verklig människa, ett verkligt och tragiskt öde. Några av de barnens ansikten finns i mitt minne och driver mitt engagemang.

Enligt WHO sprids sjukdomen fortfarande utan direkta tecken på avmattning. Prognoserna för de kommande åren är mörka, mycket mörka. Antalet rapporterade infektioner ökar kraftigt i Kina, Indien, Indonesien och Ryssland. I Östeuropa och Centralasien har antalet hivinfektioner ökat med 196 % mellan åren 1999 och 2002. Vi vet att de vanligaste orsakerna är oskyddade samlag och drogmissbruk med delade sprutor.

Herr talman! Hiv/aids finns på alla kontinenter. Det kan teoretiskt sett drabba vem som helst oavsett ålder, kön, hudfärg och sexuell läggning, fattig som rik. Men det finns också betydande skillnader. Den absoluta majoriteten av de drabbade finns i de fattiga länderna. Aids är en jämfö-

relsevis hanterbar sjukdom i den rika världen men vanligtvis, som jag sagt tidigare, ett öde lika med säker död för människor i den övriga världen.

Den stora delen av behövliga resurser för att bekämpa sjukdomen, och ansvaret för att tillskjuta dessa, finns i de rika länderna. Men det finns också strukturella problem som måste lösas i utvecklingsländerna. Ett exempel är synen på kvinnans ställning i samhället. Hiv/aids kommer alltid att finnas så länge som kvinnor inte har fullständigt självbestämmande över sin kropp och sin sexualitet. Män är i mångt och mycket nyckeln till att minska spridningen av hiv. Det är ett måste att utmana beteendemönstret hos män och förändra det sätt på vilket unga pojkar skolas till män. Centralt är att vidga kärnan i den manliga identiteten till mer än styrka och virilitet.

Ett mer konkret och i tiden närliggande problem är tillgången till kondomer och att avdramatisera människors inställning till preventivmedel i allmänhet. Med andra ord måste allmänna hälsoreformer i fattiga länder kompletteras med utbildning i sexuell och reproduktiv hälsa. Preventionsarbetet måste inkludera åtgärder på både lång och kort sikt. Enbart en förändring av sexuellt beteende i form av exempelvis sexuell avhållsamhet är lika otillräckligt som enbart obegränsad tillgång till kondomer.

Herr talman! Slutligen vill jag säga att aids kan besegras och krossas – men bara om vi slutar tro att det är någon annans problem, något som bara drabbar andra och något som måste lösas av andra. Insikten om att hiv/aids är ett problem som på ett eller flera sätt berör och påverkar alla länder i hela världen är något som måste genomsyra svensk utrikespolitik i alla dess kontakter med stater och organisationer.

Anf. 34 SERMIN ÖZÜRKÜT (v):

Herr talman! Jag skulle först vilja säga att vi instämmer i utrikesministerns grundvärdering om alla människors lika värde.

Värderingen och vägen till förverkligandet av allas lika värde oavsett klass, kön och etnicitet skapar ett demokratiskt samhälle som utgår från ett kollektiv som har individens behov i centrum. Vi tycker att sådana samhällen är den bästa garanten för säkerhet och fred i världen.

Folkrätt, eller med andra ord internationell rätt, handlar också om samma sak. Folkrätt är synonymt med internationell rätt och täcker hela rättssystemet. På liknande sätt som vi traditionellt använder folkrätt i stället för internationell rätt har svenska språket en benägenhet att blanda ihop begreppen folk, stat och nation. Det finns en benägenhet att uppfatta dessa begrepp som ett och samma.

Kanske beror det på att Sverige genom sin historia varit så etniskt homogent. Eller rättare sagt: Det har under lång tid varit en utbredd uppfattning att Sverige har varit etniskt homogent. Genom en enkel granskning av det svenska språket finner vi dock att det består av en mängd tyska, franska och engelska ord. Och hur är det med vår historia? Hur länge var inte Kalmar, Stockholm, Visby och andra städer Hansastäder där tyska var minst lika vanligt som den tidens svenska?

Det svenska språket och folket, liksom andra språk och folk, är konglomerat, det vill säga blandningar av alla slag. Likafullt har vi föreställningen att det finns en ren svenska och etniskt rena svenskar. Men hur är det egentligen? Se bara på oss från Vänsterpartiet i utrikesutskottet! Att

jag inte är etnisk svensk märks tydligt på mitt sätt att tala, min partikamrat i utskottet är av tyskt ursprung och vår politiska sekreterare är ursprungligen av vallonsläkt – inte en enda så kallad etnisk svensk.

Hur ser det då ut i andra områden i världen? En tämligen enkel undersökning visar att få statsbildningar i dagens värld är etniskt homogena. Gjorde vi en karta över Europa med avseende på etnicitet skulle vi få ett mycket brokigt lapptäcke.

På flera håll upplever människor det inte som särskilt märkligt att man har olika etniskt ursprung. Det tillhör vardagen och är inget att fästa särskild vikt vid. På andra håll förvandlas etniciteten till politiska stridsfrågor. Där har etniciteten anförts som skäl för krig, förföljelser, trakasserier och folkmord.

Vad som avgör här är hur man hanterar detta problem. Flera politiska lösningar har prövats och misslyckats. En av dem var apartheidpolitiken i Sydafrika. Den utgick från den vita rasens överlägsenhet över svarta och färgade. Hela systemet var byggt på att vissa ansågs vara överlägsna andra. I Latinamerika är det ursprungsbefolkningarna som har drabbats hårt av detta synsätt. Indianbefolkningen har betraktats som okunnig, efterbliven och ett hinder för så kallad utveckling. På samma sätt betraktar och behandlar den israeliska staten palestinierna. I Turkiet har man länge förnekat själva existensen av kurderna.

Grunden för allt detta är att man inte erkänner människors lika värde.

Att stifta apartheidlagar, att plundra människor på deras naturtillgångar, att bygga murar och att förneka existens är den absolut sämsta vägen att skapa fred och därmed säkerhet i världen. Det leder i stället till krig, inbördeskrig, förföljelser och folkmord.

Utgångspunkten för att motverka en sådan utveckling är naturligtvis ett demokratiskt samhälle. Demokrati är inte enbart att ha allmänna val utan också sättet att hantera interna konflikter med fredliga medel. Just här kan vi nämna internationell rätt, som uppmanar till att lösa sådana konflikter på ett konstruktivt och fredligt sätt.

Beträffande majoritet–minoritet-problematiken kan bland annat nämnas två konventioner: Europarådets ramkonvention om skydd för nationella minoriteter och minoritetsspråkskonventionen. Dessa konventioner lägger en grund för en samlad minoritetspolitik.

Ramkonventionen innehåller inte någon definition av en minoritet, vilket medför att staterna själva kan avgöra vad som kännetecknar en minoritet. Även om ramkonventionen inte innehåller någon definition har det under tillkomsten framgått att begreppet syftar på grupper med långvarig anknytning till en stat. Här kan särskilt nämnas att varje individ själv avgör om han eller hon vill bli behandlad som tillhörande en minoritet. Detta val ska inte behöva medföra någon nackdel för individen.

Europarådets minoritetsspråkskonvention bygger å andra sidan på språkens anknytning till urbefolkningar och andra minoriteter som etniska grupper.

Inom FN finns Ecosoc, det ekonomiska och sociala rådet, som bland annat sysslar med främjandet av mänskliga rättigheter. Kopplat till Ecosoc finns det en underkommission som enbart sysslar med förebyggande av diskriminering och skydd av minoriteter som nationella eller etniska, religiösa och språkliga.

Lagstiftning är inte det enda sättet att arbeta på, men det är en oerhört viktig grundförutsättning för att förebygga interna konflikter som annars kan sluta med krig, inbördeskrig och folkmord. I den bemärkelsen är internationell rätt, med FN som den högsta internationella rättsinstansen, ett oerhört stort stöd för politiska lösningar.

Prot. 2003/04:67
11 februari

Utrikespolitisk debatt

Anf. 35 LARS ÅNGSTRÖM (mp):

Herr talman! Ärade ledamöter i kammaren, åhörare och protokollsläsare! Det kan ibland kännas lite trööstlöst här framme när det är så få ledamöter i kammaren. Men när man samtidigt vet att Julia och tusentals andra följer den här debatten på TV känns det mer meningsfullt.

Jag tänkte ta upp två frågor som handlar om svensk utrikespolitik som utrikesministern inte berörde med ett ord.

Den första är FN:s millenniemål. FN:s millenniemål nr 1 är att halvera den absoluta fattigdomen i världen till år 2015. Enligt Världsbanken resulterar ett bistånd på 1 miljard dollar i att ytterligare 105 000 människor permanent kan ta sig ur absolut fattigdom. Också enligt Världsbankens beräkningar krävs det att de rika länderna i världen fördubblar sitt bistånd om FN:s millenniemål nr 1 om att halvera fattigdomen ska kunna uppnås.

I Sverige har vi minskat vårt bistånd. År 1993 skar vi ned det med 30 %, från 1 % till 0,7 % av BNP. Det angavs då väldigt tydligt att den nedskärningen var tillfällig. Biståndet skulle återställas så snart ekonomin medgav det, hette det i debatten.

Sedan dess har ekonomin vänt. Privatkonsumtionen i Sverige har sedan 1993 ökat med 20 %. De riksdagsledamöter som sitter här i kammaren och som har suttit i riksdagen sedan dess har fått sina löner ökade med 60 %. Men riksdagen har ännu inte återställt nivån på biståndet till världens fattigaste. Med Världsbankens sätt att räkna har den här politiska oförmågan av Sveriges riksdag dömt 1,3 miljoner människor till absolut fattigdom.

Herr talman! Det är därför viktigt att vi får en majoritet i Sveriges riksdag och en regering som håller vad som lovats, att låta de vackra orden få en mening, att återställa biståndet till enprocentsnivån. När vi väl har gjort det måste vi diskutera hur vi ska kunna få den rika världen att fördubbla sitt bistånd så att FN:s millenniemål kan nås.

För svenskt vidkommande handlar det om 19 miljarder, lite drygt. Det är en ofantlig summa. Men man kan jämföra de 19 miljarder som behövs om FN-målet ska kunna uppnås med vad regeringen planerar att handla JAS-plan för, JAS-plan som Försvarsmakten säger att man inte behöver och inte vill ha. Den summan uppgår till 38 miljarder. 38 000 miljoner kronor vill man fortsätta att handla JAS-plan för som vi varken har ett försvarspolitiskt behov av eller som ens Försvarsmakten vill ha. Bara halva den summan för Sveriges del skulle leda till att vi från vår sida skulle kunna uppfylla vad Världsbanken säger är ett krav om FN:s millenniemål ska kunna uppfyllas.

Herr talman! Den andra frågan i svensk utrikespolitik som jag vill beröra, och som utrikesministern i sitt anförande inte heller berörde med ett enda ord, är vapenexporten. Vapenexporten är kanske den mest konkreta utrikespolitiska handling som Sverige utför.

När Sverige exporterar vapen till en diktatur motverkar vi ju vår strävan att stötta demokratier i världen. När Sverige exporterar krigsmateriel till de allra fattigaste länderna försvårar eller omöjliggör vi fattigdomsbekämpningen. När vi skickar vapen rätt in i konflikthärdar och krig medverkar ju Sverige till att förlänga krigshandlingar. Därför är ett av de mest tydliga och konkreta uttrycken för svensk utrikespolitik när vi väljer att exportera krigsmateriel.

Det heter att krigsmateriel inte ska bidra till krig när den säljs från Sverige. Det står i tidigare riksdagsbeslut och riktlinjer. Ändå vet vi att så har skett. Förra året fick vi ett tydligt exempel när USA var det näst största landet som beviljades utförseltillstånd av krigsmateriel. Och vi vet att den krigsmateriel som USA har köpt är sådan som man har använt i det krig i Irak som regeringen anser vara folkrättsvidrigt och i den ockupation av Irak som man genomför.

Detta beslut att exportera krigsmateriel till krigförande stater innebar att regeringen raserade svensk traditionell vapenexportpolicy där tidigare alla länder bedömts utifrån samma kriterier, nämligen att till dem som befinner sig i väpnad konflikt ska icke vapenexport ske. Det här är allvarligt.

Regeringen understryker också vikten av demokrati i den utrikespolitiska förklaring som vi har hört nyss och i den allmänna utrikespolitiken. Om vi ska kunna ta de här orden på allvar är det viktigt att de är någonting mer än bara vackra ord på ett papper, att trenden mot ökad export till diktaturer vänds. Till flera av världens värstingstater och förtryckarstater, stater som konsekvent och systematiskt kränker FN:s mänskliga rättigheter, har Sverige beviljat krigsmaterielexport.

Det måste vara en grundförutsättning att medborgare i de länder som mottar svenskt krigsmateriel ska ha laglig rätt att protestera mot vapenimporten utan att riskera fängelse och tortyr. Här måste det ske en betydande uppstramning från den svenska regeringens sida när vapenexport beviljas från vårt land.

I det svenska regelverket för vapenexport slås också fast att respekt för mänskliga rättigheter är ett centralt villkor för att tillstånd ska beviljas. Men vapenexport tillåts i dag till länder som till exempel inte har skrivit under centrala konventioner för mänskliga rättigheter. Därmed försvåras utvecklingen inom detta område.

Exempelvis beviljas i dag vapenexport till flera länder som ännu inte ratificerat konventionen mot tortyr och annan grym, omänsklig och förnedrande behandling. En trovärdig och sammanhållen utrikespolitik förutsätter naturligtvis att vapenexport inte godkänns till länder där allvarliga kränkningar av mänskliga rättigheter förekommer eller till länder som inte ratificerat grundläggande människorättskonventioner.

Också på utvecklingsområdet vet vi att vapenexport har en negativ och ibland en rent ut sagt katastrofal konsekvens. Vi hör från regeringen ibland hur vi från svensk sida inte kan sätta oss till doms över hur suveräna stater vill disponera sina resurser. Men här får regeringen allt ta och tänka om. Utvecklingen har sprungit ifrån Sverige i vapenexportpolitiken. Med Storbritannien i täten tar numera flera stora vapenexportörer inom EU utvecklingshänsyn innan man godkänner vapenexport.

I de fall vi från svensk sida finner en målkonflikt mellan vapenexport och utveckling måste fattigdomsbekämpningen ges ett generellt företräde

om vi på något sätt menar allvar med Sveriges fattigdomsbekämpning och ansträngningarna i FN. Om vi inte menar allvar med allt som sägs från den här talarstolen och i utrikespolitiska förklaringar, ja, då kan vi strunta i det och fortsätta som tidigare med svensk vapenexport. Men om vi menar allvar måste den svenska vapenexportpolitiken skärpas avsevärt. Det ansvaret ligger på regeringen men självklart också på den majoritet som finns i Exportkontrollrådet.

Anf. 36 CARINA HÄGG (s):

Fru talman! Jag vill knyta an till ett samtal som jag förde hos utrikesminister Laila Freivalds i samband med att man hade bjudit in ledamöter och en del andra engagerade i det svenska samhället för att tala om mänskliga rättigheter. Jag tog då upp ett litet land som har stor påverkan på världspolitiken och på de frågor som flera talare tidigare har tagit upp. Det gäller kvinnors rättigheter och möjligheten att effektivt bekämpa hiv/aids, och då tänker jag på Vatikanstaten.

Denna lilla stat är bara en halv kvadratkilometer stor och befolkas av 800 invånare, och deras medborgarskap är oftast knutet till att de har sin arbetsplats förlagd där. I denna lilla stat finns det absolut inget kvinnligt inflytande. I Vatikanen finns kvinnorna företrädade i takmålningarna, dock icke i de samtal som förs när man besöker Vatikanen.

Folkrättsligt betecknas Heliga stolen som ett *sui generis*, alltså som en egen sort, och man måste säga att det är en egen sort. Det är en manlig arbetsplats som har tagit plats i världspolitiken på ett mycket unikt sätt. Genom att man samarbetar med Bushadministrationen har man också fått luft under vingarna för sin mycket gammaldags och unkna kvinnosyn.

Det manifesterades i påvens *Brev till kvinnan* – det heter så – från 1995. Där slås det mycket tydligt fast att kvinnan har en underordnad roll. Det är mycket viktigt att vi granskar Heliga stolen från en politisk synpunkt, vad man gör och hur man verkar – alltså helt enkelt en politisk granskning. Man bör också påtala att detta är en stat som icke är demokratisk. Kvinnor har ingen möjlighet att påverka Heliga stolens politik. Det måste ligga till grund för hur vi betraktar Heliga stolen och dess inflytande.

Heliga stolen är med i FN. Man har inte rösträtt i generalförsamlingen, men man kan i övrigt agera som FN-medlem. Heliga stolen intar en särställning som inte är jämförbar med andra religiösa företrädares eller organisationers ställning. FN är en organisation som består av självständiga stater. Påven är en politiker även i detta sammanhang, men han har inte valts genom allmänna val och inte av kvinnor.

Heliga stolen är företräd i OSSE och i Europarådet där jag själv har en roll. Jag har därför haft anledning att fundera över hur man inom Europarådets ram ska kunna lyfta Heliga stolen.

Enligt den nu gällande stadgan kan observatörländer i Europarådet inte granskas. Det finns ett granskningsutskott, och där är observatörländerna inte medlemmar. Alltså kan man inte granska dem i denna kommitté.

Heliga stolens observatörsstatus inom Europarådet innebär ju att man på många sätt vill efterleva Europarådets regler för mänskliga rättigheter och demokrati. Men någon uppföljning har inte kunnat redovisas utanför granskningsutskottet.

I linje med Europarådets utvecklade praxis bör även Heliga stolen bli föremål för granskning av sina åtaganden. Heliga stolen utgörs av såväl religiöst som politiskt ledarskap. Både det religiösa och det politiska maktutövandet har stort inflytande på såväl kvinnors som mäns livsvillkor. Dessutom har man stort inflytande på Europarådet och andra politiska sammanslutningars arbetsvillkor och resultat.

Men ståndpunkterna formuleras och företräds fortfarande exklusivt av män. Kvinnors rättigheter är mänskliga rättigheter, och mänskliga rättigheter förutsätter demokrati. I en demokrati måste alla människors röst – såväl mäns som kvinnors – kunna komma till uttryck.

Heliga stolen beviljades observatörsstatus i Europarådet den 7 mars 1970. I resolutionen som antogs den 14 maj 1993 beslutade Europarådets ministerkommitté att observatörsstatus efter samråd med den parlamentariska församlingen kan beviljas för varje stat som önskar samarbeta med organisationen och som är villig att acceptera principerna om demokrati, rättssäkerhet och respekt för mänskliga rättigheter och grundläggande friheter för alla människor inom dess jurisdiktion.

Dessa stater kan utse en permanent observatör till Europarådet och sända observatörer till de expertkommittéer som är öppna för medlemsstater samt till konferenser på inbjudan av respektive värdland.

Observatörsstatusen medger inte någon representation i ministerkommittén eller i den parlamentariska församlingen, såvida något av dessa organ inte fattat ett särskilt beslut i frågan. Ministerkommittén kan, efter samråd med den parlamentariska församlingen, upphäva observatörsstatusen. Det är så man kan göra om man vill peka på att Heliga stolen inte uppfyller sina åtaganden.

Heliga stolen har följande överenskommelser inom Europarådet. Man har observatörsstatus i European Commission for Democracy through Law, den så kallade Venedigkommissionen. Man är medlem i Council of Europe Development Bank, CEB, och i European Centre for Global Interdependence and Solidarity.

Dessa organ ansvarar för sådana frågor som konstitutionellt stöd till länder. Det handlar om hur man ska bygga upp demokrati genom konstitutionella regelverk i olika länder. Det är klart att det spelar roll vad man har för kvinnosyn och om man tycker att kvinnor har en plats i en demokrati. De ansvarar också för allmänt stöd till länder, livsvillkoren i mindre gynnade regioner och utbildning. Det handlar om vilka resurser man får som kvinna respektive man. Man jobbar även med utvecklingsfrågor och mänskliga rättigheter. Alltihop har bäring på både kvinnors och mäns villkor.

Heliga stolen har undertecknat flera konventioner och avtal. Endast vissa konventioner och överenskommelser är öppna för undertecknande av icke medlemsländer såsom Heliga stolen och andra. Men utöver de konventioner som Heliga stolen redan har undertecknat finns det ytterligare 18 konventioner och avtal som Heliga stolen har rätt att underteckna, men som man ännu inte har undertecknat.

Europakonventionen om mänskliga rättigheter och fundamentala friheter är endast öppen för rådets medlemsstater, men observatörer förväntas dela konventionens värderingar. Det är viktigt att understryka konventionens normbildande roll också utanför de stater som har rätt att

underteckna den. Vi har också sett i mångt och mycket att konventionen har haft en stor normbildande roll.

Påve Johannes Paulus II har genomfört ett officiellt besök i Europarådet och uttalat sig i dessa frågor inför den parlamentariska församlingen och Europadomstolen. Det pågår ett aktivt arbete, och på många områden gör också Heliga stolen ett bra arbete. Men när det kommer till den avgörande punkten om kvinnans rättigheter, kvinnans rätt till sin egen kropp och kvinnans rätt att delta demokratiskt, då hänvisas hon gång på gång av Heliga stolens företrädare till en underordnad plats, till att sköta hem och barn utanför samhällets värld. Detta är en otillständig ordning som jag menar att den här kammaren måste ta på större allvar.

Vi kan inte acceptera att en liten stat med en speciell historisk bakgrund inte blir granskad ur demokratisk synvinkel och att den fortfarande får ha en enkönad församling. Sverige bör ha en strategi för hur man ska angripa denna fråga och konsekvent i de olika organ där vi möter Heliga stolen ta upp dessa frågor.

Jag hoppas att regeringen återkommer med ett arbetsmaterial där man redovisar hur man ska jobba med att demokratisera Heliga stolen som är en stat inom EU:s gränser.

Anf. 37 GUNILLA CARLSSON i Tyresö (m) replik:

Fru talman! Jag ville bara ta tillfället i akt och fråga Carina Hägg hur vi ska tolka hennes anförande, om det är ett korståg mot en religion eller om det innebär en anmodan att Sverige ska lägga ned sina diplomatiska förbindelser med Heliga stolen. Eller vad menas med att lyfta Heliga stolen ut ur Europarådet?

Vad är det konkret som Carina Hägg vill göra i denna stora mänskliga rättighetsfråga när vi nu diskuterar Sveriges utrikespolitik för 2004?

Anf. 38 CARINA HÄGG (s) replik:

Fru talman! Det här en fråga som handlar om kvinnors rättigheter och demokrati. Under dagens lopp och även under gårdagen var det mycket tal om små länders brist på demokrati. Det finns en stat som är oss geografiskt närmare som sällan eller nästan aldrig blir granskad utifrån demokratisk synvinkel, som inte blir kritiserad därför att man inte har några kvinnor med som representanter i beslutsfattande organ.

Det är inget korståg mot en religion. Teologiskt skulle jag kunna utveckla frågan, men jag har valt att göra det ur demokratisk synvinkel.

Jag har inget i övrigt mot den katolska läran. Jag talade väldigt väl om katolska kyrkan, inte minst ur den synvinkeln att om man kommer hit som invandrare och tillhör katolska kyrkan får man genast en hemvist. Man kan få en tillhörighet. Katolska kyrkan betyder på många sätt väldigt mycket för olika människor. Det respekterar jag. Men jag respekterar inte att man i religionens namn förtrycker kvinnor och förnekar deras möjligheter att få en demokratisk plattform. Då måste vi reagera oberoende av vad det är för religion och oberoende av var den befinner sig geografiskt i Europa. Då måste vi påpeka detta i de sammanhang där vi möter Heliga stolen.

Anf. 39 GUNILLA CARLSSON i Tyresö (m) replik:

Fru talman! Tack så mycket, där fick jag ett klargörande. Jag konstaterar då att Carina Hägg har utnyttjat sitt tillfälle till att kritisera just Heliga stolen i den här kammaren i dag.

Anf. 40 BIRGITTA AHLQVIST (s):

Fru talman! År 1945 sprängde USA för första gången en kärnladdning. 1949 gjorde Sovjetunionen det. Storbritannien gjorde det 1952, Frankrike 1960 och Kina 1964. Så länge kärnvapenarsenalerna finns kvar i världen finns hotet kvar om nya sprängningar. I dag finns det minst 20 000 kärnstridsspetsar i lager i världen.

Ansträngningarna att minska antalet kärnvapen i världen har pågått i 50 år i segslitna förhandlingar både i kärnvapenmakternas huvudstäder och i FN-organ i både Genève och New York. Det har ofta handlat om mycket komplicerade förhandlingar där parterna med skiftande framgång försökt foga samman de olika avtalen till ett sammanhängande mönster med det gemensamma syftet att minska antalet kärnvapen i världen. Sverige har varit mycket aktivt i det här arbetet.

Ikke-spridningsavtalet är ett av de viktiga avtalen. Sverige presenterade ett förslag redan 1963, men det dröjde ytterligare sex år innan det var klart att undertecknas. 1995 permanentades det och förlängdes utan någon tidsbegränsning. Det avtalet anses vara ett av de viktigaste nedrustningsavtal som existerar.

År 1996 antog man i FN en annan viktig pusselbit. Det var provstoppsavtalet, som förbjöd alla former av kärnvapen. 158 av FN:s medlemsländer har undertecknat avtalet. Samma höst presenterades Canberakommissionen, en plan för fullständigt avskaffande av alla kärnvapen i världen. Experter från 17 länder deltog i det här arbetet och presenterade planen i FN:s generalförsamling. Malaysia föreslog att man redan året därpå skulle inleda ett arbete med att genomföra den här planen. Man fick också väldigt stort stöd för det.

Arbetet med att bevara och stärka de här avtalen måste fortsätta. Det är mycket angeläget. Vi har i dag pratat om våra barn och om framtiden. Detta är oerhört angeläget för dem.

I dag har vi förutom kärnvapnen ytterligare ett påtagligt hot i världen: kärnvapenterrorism. Det krävs små mängder klyvbart material för att framställa en enkel kärnladdning. Det finns god tillgång till material, både plutonium och uran. Lagren ökar genom återvinning av klyvbart material från kärnkraftverk och genom att material frigörs vid skrotning av kärnvapen. År 2000 beräknade man att det fanns 1 650 ton klyvbart material i lager. Många gånger fanns det i mycket bristfälligt skyddade förråd. Dessutom vet vi också i dag att det finns en mängd arbetslösa kärnvapenfysiker i världen. Hiroshimabomben hade en sprängkraft som motsvarar 12,5 kiloton. För det behövs det ungefär 8 kilo material.

Förutom detta med terrorism finns det i dag även en oroande tendens att ge kärnvapnen ett förnyat utrymme i kärnvapenmakternas militära tänkande.

De senaste rapporterna om att pakistanska forskare misstänks för att ha sålt kärnvapentechnologi till bland annat Libyen och Iran visar i ett nötskal varför det är fortsatt viktigt att driva frågan om kärnvapennedrustning i världen.

Fru talman! Den oberoende internationella kommissionen om massförstörelsevapen, med Hans Blix som ordförande, har nu påbörjat sitt arbete. Kommissionens uppdrag är att analysera problemen kring kärnvapnen men också att föreslå åtgärder mot kärnvapen, biologiska vapen, kemiska vapen och missiler – både när det gäller stater och terrorister. Sekretariatet arbetar i Stockholm med expertis från hela världen. Sverige bidrar med 13 miljoner det här året och nästa år. I slutet av 2005 ska man presentera en slutrapport.

Det här är bra, men det räcker inte. Sverige måste driva på arbetet mot massförstörelsevapen också i EU. Det initierades av bland andra Anna Lindh och antogs i Thessaloniki 2003. Vi måste klart och tydligt ta avstånd från alla försök att ge kärnvapen en förnyad politisk och militär legitimitet. De folkliga kampanjerna mot kärnvapen har i stort sett upphört. Nedrustningsfrågorna står i dag allt längre ned på världspolitikens dagordning. Det krävs en nytändning på kärnvapenmotståndets område. Vi politiker måste återuppta debatten och kampen mot kärnvapnen. Vi måste kräva att Ryssland och USA ska fortsätta att förhandla om ytterligare reduktion av sina kärnvapenarsenaler och att andra, mindre kärnvapenmakter inbjuds att ansluta sig i debatten. Det är av yttersta vikt att hindra att fler länder får tillgång till kärnvapen. Ett kärnvapenhot består så länge kärnvapenarsenalerna finns kvar.

Anf. 41 KAJ NORDQUIST (s):

Fru talman! Riksmötesdeltagare! Riksdagskamrater! Ärade åhörare! En sådan här debatt pågår väldigt länge. När den har pågått så här pass länge handlar det väl mest om att dra fram väsentliga områden som man vill lyfta upp, kanske inte om att repetera det som har varit tidigare. Det jag vill göra är att ta upp frågan om en handikappkonvention i FN, i Förenta nationerna. Fru talman! Det finns minst 800 miljoner människor i den fattiga delen av världen som är funktionshindrade. Det är en aggregerad siffra. Ingen vet exakt hur många det är. Det är ett av skälen till att det ser ut på det viset.

Funktionshindrade människor kan vara synskadade och de kan vara rörelsehindrade. Kammaren är inte fullt anpassad för den gruppen, men den blir det så småningom. Man kan ha medicinska eller mentala handikapp. Man kan ha olika former av problem med sin hörsel.

Man blir oftast funktionshindrad på grund av obefintlig medicinsk behandling. Man kan bli det beroende på ärftlighet. Det kan ha genetiska orsaker. Det är mycket vanligt att man blir det på grund av skador.

Aktiviteter som ofta leder till skador är konflikter, krig och katastrofer. Det inte bara skapar funktionshindrade, utan de människor som hade funktionshinder innan får en mycket svår situation under sådana omständigheter. Det är inte den grupp man prioriterar först.

Vi brukar säga att funktionshindrade är de fattigaste av de fattiga. Jag tror faktiskt att det är fullt realistiskt. Uttrycket har varit i luften ett par gånger under den här debatten. Jag tror fortfarande att det håller. När man exempelvis säger att kvinnor i fattiga länder är de fattigaste av de fattiga, tror jag att det är helt korrekt. Troligen är det så att de funktionshindrade kvinnorna är de allra fattigaste. Det stämmer även ur den synpunkten.

Prot. 2003/04:67
11 februari

Utrikespolitisk debatt

Dessa människor i de fattiga länderna har naturligtvis samma rätt till liv, personlig utveckling och fullt deltagande i sina samhällen som vi arbetar för i rika länder som Sverige eller resten av EU.

Tyvärr är det inte självklart att det är så. Folk är inte fullt integrerade i samhällena. Folk är inte inkluderade.

Fru talman! Det pågår ett arbete i Förenta nationerna sedan några år tillbaka. Det initierades av den mexikanska regeringen under den nuvarande presidenten Vicente Fox. Man syftar till att ta fram en handikappkonvention ungefär i stil med den barnkonvention och den kvinnokonvention som finns nu. Barnkonventionen har ju apostroferats några gånger under den här debatten. Bara det visar vilket värde en sådan här traktat skulle ha. Om inte annat skulle den apostroferas många gånger under sådana här debatter.

En sådan konvention skulle precisera vad som gjorts tidigare, vilka problem som finns, vilka lösningar som kan finnas och på vilket sätt de ska implementeras. Inte nog med det. Det skulle också leda till att man skapade ett övervakningssystem för att titta på resultatet så att man kan se hur regeringarna har arbetat med detta utifrån den konvention som FN skulle ta.

Det skulle också betyda att tjänstemän och politiker på hög nivå, med hög status, stor integritet och stor auktoritet faktiskt skulle resa runt världen och undersöka problem, peka ut problem och naturligtvis riktad anklagelser mot dem som inte gör som man ska enligt konventionen.

Det skulle förmodligen få den effekten att ingen skulle kunna inbilla sig att det är ett anständigt beteende att medvetet särbehandla funktionshindrade människor eller ägna sig åt diskriminering. Det skulle vara ett väldigt viktigt politiskt framsteg.

Fru talman! Bengt Lindqvist, som tidigare arbetade som speciell rapportör i de här frågorna för FN, har visat i sina rapporter från 1990-talet att det fortfarande pågår enorma lidanden i tysthet. Det brukar ibland kallas för den tysta katastrofen. För funktionshindrade i stora delar av världen är det tyvärr ingen självklarhet att man har rätt till liv, att man har rätt till frihet, att man har rätt till egendom.

Det är inte alls självklart att man kan utnyttja sin rösträtt, att man har en normal form av äganderätt. Det är inte ens säkert att man kan bilda familj eller att man har juridisk rätt att över huvud taget bilda familj.

Det kan på goda grunder ifrågasättas om principen likhet inför lagen verkligen gäller på alla håll.

Fru talman! Det centrala är naturligtvis att man ska koppla den här frågan till frågan om mänskliga rättigheter. Det skulle betyda att den kompetens som finns inom FN-systemet kring MR-frågor skulle utnyttjas fullt ut även när det rör handikappfrågor.

Fru talman! Den svenska regeringen finns med i det här arbetet på ett aktivt sätt. Man samarbetar med NGO, det vill säga icke regeringsbundna organisationer, eller som det i de här sammanhangen ofta heter: DPO, *disabled people's organizations*. Det finns ett samarbete inom hela EU även inkluderande de tio länder som kommer med den 1 maj.

Jag tycker att den logiska och intellektuella grunden för detta bör vara det riksdagsbeslut vi fattade i december om PGU, det vill säga politik för global utveckling. I den pekade vi ut att vi från svensk sida ska ha en kongruent, det vill säga samstämmig, politik.

Det skulle man också kunna översätta till att man inte ska tala med kluven tunga. Det innebär att man inte ska ha en politik i bistandsfrågor och en helt annan politik i handelsfrågor, utan det ska hänga ihop.

Det blir logiskt för mig att man också kopplar detta till handikappfrågor. Talar man med icke kluven tunga bör man satsa på att backa upp de fattigaste av de fattiga.

I PGU-beslutet slog vi fast att man ska arbeta utifrån de fattigas perspektiv. Fattiga människor ska ses som subjekt, inte som objekt. Vi ska på olika sätt sträva efter att dessa människor ska få makt och kontroll över sina liv och inte vara rättslöst utlämnade. Vi ska försöka uppnå detta genom att sträva efter rättvisa och en hållbar global utveckling.

Kopplingen över till det jag säger är väl ganska uppenbar. Den svenska handikappolitiken som också har beslutats här i kammaren har en princip som heter "från patient till medborgare". Det betyder det är allas ansvar, inte bara någras, att handikappade människor ska få ett bra bemötande i Sverige. De ska kunna delta och vara fullt integrerade.

Ur den här synpunkten, fru talman, är det logiskt att den svenska regeringen på samma sätt som man har stora ambitioner på det här politikområdet i Sverige också har det internationellt. Det innebär bland annat att arbeta för handikappkonventionen.

Jag vill välkomna att regeringen fortsätter sitt arbete, att man inte förtrötts och att man håller ut även om arbetet kommer att ta ytterligare ett, två eller flera år.

Anf. 42 KENNETH G FORSLUND (s):

Fru talman! Utrikesminister Laila Freivalds pekade i regeringens utrikespolitiska deklaration på att Sverige är alliansfritt och att det är en politik som har tjänat och tjänar oss väl.

Alliansfriheten ligger alltså fast. Det innebär inte att det inte finns anledning att diskutera. Tvärtom tror jag att det är mycket viktigt att ständigt ha en så bred och levande diskussion som möjligt om Sveriges utrikes- och säkerhetspolitik. Dit hör frågan om ett svenskt eventuellt Nato-medlemskap.

I dagsläget kan jag inte se att det för Sveriges del skulle finnas övervägande skäl att söka medlemskap i Nato. Jag har försökt att se vilka skäl som möjligen skulle finnas. Jag har bland annat försökt att hitta dem hos de nya och också hos de eventuellt blivande medlemsländerna i Nato. För dem handlar det i de flesta fall om att befästa en nyvunnen demokrati. Medlemskapet i Nato är en del på den ofta mödosamma vägen att reformera och stabilisera länderna. Man vill markera avstånd till det gamla, det förtryck och i regel den kommunism som man har lämnat bakom sig.

Det är argument för dem. Det kan säkert finnas fler argument för dem.

När man överväger frågan om ett svenskt Natomedlemskap måste man fråga: Har Sverige ett behov av att befästa sin demokrati? Är Sverige ett instabilt land? Har vi någonting som vi behöver ta avstånd från genom att söka medlemskap i någonting nytt? Till dessa frågor kan läggas ytterligare frågor: Är Sveriges säkerhet hotad i dag? Hur tror vi att utvecklingen i vår omvärld kommer att se ut under de närmaste 10–20 åren? Dessa frågor tycker jag att man måste fundera över när man för den

här diskussionen om ett eventuellt Natomedlemskap. Jag är väldigt angelägen om att vi för en diskussion om det och att vi för en sansad och saklig diskussion utan slagord och, om ni ursäktar uttrycket, ställningskrig.

Vi har hört några argument i debatten i dag från Folkpartiet och Moderaterna om anledningen till att Sverige skulle ansluta sig till Nato. Gunilla Carlsson från Moderaterna lyfter fram vikten av att Sverige kan påverka besluten inom Nato. Vilka beslut är det som Moderaterna vill att Sverige ska kunna påverka inom Nato? Finns det några konkreta exempel?

Fru talman! Avslutningsvis: Sverige är alliansfritt. Och jag ser i dagsläget inte någon anledning att ändra på detta. Men samtidigt lever vi i en föränderlig värld, en värld som förändras allt snabbare. Det är därför viktigt att följa utvecklingen, och det är också viktigt att ha en levande diskussion och förutsättningslöst hela tiden värdera Sveriges förhållande till Nato.

Anf. 43 ANNIKA CARLSSON (c):

Fru talman! Vi har nu under drygt ett års tid följt sökandet efter massförstörelsevapen i Irak. Under samma tid har tre miljoner människor runtom i världen dött av aids. Även i den här delen blir klyftorna runtom i världen så tydliga. Vi ser att 95 % av dem som smittas bor i utvecklingsländerna, och det är ungefär 5 % av dem som har tillgång till medicin. Det innebär att ungefär 90 % av alla smittade har en dödlig sjukdom. För resterande 10 % är det en nog så besvärlig sjukdom men mer att betrakta som kronisk.

Laila Freivalds sade här tidigare i dag: Värderingar förverkligas inte i tal och i tankar. Värderingar får sin betydelse när de omsätts i handling.

Och lite handling tänker jag berätta om nu. Jag kom nämligen hem från Namibia för lite drygt en vecka sedan. Det är ett land där ungefär 30 % av befolkningen är smittad av hiv. Där träffade jag bland annat företrädare för en organisation som heter Lironga Eparu. Det är en organisation som knyter samman alla organisationer som jobbar för de hivpositiva.

Anledningen till mitt besök i Namibia var att besöka det biståndsprojekt som Centerkvinnorna bedriver där. Det gör vi tillsammans med en kvinnoorganisation som heter KWID, Khomas Women In Development. Det som man jobbar med där handlar bland annat om information och rådgivning om hiv/aids. Man har ett litet filialkontor i ett plåtskjul i området Katatura. Men det projekt som startades när vi gick in där för två och ett halvt år sedan handlar om yrkesutbildning för kvinnor och om barnomsorg. Under dessa två och ett halvt år har drygt 500 kvinnor passerat igenom den här utbildningen. Vi har gett dem möjligheter att göra positiva val och att försörja sig och sina barn, vilket är en nog så viktig del i bekämpningen av hiv och aids, där vi stärker kvinnans roll och hennes möjlighet till självständighet, vilket också gör att kvinnorna kan ställa helt andra krav på männen.

Under vårt besök där fick vi träffa många intressanta människor, personer som utifrån sitt engagemang och sin livssituation gjorde enorma prestationer. Vi fick också se unga kvinnor som redan i 15–16-årsåldern

har hunnit med prostitution, graviditeter och att förlora barn och därefter fått stöd och hjälp för att kunna göra något bättre av sitt liv.

Vi fick också studera ett projekt där man arbetade med att lära kvinnor att använda *female condom*. Det är ett skydds- och preventivmedel som gör stora framsteg i den här delen av världen. Och det är jättebra att det finns möjligheter för dem att skydda sig både mot graviditet och mot hiv och aids. Det som är så sorgligt och tydligt är att det återigen är kvinnorna som har ansvaret. Det är bara kvinnorna som tar sitt ansvar för att hejda spridningen.

Under detta besök ordnade vi också ett seminarium. Vi bjöd in lokala, regionala och nationella kvinnliga parlamentariker. Vi försökte stärka dem och stötta dem att ta ett lite större steg framåt under detta år. Detta år har de nämligen tre val framför sig på alla tre nivåer. Även om man lokalt och regionalt har en nästan 30-procentig representation av kvinnor är det precis som på många andra håll i världen så att man inte har så mycket att säga till om trots dessa 30 %. Det var ett mycket intressant seminarium den dagen. Och det var rätt fantastiskt att möta dessa kvinnor och höra vad de skulle gå hem och jobba vidare med.

Förutom detta projekt som vi arbetar med i Namibia har vi ytterligare ett projekt som jag skulle vilja lyfta fram och berätta om. Det handlar om vårt projekt mot könsstympning i Burkina Faso. Där finns vi i 15 unioner. Det motsvarar kommuner i Sverige. Vi har med vårt projekt nått ut till 150 byar. I varje by har det utbildats tre informatörer, både kvinnor och män. De i sin tur för fakta, kunskap och information om konsekvenserna av könsstympningen vidare. Vi har med detta projekt hittills nått 30 000 personer.

Enbart detta projekt klarar inte av att vända en sådan utveckling. Men man har sedan 1996 en lagstiftning enligt vilken denna tradition är förbjuden. I dessa länder räcker det inte med att enbart i lag förbjuda en sak, utan det kräver information och fakta på lokal nivå. Därför är det så spännande att se att dessa två delar tillsammans faktiskt har lyckats vända utvecklingen i fråga om detta. Att vi tillsammans med andra aktörer i Burkina Faso, och regeringen, har utbildat och informerat människor har lett till att det börjar hända saker.

Därför är det så viktigt när vi diskuterar biståndsutformning och andelen härhemma att vi är medvetna om hur viktig kombinationen är, det vill säga att vi påverkar nationellt, mellan regeringar, men att det är nog så viktigt att vi också ger stöd genom det lokala och det civila samhället. Det är då vi kan nå resultat. Man kan fråga: Är det så viktigt för oss i Sverige hur det ser ut i Burkina Faso, så långt bort? Det är klart att det är.

Jag har faktiskt med mig min son som är elva år, på sitt tolfte. Han sitter uppe på läktaren just nu och lyssnar på sin gamla mamma. Man brukar säga att de som är i den åldern är världssamvetet. Det är de som skulle styra världen.

Dock finns det vissa konstitutionella problem när det gäller att genomföra det här, så min son får ligga på och se till att jag för hans talan.

På det här området har vi mycket kvar att göra. Jag hoppas att vi kan hjälpas åt på många håll och kanter.

Prot. 2003/04:67

11 februari

Utrikespolitisk debatt

Anf. 44 ANA MARIA NARTI (fp):

Fru talman! Den 1 februari 2004 exploderade två bomber under kurdernas högtidliga firande i Irbil. Den kurdiska tragedin fick en ny bekräftelse. Men vad lär vi av vad som hände för tio dagar sedan, och så långt bort?

Först ser vi konkret hur tätt inpå varandra vi i dag lever trots geografiska avstånd. Många av de människor som dog eller som blev sårade i Kurdistan var svenska medborgare. Det här är oerhört viktigt därför att det också visar hur blinda inför verkligheten vi fortfarande är.

Här talar vi ofta om Guantánamosvensken. Men hur ofta talar vi om Kurdistans svenskar? Hade en etniskt svensk politiker dött i Irbil skulle minnet av den personen ha fått ett helt annat utrymme i medierna och i den politiska debatten. Vi har ännu inte förstått hur mycket vi kan lära av varandra!

Just den kurdiska erfarenheten i det som kallas för irakiska Kurdistan är full av positiva lärdomar därför att man där har gått över från väpnad kamp till fredlig verksamhet. Man har lyckats övervinna mycket stora inre konflikter mellan olika rörelser, och man har under flera års tid så att säga byggt fram en oas av samförstånd och samverkan.

En lärdom, åtminstone för mig, är därför att vi måste bli mycket blygsammare. Det är inte så att vi som har turen att vara födda i en rikare del av världen och turen att leva i en demokrati alltid ska lära alla andra hur de ska leva. Det finns väldigt mycket som också vi måste lära oss av dem som är fattiga och förtryckta och som har fått utstå mycket stora svårigheter.

Den bortskämda profetiska attityden hos oss i västvärlden bör ifrågasättas. Vi måste alltså lära oss väldigt mycket av sådana erfarenheter. Men den tyngsta lärdomen är självklart den som kommer ur konfrontationen med hat och våldsglorifiering.

De som har förberett och genomfört nämnda dåd är inga martyrer fastän de offrade sina liv, utan de är själva offer för en politik där strävan är att förrinta andra och andras sätt att arbeta med politiken. Tyvärr är det väldigt svårt att förhandla med extrema politiska attityder. Hela min erfarenhet visar att det är näst intill omöjligt. Fortfarande kan jag få böcker där man försöker glorifiera det absolut vansinniga rumänska experiment som kallades för Järngardet – det var på 1930-talet – och som tog slut i början av 1940-talet.

Människor som är 90 år och över 90 år kan inte släppa denna förgiftade tro på extremnationalismen. Fortfarande kan vi när vi tittar på det som var Östeuropa se antisemitism i länder där det knappt finns några judar kvar. Ändå finns det grupper och individer som predikar hat mot judarna och som beskriver judarna som en lokal fara fastän man har jagat bort de flesta av de judar som en gång levde i de här områdena.

Och fortfarande kan jag träffa kommunister som mycket väl vet vad Gulag var men som vill ha världsrevolution och som vill inspirera människor, framför allt unga människor, till att förbereda sig för våldsam kamp mot kapitalismen.

Därför skulle jag vilja påminna om att vi i dag på annat sätt än tidigare har möjligheter att ta itu med hatets och våldsglorifieringens politik. Det finns ju en FN-konvention från 1960-talet mot etnisk diskriminering och mot rasism. Den borde i dag kompletteras. Alla former av politik

som bygger på hat och våldsglorifiering borde inkluderas i denna FN-konvention. Det betyder religiös fanatism, ateistisk intolerans och väpnad klasskamp.

Det finns inget hat som är bättre än annat hat. Det finns ingen intolerans som vi kan acceptera. Det röda hatet är inte på något sätt bättre än det svarta hatet.

Hade vi en omfattande konvention som grund för det här arbetet skulle vi kunna stoppa de impulser som skickas ut när man försöker rekrytera unga människor för hat- och våldsaktioner. Det är vad vi måste göra.

Också de internationella aktioner som syftar till att sprida hat och våldsglorifiering – till exempel den antisemitiska propaganda som nu sprids via TV, Internet och andra medier – kunde på ett mycket bättre sätt stoppas och förhindras om vi hade en sådan konvention i grunden för vårt arbete. Vi i den svenska delegationen som var med på Interparlamentariska unionens sammankomst förra året lyckades införa detta krav i unionens resolution. Jag hoppas att vi jobbar vidare för detta.

I detta anförande instämde Helena Bargholtz (fp).

Anf. 45 ULLA HOFFMANN (v):

Fru talman! Den 1 februari chockades vi av nyheterna från Irbil i irakiska Kurdistan där över hundra människor dödades av självmordsbombare. Det var första dagen under en muslimsk högtid – en försoningshögtid, en högtid som skulle symbolisera samhörighet, gemenskap och fred. Ministrar från det regionala parlamentet och högt uppsatta politiker från de båda stora partierna KDP och PUK var samlade. Kvinnor, män och barn var i partilokalerna för att möta sina politiker. Det var en viktig högtid och ett led i de kurdiska enhetssträvandena att skapa en gemensam administration för hela det irakiska Kurdistan.

Sedan flera år har kurderna i irakiska Kurdistan slutit fred med varandra och kämpat för ett ena regionen. Flygförbudszonerna räddade många människoliv trots att de aldrig blev folkrättsligt godkända, vilket vi i Vänsterpartiet ville. Som så ofta förr stod det internationella samfundet på någon annans sida än det kurdiska folkets.

Genom Olja-för-mat-programmet skulle folket i irakiska Kurdistan erhålla 13 % av intäkterna från oljan. När man ville bygga dammar, broar, vägar, sjukhus och skola, gick FN till Saddam och frågade vad han tyckte. Han hade förstås inte något intresse av att kurdernas självstyre skulle överleva, så hans svar blev alltid nej. Under tiden satte FN in pengarna på ett konto i Schweiz, 2,5 miljarder dollar. Det är pengar som aldrig kom kurderna till godo.

De fanatiker som i dag attackerar och angriper kurdernas kamp för sina rättigheter försöker göra det kurdiska folket till syndabockar för USA:s ockupation av Irak. Det är USA och dess orättfärdiga krig, övervåld och brott mot de mänskliga rättigheterna världen över som förtjänar att fördömas. Men det meningslösa terrordådet den 1 februari syftade till att splittra och skada kurdernas kamp och dölja att kurderna bara kräver det som alla andra folk kräver, demokrati, rätt till sitt språk och respekt för sin kultur. Angreppet var riktat mot allt det som folket i irakiska Kurdistan längtar efter och kämpar för, nämligen demokrati och mänskliga

Prot. 2003/04:67
11 februari

Utrikespolitisk debatt

rättigheter, och som för den delen också stora delar av Iraks befolkning gör. De längtar också efter demokrati och mänskliga rättigheter.

Överallt har kurderna kämpat för sina rättigheter. I irakiska Kurdistan har man genom historien försvarat sig mot den överlägsna irakiska militärmakten. Stormakter och grannstater har genom historien försökt – i eget intresse – att spela ut kurder mot kurder och kurderna mot andra folk i regionen. Vår strävan – och det borde vara allas strävan – är att förhindra att kurderna nu i det stormaktsspel som pågår i och med ockupationen av Irak spelas ut mot Iraks övriga befolkning.

Jag kan inte förstå varför Sverige inte inser värdet av att ha åtminstone en demokrati i regionen, visserligen spirande, men med ett folk som kontinuerligt kämpar för att få den att blomma. När USA ockuperade Irak höll man på att planera för fria val och lagstiftningen hade ändrats till att förbjuda så kallat hedersrelaterat våld. De två stora partierna, vilkas medlemmar tidigare var separerade i ett KDP- och ett PUK-område förenas nu i en gemensam kamp för demokratin.

Alltsedan mitt besök i området för snart två år sedan har jag på olika sätt försökt få regeringen att inse att det inte räcker med välvilliga uttalanden. Det behövs att Sverige agerar – agerar därför att ett demokratiskt styrelseskick är inte bara en författning, en parlamentarisk ordning och en formsak. Demokrati kräver också materiella förutsättningar. Därför bör Sveriges ansträngningar när det gäller stödet till den demokratiska utvecklingen öka. Varför har till exempel svenskt näringsliv inte besökt området ännu? Svenska företag åkte till Bagdad och hade handelsmässor. Varför åker man nu inte till Irbil eller Sulaymaniyah? Varför omsätter regeringen inte orden till praktisk handling?

Ett sätt att göra det vore att påskynda beslutet om biståndsstrategi för regionen. Det är nu pengarna behövs. Det är nu man behöver stödet i irakiska Kurdistan. Ett annat sätt vore att se till att studentutbytet ökade. Men det går inte därför att vi automatiskt säger att människor som kommer från irakiska Kurdistan inte får besöka Sverige eftersom man förväntar sig att de ska stanna.

Det starkaste demokratiska styret är det som är frukten av egen kamp och egna strävanden. Detta hindrar inte att den kamp för demokrati som nu förs i irakiska Kurdistan skulle kunna fungera som inspirationskälla för övriga Irak. Vi ska komma ihåg att ockupanter sällan är några goda exportörer av demokrati. Ockupanter kommer med vapen och en attityd av att veta bäst. Vänner, däremot, frågar först vad mottagaren behöver. En sak är dock klar i dag. Det regionala självstyret i irakiska Kurdistan behöver mer stöd av oss. Det regionala självstyret måste få fortsätta. Vänsterpartiet stöder därför kurdernas kamp för en federation inom ramen för Irak. Men vad gör regeringen för att stödja kravet på en federation inom ramen för Irak?

I detta anförande instämde Sten Lundström (v).

Anf. 46 HELENA BARGHOLTZ (fp):

Fru talman! I november 1989 antog FN:s generalförsamling konventionen om barns rättigheter. Den har i dag ratificerats av i stort sett alla regeringar. I samhällsutvecklingen i riktning mot demokrati och för

mänskliga rättigheter är barn och ungdomar viktiga bärare av värderingar och visioner. Varje generation måste vinnas för de demokratiska värdena.

Barn har en extremt utsatt position när det gäller våld och andra sätt att kränka deras mänskliga rättigheter. Handel med barn för sexuellt utnyttjande ökar i många delar av världen. Inom EU bör Sverige verka för att nödvändiga åtgärder vidtas för att sätta stopp för handeln med barn till EU och mellan medlemsstaterna. Allt tänkbart stöd måste ges till barn som sålts och utnyttjats.

Arbetet med att värna barnens situation kan aldrig bli tillräckligt när man ser till hur många barn i många länder i världen behandlas. Åtskilliga flickor och pojkar tvingas att arbeta under mycket svåra förhållanden, ibland till och med fysiskt fastbundna vid golvet eller vid en maskin. De flesta barn arbetar i privata hem, men andra finns i fabriker, inom jordbruket och på bordeller. Barnen arbetar inte sällan i industrier där det råder förödmjukande och farliga förhållanden för dem.

Det finns också barn som tvångsrekryterats för att delta i väpnade konflikter. Vi får aldrig acceptera att barn och ungdomar utnyttjas som soldater i krig.

Enligt ILO är uppskattningsvis 50–60 miljoner barn i världen utsatta för dessa värsta former av barnarbete. Det är angeläget att fler länder ratificerar ILO:s konvention nr 182 om förbud mot och omedelbara åtgärder för att avskaffa de värsta formerna av barnarbete och framför allt att länder efterlever denna konvention när det gäller dessa otäcka former av barnarbete. Sverige måste verka i den riktningen.

Folkpartiet liberalerna anser att allt direkt skadligt barnarbete måste motverkas. Det är önskvärt att barn i stället för att arbeta för att bidra till sin egen eller sin familjs försörjning kan få gå en meningsfull skolutbildning. I enlighet med barnkonventionen bör också alla barn ges rätt till kostnadsfri grundutbildning. Samtidigt vet vi att många familjer runtom i världen är socialt och ekonomiskt beroende av att även barnen hjälper till för familjens försörjning. Därför är det angeläget att skapa möjligheter för också dessa barn att kombinera arbete och skolgång.

Folkpartiet motsätter sig dem som genom olika former av handelsrestriktioner försöker stoppa allt barnarbete i alla länder. De erfarenheter som finns här visar att barn, som på grund av sådana åtgärder måste lämna sina arbeten, riskerar att hamna i ännu svårare situationer och utnyttjas än mer än tidigare. Det finns, som jag redan påpekat, andra effektivare och mer humanitära metoder mot barnarbete.

Fru talman! Som nyvald ordförande för Europarådets barnkommitté vill jag här lyfta fram situationen för barn i minoriteter, och då särskilt för de romska barnen. I en just publicerad rapport från Europarådets kommissionär för mänskliga pekar han på hur svårt många barn har det som tillhör olika minoriteter, och då särskilt de romska barnen, när det gäller tillgång till skola, hälsovård och drägliga levnadsvillkor.

Barnadödligheten bland de romska barnen är oproportionerligt hög till följd av bristerna i hälsovård och levnadsstandard. De här barnen ges inte heller möjlighet att utvecklas helt och fullt efter sina egna förutsättningar. Den segregation som de romska barnen utsätts för när det gäller utbildning bidrar också till detta. Detta ökar i sin tur de romska barnens isolering från andra barn. De blir aldrig kompisar. I stället leder det till en ännu mer ökande segregering mellan romer och andra invånare i Europa.

Prot. 2003/04:67

11 februari

Utrikespolitisk debatt

Samhällets framtid formas i stor utsträckning efter de värderingar och ideal som dagens barn och unga tar till sig. Därför är det oerhört viktigt att verka bland barn och ungdomar för ökad tolerans för andra människor. Det här måste vi börja tidigt med – redan i förskolan – och ständigt följa upp i skolan.

Europarådets kommissionär för mänskliga rättigheter konstaterar att länderna i Europa har en mycket lång väg att gå när det gäller att respektera rättigheterna för alla romska barn.

Sammanfattningsvis, fru talman, så måste Sverige på alla tänkbara sätt arbeta för att förbättra barns och ungas levnadsförhållanden och framtidsmöjligheter på ett mycket mer kraftfullt sätt än i dag.

I detta anförande instämde Ana Maria Narti (fp).

Anf. 47 STEN LUNDSTRÖM (v):

Fru talman! Precis som Laila Freivalds, vår utrikesminister, sade är situationen i Mellanöstern präglad av bristande demokrati och brist på mänskliga rättigheter.

Jag tror att det finns tre avgörande lösningar på situationen.

För det första måste Israels ockupation och förtryck av det palestinska folket upphöra omedelbart. Det palestinska folket måste få sina rättigheter tillgodosedda.

För det andra måste USA och dess allierades ockupation av Irak upphöra så fort som möjligt och det styrande rådet måste få möjlighet att ta över styret i Irak. Precis som Ulla Hoffmann så förtjänstfullt lyfte fram så är det kurdiska folket och andra minoriteters rättigheter till regionalt självstyre en del av det här.

Jag tänker förhålla mig till det tredje och om inte viktigaste så i alla fall lika viktiga problemet, nämligen Turkiet. Turkiet är ett ansökarland till EU. Det är viktigt att granska och noga följa den utveckling som sker. Jag har gjort det genom att jag har varit medlem i en parlamentarisk kommitté, Svenska stödkommittén för mänskliga rättigheter i Turkiet. Den har nu i över tio år bland annat genom konferenser och *fact-finding*-resor på nära håll följt utvecklingen i Turkiet. Vi har ett nära samarbete med MR-organisationer i Turkiet, framför allt med Human Rights Foundation of Turkey, som vi räknar som vår systerorganisation och som också är representerade i vår kommitté. Vi har därför ganska stora möjligheter att på olika sätt bevaka utvecklingen.

Den kunskap och erfarenhet som vi har byggt upp underlättar – eller borde i alla fall underlätta – bedömningen av utvecklingen i Turkiet. Vi har under de senaste åren sett en utveckling som faktiskt har inneburit en del positiva förändringar i Turkiet, vilket vi hälsar med glädje. Utan tvekan är den utveckling som vi ser på Cypern lovande. Om ockupationen av halva ön kan upphöra så har Turkiet tagit ett stort steg mot ett närmande till EU.

Upphävandet av det flera år långa undantagstillstånd som fanns i sydöstra Turkiet har också utan tvekan förbättrat situationen för folk i denna region och skapat förutsättningar för en viss normalisering och demokratisering i just den regionen. Däremot kan man naturligtvis säga att det med militärens rättigheter i Turkiet råder någon form av nationellt undantagstillstånd i hela landet.

Även de så kallade reformpaketen för anpassning till Köpenhamns-kriteriet är positiva tecken. Sju olika paket har presenterats under de senaste åren, men det finns utan tvekan behov av en hel rad paket till innan Turkiet har uppfyllt sina åtaganden om mänskliga rättigheter, och inte bara för att bli medlem i EU utan för att kunna vara en anständig stat i förhållande till sin egen befolkning.

Alla, inklusive det styrande AK-partiet, är överens om att implementeringarna av reformpaketen är dåliga. Skulden för implementeringarna, eller bristen på implementeringar, läggs från regeringsföreträdare i huvudsak på lokala statliga tjänstemäns ovilja och inte på det som borde vara mer uppenbart – de brister som finns i den turkiska konstitutionen.

Det nationella säkerhetsrådet som styrs av militären har fortfarande rätt att överpröva beslut som har fattats i parlamentet. Tioprocentsspärren till parlamentet stänger ute stora grupper från möjligheten till politiskt inflytande. Trots det kan jag inte se någon vilja att förändra konstitutionen på de här punkterna.

Ännu värre blir det egentligen om vi ser till de förordningar som följer på reformpaketen och som många gånger skärper förtrycket snarare än att förbättra situationen för människor i Turkiet.

Fru talman! Jag har vid tre tillfällen deltagit vid SSKT:s *fact-finding*-resor i Turkiet. Jag kan konstatera att den största förändring som egentligen har skett är att regeringen erkänner att problemen finns, vilket naturligtvis är hoppingsivande. Det kan kanske innebära förändringar och inte bara som hitintills vara läpparnas bekännelse.

Men på flera avgörande områden brister Turkiet fortfarande när det gäller grundläggande krav på demokratiska, fria och mänskliga rättigheter.

För det första har vi yttrandefriheten. Trakasserier vid demonstrationer är mer regel än undantag, framför allt i sydöstra Turkiet. Det finns demonstrationer där man trakasserar folk för att de ropar slagord på kurdiska. Man angriper regeringen och konstitutionen. Man upplöser demonstrationer utan någon som helst egentlig rättighet att göra det. Journalister som arbetar fackligt har ingen möjlighet att också jobba som journalister. Det råder närmast ett yrkesförbud för journalister som är fackligt aktiva. Journalister åtalas fortfarande för vad de skriver i tidningarna. Ett flertal journalister har fått sluta jobba därför att ägarna av tidningarna har gett dem yrkesförbud.

För det andra är organisationsfriheten begränsad i Turkiet. Fortfarande upplöses politiska partier, och det är inte så länge sedan som det största kurdiska partiet i Turkiet, HADEP, upplöstes. Åtal mot människorättsaktivister sker med jämna mellanrum. När vi var nere i Turkiet fick vi höra om Human Rights Association; när man gick på ett möte för att diskutera mänskliga rättigheter och demokratiutveckling i Turkiet på departementet så passade militär och polis samtidigt på att gå in i Human Rights Associations lokaler och lägga beslag på de papper och handlingar som fanns där. Human Rights Foundations ledamöter är ofta utsatta för åtal; de har alltid åtalspunkter bakom sig. Till exempel är Sezgin Tanrikulu, aktiv i Human Rights Foundation, anklagad i dag för att ha hållit ett tal om våld mot kvinnor i Diyarbakir. Alldeles nyligen dömdes ett antal fackliga aktivister till fängelse i mellan ett halvår och ett år på grund av att de hade krävt fackliga rättigheter.

För det tredje är religionsfriheten i Turkiet kraftigt begränsad. Fortfarande stämplas religionstillhörigheten i passen, och man stämplar på ett mycket märkligt sätt. Man stämplar "kristen" och "övrigt kristen". "Övrigt kristen" är antagligen de syrianska och armenska kristna organisationerna. Om man tillhör dem får man den stämpeln i sitt pass. Detta har inte med religionsfrihet att göra. Möjligheterna att driva sin kyrkliga verksamhet är avhängiga de statliga guvernörernas välvilja. Man kan konstatera att man i vissa delar har haft möjlighet att rusta upp de gamla syrianska kyrkorna och klostren. Men i andra delar är det inte tillåtet. Fortfarande fängslas och trakasseras präster och biskopar som vill utöva sin egen religion och ingenting annat.

För det fjärde är minoriteternas rättigheter i Turkiet klart begränsade. Rätten till språkutbildning fattas. Man skriver in i nya lagar att man ska ha rätt att utbilda sig i till exempel kurdiska. Sedan använder man alla möjliga hinder för att stoppa det. Jag kan ta två exempel. Vid ett tillfälle visade det sig att dörröppningen var för liten, och därför ställde man in en kurs som över 60 personer hade anmält sig till. Vid ett annat tillfälle förbjöd man utbildningen därför att man hade skrivit att den skulle vara i det kurdiska språket.

För det femte kränks kvinnans rättigheter ständigt i Turkiet. Det finns tre olika långa straff för våldtäkt beroende på om man är gift, ogift eller skild.

För det sjätte fortsätter tortyren och ökar ständigt i omfattning i Turkiet i dag på fängelser och vid förhör.

I detta anförande instämde Ulla Hoffmann (v).

Anf. 48 HILLEVI LARSSON (s):

Fru talman! Jag ska i dag tala om Västsahara. Tyvärr är det alltför få som vet någonting om detta land. Västsahara är ett litet afrikanskt land som ligger precis intill Marocko i norra Afrika. Västsaharierna har inte levt i frihet under modern tid. 1975 släppte Spanien styret över landet, men frihet varade bara några dagar för västsaharierna. Sedan ryckte bland annat marockanska trupper in och tog över landet med våld och vapen. Västsaharierna försvarade sig, så småningom ledda av sin motståndsrörelse Polisario Front.

År 1991 kom man fram till en vapenvila. Bakgrunden till det var att FN äntligen kom med resolutioner om att västsaharierna skulle få bestämma sig egen framtid genom en folkomröstning. Detta gick västsaharierna med på. Vapenvilan var hela tiden knuten till denna folkomröstning. Marockos svar på detta var tyvärr bedrövligt. Denna utlovade folkomröstning, som har stöd i FN, har försinkats tio gånger hittills och inte blivit av.

Samtidigt har man också fört en bosättningspolitik som har gått ut på att flytta in marockanska militärer och även vanliga marockaner i de ockuperade områdena för att ändra befolkningssammansättningen. 10 000 västsaharier har också tvångsmarockaniserats. De har alltså tvångsflyttats till Marocko för att bli marockaner. Syftet har även i detta fall varit att ändra befolkningssammansättningen i Västsahara, eftersom förutsättningen för att man ska kunna hålla en folkomröstning

är att utgången är säker, det vill säga att det blir fortsatt marockansk överhöghet.

När striderna inleddes 1975 och marockanska trupper ryckte in flydde 100 000-tals människor från Västsahara. De lever ända sedan dess i flyktingläger i öknen i Algeriet. Det finns alltså människor som har levt där i närmare 30 år. De har hela tiden förberett sig för den dagen då Västsahara ska bli fritt, eller i alla fall för den dagen då de ska få delta i den utlovade folkomröstningen.

Det senaste initiativet från FN är ytterligare en kompromiss. På grund av Marockos ovilja att samarbeta har det blivit kompromiss efter kompromiss. Den senaste kompromissen går ut på autonomi med marockansk överhöghet. Det innebär att västsaharierna själva ska få välja de ledare som ska sköta inrikespolitiken i Västsahara medan Marocko även fortsättningsvis ska sköta utrikespolitiken. Denna ordning ska bara vara i fyra–fem år. Därefter ska den här folkomröstningen äntligen hållas. Man har till och med gått så långt att man har sagt att Marocko ska få vara med och diskutera vilka som ska ha rösträtt i denna folkomröstning. Det är naturligtvis väldigt omstritt eftersom marockanerna vill att så många som möjligt av deras allierade, det vill säga så många marockaner som möjligt, ska ha rösträtt. Givetvis vill västsaharierna att det främst ska vara Västsaharas folk som har rösträtt. Polisario, det vill säga Västsaharas motståndsrörelse, har till och med gått med på att kompromissa om att de marockaner som i dag lever i Västsahara eventuellt ska kunna få rösträtt. Det viktiga är att FN måste vara inblandat så att denna folkomröstning går rätt till.

Nu är det tyvärr så att Marocko inte heller har gått med på den kompromiss som Västsahara, Polisario och FN har gått med på, utan man har motarbetat den med alla medel. Nu håller FN:s tålamod på att tryta, vilket är beklagligt. Det finns en risk för att man gör ytterligare en kompromiss som går Marocko till mötes ännu mer. Det här blir mer och mer urvattnat samtidigt som tiden går. Det kommer att bli allt svårare att få en lösning.

Därför är det oerhört viktigt att Sverige nu trycker på. Om vi kan få EU att trycka på FN är mycket vunnet. Vi har alla möjligheter att inom EU:s ram försöka att sätta press på Marocko att acceptera den här senaste FN-resolutionen.

Ytterligare en viktig fråga är det humanitära biståndet till flyktinglägren. De människor som har levt i flyktingläger ända sedan krigets dagar 1975 är totalt beroende av omvärldens hjälp och stöd för att få mat, vatten, medicin och allt annat. Det här biståndet har skurits ned, inte minst på europeisk nivå. För ett par år sedan var det 14 miljoner per år, och nu är det nere i 3 miljoner. Det är mycket oroande med tanke på att de på intet sätt var rika tidigare när de fick mer bistånd.

En annan fråga gäller mänskliga rättigheter. Det gäller rättigheterna för marockaner, det vill säga inte i de ockuperade delarna. Kvinnor, homosexuella och oliktänkande förtrycks. Det är ingen riktig demokrati. Än värre är det i de ockuperade områdena för det västsahariska folket som lever i förtryck och fattigdom, och ännu värre behandlade blir de västsaharier som är politiskt aktiva och kämpar för den utlovade befrielsen. Det är väldigt viktigt att lyfta fram även detta.

Prot. 2003/04:67
11 februari

Utrikespolitisk debatt

Ytterligare en fråga gäller exploateringen av naturtillgångarna. Det är en sak som har gjort att Marocko är speciellt intresserat av Västsahara och att även länder ute i världen är intresserade av Västsahara. Det finns rika olje- och gasfyndigheter. Det finns fisk och fosfat. Allt detta har väckt stort intresse. Tyvärr är det så att en del är direkt olagligt. Det finns amerikanska och franska bolag som helt olagligt utvinner olja och gas. Sedan finns det även prospektering som inte är olaglig men inte heller helt laglig. Syftet med det hela är ju utvinning. Det är Marocko som förhandlar med olika bolag runtom i världen om dessa naturtillgångar. Det är alltså inte Västsaharas folk. Det måste man påpeka.

En intressant sak är att EU varje år ger 140 miljoner euro till Marocko. Det är inte ett direkt humanitärt bistånd, utan det är mer ett bidrag till landets transporter, vatten och så vidare. Det finns även handelsförbindelser mellan EU och Marocko. Jag tycker att EU har all rätt att ställa krav med tanke på alla de pengar som man varje år ger. Det första kravet borde vara mänskliga rättigheter både i Marocko och Västsahara och det andra att FN:s resolutioner måste följas. Till och med Frankrike, som är Marockos närmaste bundsförvant, har gått med på detta. De viktigaste kraven är att öppna för journalister och internationella observatörer i de ockuperade områdena. Det handlar om det utlovade självbestämmandet, det vill säga inrikespolitiken, och att västsaharierna själva ska styra över detta och själva välja sina ledare. Detta har inte skett.

Det allra viktigaste är att denna folkomröstning äntligen kommer till stånd och att Marocko inte ytterligare en gång försinkar och stoppar folkomröstningen eller försöker att schabbla med röstlängden. Detta måste ske fritt och öppet i samarbete med båda Västsahara och FN.

Avslutningsvis skulle jag vilja säga att konflikten i Västsahara liknar Palestinakonflikten väldigt mycket. Det handlar om olaglig ockupation mot FN:s resolutioner. Det är en bosättningspolitik. Det handlar om förtryck. Skillnaden är att det råder vapenvila, och vi bör sträva efter att den vapenvilan fortsätter. Vi måste hjälpa västsaharierna att hålla vapenvilan genom att se till så att resolutionerna genomförs och genom att sätta press på Marocko.

Anf. 49 LUCIANO ASTUDILLO (s):
Fru talman!

Tystnadens olika skepnader
är inget lättfångat objekt
Döden såväl som livet
ryms däri
Vishetens tystnad är en
Men förtryckens tystnad finns också
Förtrycket,
som inte kan överleva
utan tystnadens hjälp
Den passiva,
massiva
tystnaden inför våldet och lögnen
Tystnaden

Fru talman! Denna dikt är skriven av Malmöpoeten Arne Zaring. Den leder till eftertanke.

1900-talet kommer att gå till historien av två orsaker. Det första som vi tänker på är sannolikt att det var de blodiga världskrigens sekel. Det andra, och det som för mig är viktigast, är att det var det sekel då demokratin som styrelseskick fick sitt verkliga genombrott – demokratins segertåg. För precis så var det, inte minst under de sista 30 åren.

I början på 70-talet fanns det ett fyrtiotal demokratier i vår värld. Till slut släppte kolonialismen sitt grepp om den afrikanska kontinenten. Land efter land blev självständigt och kunde bestämma över sin egen framtid.

Den person som kanske är mest symbolisk för den här omvandlingen i Afrika är Nelson Mandela. Vem minns inte än i dag den historiska stund då denne gamle man fick rösta för första gången i sitt liv?

Till sist gav diktaturerna vika också i Latinamerika. I land efter land föll militärjuntorna. Generalerna ställdes inför rätta och låstes in. I dag sjuder denna kontinent av framtidshopp, och för mig som tror på global rättvisa och jämlikhet är utvecklingen där extra intressant, med Lagos, Lula och Kirschner. I höst får säkert också Uruguay en president som drivs av en progressiv agenda för social och ekonomisk rättvisa.

I Europa föll till sist Berlinmuren. Kommunismen rasade samman och lämnade efter sig underutveckling och fattigdom. I land efter land jagades kommunismens spöke bort, och grymheterna blev uppenbara för alla: kontrollsamhället, förföljelsen och mordandet av oliktankande.

Fru talman! När 1900-talet gick över i 2000-talet fanns det runt 120 demokratier i världen, och fler lär det bli, för ingenstans i världen kommer människor att acceptera förtryck och förföljelse, ingenstans kommer diktaturer att accepteras oavsett vilken grund de bygger på, religiös fanatism, proletariatet eller ekonomisk fundamentalism. Människor kommer att resa sig mot förtryck och förföljelse, mot orättfärdighet och orätt, för där det finns förtryck och förföljelse kommer det också att finnas motstånd. Människan är sådan.

Med dagens möjligheter att kommunicera och med den teknik som finns i dag kommer dessutom ingen längre att kunna slå ned oliktankande, fångsla motståndare och mörda dem som kräver sina rättigheter utan att vi, det övriga världssamfundet, kan reagera och agera.

Fru talman! Men demokratin är inte något vi kan ta för givet. Den är något som vi erövrar i ständigt pågående processer. Som jag ser det finns det två stora hot mot denna positiva utveckling.

Det första är fattigdomen och ökade klyftor mellan fattiga och rika, avsaknaden av det allra mest självklara: mat och vatten, sjukvård och utbildning. Helt enkelt – att människor förvägras rätten till ett värdigt liv är ett av de största hoten mot demokratin. Om inte demokratin förmår att beröra de problem som är avgörande för människors vardag, kommer människor att vända demokratin ryggen. Här har vi i den rika världen ett stort ansvar. Det handlar om vår utvecklingspolitik men också om rättvis och fri handel.

Det andra, fru talman, är tystnaden. Vad då tystnaden? Jo, den tystnad som alltför ofta visas mot demokratier som förgriper sig mot sina egna folk eller mot grannar. Det är lätt att kritisera Kuba, Iran och Nordkorea. I Kuba fängslar man oliktänkande och dömer dem till hutlösa fängelsestraff. I Iran utestänger Vaktarrådet massor av kandidater inför kommande val, kandidater som vill öppna upp landet och öka frihetsgraden för den enskilde. I Nordkorea går makten i arv, och det stora flertalet svälter och lever under vedervärdiga förhållanden.

Vi ska kritisera dessa länder, men vi ska också kritisera alla länder som bryter mot demokratins grundläggande principer. Vi får inte ha en dubbel måttstock. Vi måste våga kritisera dem som redan trätt in i demokratins finrum. Vi måste kritisera de demokratier som i dag bryter mot demokratins principer. Det är alldeles nödvändigt för att vi och världssamfundet ska vara trovärdiga.

Vi måste också kritisera Colombia. President Uribe, som i veckan gästar Europa och Europaparlamentet, måste få veta att vi inte accepterar brotten mot mänskliga och fackliga rättigheter i landet, att vi inte accepterar den strafffrihet som råder där. I Colombia har det dessvärre skett en fördjupning av konflikten mellan de stridande parterna. Vi får inte vara tysta som om ingenting har hänt.

Vi måste också kritisera Israel. Vi måste fördöma Israels och Sharons bosättningspolitik och byggandet av muren på ockuperad palestinsk mark. Denna politik är ett uppenbart brott mot folkrätten. Principerna om rätt till självbestämmande, fredlig lösning av tvister och respekt för mänskliga rättigheter måste gälla alla.

Världssamfundet ska givetvis ställa krav på både israeler och palestinier, så att vi gör konkreta insatser för att bryta våldsspiralen. Samtidigt har det militärt starka Israel ett speciellt ansvar och måste upphöra med den förödmjukande behandlingen av palestinier. Vi får inte vara tysta som om ingenting har hänt.

Vi måste också kritisera Pakistan, ett land som har massförstörelsevapen och där de extrema islamisterna stärkte sin position i det förra valet. Situationen har blivit mycket svårare inte bara för dem som tillhör olika religiösa minoriteter i landet utan för många fler. Läs Amnestys rapporter! Vi får inte vara tysta som om ingenting har hänt.

Det finns många fler länder. Jag väljer medvetet att inte ta upp vår konungs senaste statsbesök.

Fru talman! Vi måste höja våra röster och kräva mer av dem som kallar sig demokratier. Vi måste sträva mot en värld där klyftorna minskar, för ska vi ta med oss en enda lärdom från förra seklet och inte upprepa misstagen som ledde till att så mycket blod i onödan spilldes under 1900-talet, är det följande: förtrycket kan inte överleva utan tystnadens hjälp. Därför får vi aldrig vara tysta som om ingenting har hänt.

I detta anförande instämde Hillevi Larsson (s).

Anf. 50 TUVE SKÅNBERG (kd):

Fru talman! När vi i dag debatterar utrikespolitik har vi rört oss långt borta och i fjärran länder likaväl som i Europa, och jag vill så här när det börjar gå mot slutet av debatten fästa uppmärksamheten vid vår omedelbara närhet, vid det nordiska samarbetet i Nordiska rådet.

Nordiska rådet har en stor betydelse som redskap för samförstånd och samarbete här i vår del av Europa och för att främja ett nordiskt perspektiv på bland annat utrikespolitik och andra politikområden.

Nordiska rådet har funnits i mer än 50 år, och av några av ledamöterna kanske det ses som överspelat, som någonting som hade betydelse innan vi gick med i EU, men det är alldeles tvärtom. Inom EU är det nödvändigt att bilda allianser, och det är särskilt viktigt att vi som har det perspektiv som råder i de nordiska länderna, ett nordiskt perspektiv, bidrar med det inne i EU och bildar allianser med länder som ser på saker på ett sätt som liknar vårt. Vi har sedan många år tillbaka en erfarenhet av rörlighet för tjänster, varor och kapital mellan de nordiska länderna och även av att kunna förstå varandra också språkligt över nationsgränserna.

Norge och Island är ju faktiskt inte med i EU, och därför är det så viktigt att det här blir deras kanal in och vi i någon utsträckning kan ge röst åt deras synpunkter och förhoppningsvis får se dem med i ett samarbete i EU så småningom.

Dessutom pågår tillsammans med Nordiska rådet ett samarbete med de baltiska staterna. Balterna är till exempel partner i Nordiska Investeringsbanken, som ju sorterar under Nordiska rådet. Kort sagt: Om Nordiska rådet inte fanns skulle det vara nödvändigt att bilda det.

Låt mig eftersom tiden tillåter det peka på några punkter där Nordiska rådet har en stor betydelse och enligt Kristdemokraternas mening bör få en ännu större betydelse. Det gäller först främst forskning och utveckling. Forskning och utveckling kostar oerhörda summor, och vår välfärd är beroende av dessa verksamheter. När vi i Sverige tar fram patent flyr idéerna, pengarna och även forskarna till USA. Det finns just nu 400 000 akademiker och forskare från Europa i USA. De hade kunnat göra en oerhörd nytta här hemma, men de har flyttat dit där det betalar sig bättre och där patent kan bli verklighet.

Ett motdrag mot detta är NORIA, Gustav Björkstrands vitbok om Norden som ledande region för forskning och utveckling. Det är ett samarbete som är meningen ska kunna frigöra pengar från de nordiska länderna, samordna satsningar och framför allt frigöra pengar från näringslivet, som ju har de stora resurserna. NORIA skulle kunna vara ett mycket bra och effektivt sätt att få bättre forskning och utveckling.

Jag vill också tala om TV. Vi som bor i närheten av Danmark, Norge eller Finland har under många år kunnat se dessa länders TV-utbud. Det är kulturellt värdefullt, det kostar inte mer, vi får plötsligt en eller två kanaler till, vi lär oss ett annat språk och vi blir till exempel som svenskar mer bekanta med danskan, som för många är svår att förstå. Ole Norbaks rapport om möjligheten vid digitalisering är viktig, men det går för långsamt.

Jag vill också peka på pendlingen med skattefrågor, frågorna kring socialförsäkringssystemet som ska lösas, miljösamarbetet runt Östersjön, vår offentlighetsprincip och stöd och samordning av alkohol- och narkotikapolitik. Tillsammans kan vi få ett väldigt starkt inflytande. Annars blir det ju så att Danmark sänker spritpriserna, Sverige följer efter och Norge får i sista hand lida av att man också där är tvungen att sänka priserna.

Prot. 2003/04:67
11 februari

Anf. 51 ULF HOLM (mp):

Fru talman! Jag ska i mitt anförande koncentrera mig på ett par länder i Asien, som jag tycker har debatterats lite väl lite. Det gäller till exempel Indien, som nu äntligen har börjat en fredsprocess med Pakistan. Förhoppningsvis ska denna nya diskussion äntligen komma att ända den konflikt som finns i Kashmir.

Statsministern var ju i Indien i januari och deltog i en del aktiviteter. Jag tyckte nog att statsministern vid sitt besök i Indien kunde ha räckt ut en hand till Indien för att säga att Sverige är berett att hjälpa till för att lösa den här konflikten. Statsministern sade enligt indisk press, som jag läste när jag själv var i Indien vid den här tidpunkten, att Sverige inte är intresserat av att hjälpa till i fredsförhandlingarna. Jag tycker att det är väldigt synd att Sverige intar den positionen. Det beror givetvis också på om Indien och Pakistan är intresserade av hjälp. Det har de inte varit hittills. Men *om* de i denna fredsprocess om Kashmir skulle vilja ha svensk hjälp tycker jag givetvis att Sverige måste ställa upp och bistå dem. Det tror jag är en av de viktigaste sakerna som kan hända i Indien, om vi äntligen kan få ett slut på den konflikten. Det är naturligtvis väldigt viktigt.

Söder om Indien ligger ett land som heter Maldiverna, som för de flesta av riksdagsledamöterna och andra svenskar kanske är känt för de härliga stränderna. Men problemet är att de mänskliga rättigheterna på Maldiverna är mycket bristande, om det över huvud taget finns några. Det finns en mycket stark ledare som har det mesta av makten, och fria val är inte att tänka på i den bemärkelsen att man har flera partier att välja mellan. Nu finns det naturligtvis även på Maldiverna en liten grupp som jobbar för demokratisering av Maldiverna, nämligen Maldivernas demokratiska parti. Jag tycker att det skulle vara väldigt bra om Sverige också gav stöd till denna demokratiseringsrörelse så att vi kan få slut på det diktatoriska styret på Maldiverna och så att man där kan ha fria, demokratiska val där alla kan få vara engagerade i det parlamentariska systemet. Det kan man tyvärr inte i dag på Maldiverna. Tvärtom blir folk fängslade, det förekommer tortyr och så vidare, och det rapporteras mycket lite i Maldivernas tidning.

Gemensamt för många asiatiska länder är ju också problem med mänskliga rättigheter, och då tänker jag framför allt på HBT-situationen, alltså situationen för homosexuella och bisexuella personer i de här länderna. De har oftast lagstiftning som förbjuder homosexualitet. Det pågår i och för sig en diskussion i Indien om att man ska lätta på det här, men om jag har förstått det senaste beskedet från regeringen där vill man inte ändra den grundlag som förbjuder homosexualitet. Det här borde naturligtvis Sverige lyfta fram väldigt mycket. Utrikesdepartementet tar också upp situationen för homosexuella i Indien i sin rapport som man lämnade för ett par veckor sedan. Jag tror att det är bra att Sverige fortsätter kämpa för och verka för att mänskliga rättigheter, framför allt med tanke på HBT-situationen, förbättras i Indien så att det inte är straffbart. Samma sak gäller för övrigt också Maldiverna, där homosexualitet också är förbjudet enligt maldivisk lag, vilket borde upphävas, tycker jag.

Den utrikespolitiska debatten var härmed avslutad.

2 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 5 februari.

3 § Anmälan om särskild företrädare för partigrupp

Andre vice talmannen meddelade att Centerpartiets riksdagsgrupp enligt 1 kap. 5 § riksdagsordningen anmält Åsa Torstensson som särskild företrädare för partigruppen samt Kenneth Johansson som ersättare för Åsa Torstensson.

4 § Anmälan om inkommen faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen

Andre vice talmannen anmälde att följande faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen inkommit och överlämnats till utskott:

2003/04:FPM61 EU-Kommissionens förslag om komplettering av avgasreglerna för motorer till tunga fordon *KOM(2003)522* till miljö- och jordbruksutskottet

5 § Hänvisning av ärenden till utskott

Föredrogs och hänvisades
Motioner
2003/04:Sf28–Sf33 till socialförsäkringsutskottet
2003/04: MJ46 till miljö- och jordbruksutskottet

6 § Anmälan om interpellation

Anmälades att följande interpellation framställts

den 11 februari

2003/04:292 av *Magdalena Andersson* (m) till socialminister Lars Engqvist
Själv mord

Interpellationen redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 17 februari.

7 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Anmälades att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 10 februari

2003/04:698 av *Hans Backman* (fp) till statsrådet Ulrica Messing
Insatser i Hälsingland och Gästrikland

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll
tisdagen den 17 februari.

8 § Kammaren åtskildes kl. 14.36.

Förhandlingarna leddes
av talmannen från sammanträdet början till och med 1 § anf. 8 (delvis),
av förste vice talmannen därefter till och med anf. 36 (delvis) och
av andre vice talmannen därefter till sammanträdet slut.

Vid protokollet

ANDERS FORSBERG

/Monica Gustafson

Innehållsförteckning

1 § Utrikespolitisk debatt.....	1
Anf. 1 Utrikesminister LAILA FREIVALDS (s).....	1
Anf. 2 GUNILLA CARLSSON i Tyresö (m)	8
Anf. 3 CARL B HAMILTON (fp)	12
Anf. 4 HOLGER GUSTAFSSON (kd)	16
Anf. 5 LARS OHLY (v).....	19
Anf. 6 AGNE HANSSON (c)	23
Anf. 7 LOTTA N HEDSTRÖM (mp)	26
Anf. 8 Utrikesminister LAILA FREIVALDS (s).....	30
Anf. 9 GUNILLA CARLSSON i Tyresö (m)	31
Anf. 10 CARL B HAMILTON (fp)	33
Anf. 11 HOLGER GUSTAFSSON (kd)	34
Anf. 12 LARS OHLY (v).....	36
Anf. 13 AGNE HANSSON (c)	37
Anf. 14 LOTTA N HEDSTRÖM (mp)	38
Anf. 15 Utrikesminister LAILA FREIVALDS (s).....	40
Anf. 16 GUNILLA CARLSSON i Tyresö (m)	41
Anf. 17 CARL B HAMILTON (fp)	41
Anf. 18 HOLGER GUSTAFSSON (kd)	42
Anf. 19 LARS OHLY (v).....	43
Anf. 20 AGNE HANSSON (c)	43
Anf. 21 LOTTA N HEDSTRÖM (mp)	44
Anf. 22 URBAN AHLIN (s)	44
Anf. 23 GUNILLA CARLSSON i Tyresö (m) replik	46
Anf. 24 URBAN AHLIN (s) replik	46
Anf. 25 GUNILLA CARLSSON i Tyresö (m) replik	47
Anf. 26 URBAN AHLIN (s) replik	47
Anf. 27 EWA BJÖRLING (m)	47
Anf. 28 BIRGITTA OHLSSON (fp).....	50
Anf. 29 Utrikesminister LAILA FREIVALDS (s) replik.....	52
Anf. 30 BIRGITTA OHLSSON (fp) replik	52
Anf. 31 Utrikesminister LAILA FREIVALDS (s) replik.....	53
Anf. 32 BIRGITTA OHLSSON (fp) replik	53
Anf. 33 ROSITA RUNEGRUND (kd).....	53
Anf. 34 SERMIN ÖZÜRKÜT (v).....	55
Anf. 35 LARS ÅNGSTRÖM (mp)	57
Anf. 36 CARINA HÄGG (s).....	59
Anf. 37 GUNILLA CARLSSON i Tyresö (m) replik	61
Anf. 38 CARINA HÄGG (s) replik	61
Anf. 39 GUNILLA CARLSSON i Tyresö (m) replik	61
Anf. 40 BIRGITTA AHLQVIST (s).....	62
Anf. 41 KAJ NORDQUIST (s)	63
Anf. 42 KENNETH G FORSLUND (s).....	65
Anf. 43 ANNIKA QARLSSON (c)	66
Anf. 44 ANA MARIA NARTI (fp).....	67
Anf. 45 ULLA HOFFMANN (v).....	69

Anf. 46 HELENA BARGHOLTZ (fp).....	70	Prot. 2003/04:67
Anf. 47 STEN LUNDSTRÖM (v)	72	11 februari
Anf. 48 HILLEVI LARSSON (s).....	74	
Anf. 49 LUCIANO ASTUDILLO (s)	76	
Anf. 50 TUVE SKÅNBERG (kd)	78	
Anf. 51 ULF HOLM (mp).....	79	
2 § Justering av protokoll.....	80	
3 § Anmälan om särskild företrädare för partigrupp	81	
4 § Anmälan om inkommen faktagpromemoria om förslag från Europeiska kommissionen	81	
5 § Hänvisning av ärenden till utskott	81	
6 § Anmälan om interpellation	81	
7 § Anmälan om skriftliga svar på frågor	81	
8 § Kammaren åtskildes kl. 14.36.....	82	

